

PAUL
VALÉRY

poésies

**ПОЛЬ
ВАЛЕРІ**

поезії

З французької переклав
Михайло МОСКАЛЕНКО

Київ
«Юніверс»
2005

ББК 84.4ФРА

В15

Видання містить усе найістотніше з поетичного доробку видатного французького поета, мислителя, есеїста, члена Французької Академії Поля Валері (1871–1945). Повністю друкуються всі три його поетичні книжки, які стали класикою нової французької поезії: «Альбом давніх віршів», «Юна Парка» і «Чари».

Окремим виданням твори Поля Валері виходять в Україні вперше.

Редактор
Світлана ЖОЛОБ

Художнє оформлення
Олега КОСПИ

Перекладено за виданням:
Paul Valéry. Oeuvres. Vol. 1. —
Paris: Éditions Gallimard, 1975.
(«Bibliothèque de la Pléiade»).

© Éditions Gallimard, 1957.
© ВП «Юніверс»; М. Москаленко,
упорядкування, передмова,
переклад, примітки; О. Коспа,
художнє оформлення, 2005.

ISBN 966-8118-12-Х

ПОЕЗІЯ ПОЛЯ ВАЛЕРІ

Поль Валері (1871 – 1945), на думку багатьох критиків і дослідників, – останній класик французької поезії, або, якщо завгодно, – останній великий французький поет-класицист, насправді перебував у досить складних стосунках із поезією як такою. Поезія, хоч як парадоксально це звучить, була і разом з тим не була справою його життя. Справді, у складання віршів він поринав (на декілька років) двічі: в молодості, тобто у 1888 – 1892 рр., – і після двадцятирічного мовчання, на п'ятому десятилітті, у 1912 – 1920 рр. Втім, ці дати абсолютизувати не слід. Окремі його поезії були написані і протягом «безмовного» двадцятиріччя, інші – пізніше, після початку 1920-х рр. Крім того, вже в 1930-і рр. він створив віршовані мелодрами «Амфійон» (1931) і «Семіраміда» (1934), а також лібрето «Кантата про Нарциса» (1939); не буде помилкою назвати ці три речі драматичними поемами. 1940 р. Валері почав писати драму «Мій Фауст» (лишилася незавершена), і її фінал також написано у віршованій формі. 1942 – 1944 роками датується його класичний поетичний переклад «Буколік» Вергілія, зроблений білими олександрійськими віршами. Таким чином, Поль Валері лишився поетом і в 1930-х, і в останні роки життя. Інша річ, що в творчому доробку Валері поезії кількісно належить аж ніяк не перше місце. А якщо так, слід хоча б коротко окреслити авторський контекст його творчості.

У 1890-х рр. Валері написав невеликий за обсягом прозовий цикл «Пан Тест» – своєрідну філософську казку, певний міф, який у читацькій свідомості надовго поєднався з ім'ям самого автора. Втім, достатніх причин для ототожнення героя цього циклу Едмона Теста, який повністю підпорядкував можливості розуму своїй творчій волі, чи то з самим Полем Валері, чи то з кумирами його молодості – Едгаром По, Стефаном Малларме або навіть із філософом Євгеном Колбасіним, росіянином за походженням (Валері з ним приятелював і присвятив йому перше видання «Теста») – радше не існує, та й сам автор подібні припущення відки-

дав. У «Вечорі з паном Тестом» та інших творах циклу природніше було б бачити втілення наслідків «духовної кризи» Валері, яка стала з ним у Генуї у грозову ніч із 4 на 5 жовтня 1892 р., коли молодий поет вирішив покінчити з будь-яким романтизмом у собі, зокрема відмовитися від літературної кар'єри, розквитатися з «ідолами» у сфері чуттєвих імпульсів і навіть мови, які перешкоджають «чистому» функціонуванню думки. Від цього дня Валері зосередився на пошуку універсального, якщо не єдиного інтелектуального методу. Цей пошук, як ми побачимо, виявиться постійним складником його подальшої творчої діяльності.

Поряд зі згаданим прозаїчним циклом, у доробку Поля Валері помітне місце займають «діалоги» — жанр, якнайбільш придатний для вираження «драми ідей» у її чистому вигляді, коли безупинний рух думки, її глибина та багатозначність можуть бути виявлені в живому перебігу розмови, у зіткненні зустрічних висловлювань. Так, 1921 р. були опубліковані його «сократичний діалог» «Евпалінос, або Архітектор» та діалог «Душа і танець». Обидва твори привернули увагу Р. М. Рільке, який здійснив їх німецький переклад (у 1921 — 1926 рр. він також переклав мало не всі найголовніші поетичні твори Валері і дещо з есеїстики). Рільке писав про це так: «...Не Пруст в останні місяці викликав у мене почуття приголомшення: я не маю слів, щоб розповісти про глибоке хвилювання, якого я зазнав, читаючи «Архітектора» або ту чи іншу поезію Поля Валері. Як це сталося, що я стільки років його не знав? Ось уже кілька тижнів я із зачудуванням перекладаю воістину морську мову, строфи «Надморського цвинтаря...»; «Я був один, я чекав, усе творене мною чекало. Якогось дня я прочитав Валері і зрозумів, що моє чекання закінчилося...»; «Яка найвища радість — відкрити вибудоване творіння, наче місто, що його спорудження ніхто не бачив, і яке вже встигло поєднатись із незримим краєвидом духу, так, ніби воно було тут завжди...» (з листів Рільке до А. Жіда, 1921 р.)¹. Прозора тканина майстерних діалогів Валері припускає, як це втілено в постатях Сократа і Евпаліноса, і ліричну стихію самоствердження, і допитливий аналіз самозаперечення, коли життя, присвячене створенню дивовижно прекрасних форм, у філософському плані протиставляється самозаглиб-

¹ Introduction biographique. — In: Valéry P. Oeuvres. Vol. 1. — Paris: Gallimard, 1975. — P. 44. Рільке і в листі до А. Жіда від 28 квітня 1921 р., і в листі до художника Леоніда Пастернака від 14 березня 1926 року називав Поля Валері «великим поетом» (Райнер Марія Рільке. Борис Пастернак. Марина Цветаєва. Письма 1926 года. — М.: Книга, 1990. — С. 49).

ленню, без якого неможливе пізнання людини, її розуму та свідомості. Ось характерний уривок з «Евпаліноса»:

С о к р а т: Це ріка Часу. Сюди, на берег вона виносить тільки душі; все інше вона легко забирає... Цей великий потік складається з речей, що їх ти колись знав або міг знати...

Ф е д р: Мені здається, ніби я щомиті розрізняю якісь форми, але те, що я, здавалося, уледів, не пов'язане в моїй пам'яті ні з чим конкретним.

С о к р а т: Це тому, що ти, непорушний у смерті, спостерігаєш справжній плін буття. З цього чистого берега ми бачимо всі людські справи і всі природні форми, які рухаються з притаманною їм швидкістю...

Ф е д р: Усе прекрасне невіддільне від життя, а життя — це те, що вмирає.

С о к р а т: Хай так... Але більшість людей бачать у красі щось безсмертне.

Ф е д р: Скажу тобі, Сократе, що на думку того Федра, яким я був колись, краса... полягає не в якихось рідкісних предметах і навіть не в тих надприродних формах, що їх найшляхетніші душі споглядають, як певні взірці своїх задумів і таємні прообрази своїх праць, тобто не в тих священних сутностях, що про них можна було б сказати словами поета:

*О блиск ідей, жага тривала!*²

С о к р а т: Якого поета?

Ф е д р: Божественного Стефаноса, який жив через багато віків після нас. Та все ж, як на мене, ідея цих Ідей, батьком яких був наш незрівнянний Платон, надто вже проста і по-своєму надто чиста, щоб пояснити все розмаїття Прекрасного, зміну людських пристрастей, загибель стількох витворів, що їх підносили до небес, і ні на що не схожі нові творіння, чію появу ніяк не можна було передбачити. Та є ще багато інших заперечень!»³

У пізніші роки з-під пера Валері вийшли також «Нав'язлива Ідея, або Двоє біля моря» (1932) і «Діалог про Дерево» (1943), які разом зі згаданими вище двома мелодрамами, «Кантатою про Нарциса» і трьома актами драми «Мій Фауст», власне, й вичерпують доробок Валері-драматурга, чий «театр ідей» став органічною частиною його багатовимірною і непростого для осягнення творчого світу.

² Рядок із вірша Стефана Малларме «Проза». Див.: Малларме С. Вірші та проза. — К.: Юніверс, 2001. — С. 89.

³ Valéry P. Oeuvres. Vol. 2. — Paris, Gallimard, 1977. — P. 80—81, 88.

Починаючи з 1890-х і до середини 1940-х рр. Поль Валері виявив себе як мислитель — філософ, теоретик і критик мистецтва, дослідник літератури, історіософ і політолог (між іншим, деякі з його історико-політичних передбачень збувалися: так, ще 1897 р. була опублікована його стаття «Германське завоювання», що про неї у Франції згадали 1915 р.). Назву деякі з найвідоміших і найяскравіших його есе. В галузі філософії — це «Декарт», «Фрагмент про Декарта», «Погляд на Декарта», «Сведенборг», «Короткий лист про міфи», «Варіації на тему однієї думки» (з критикою «Думок» Паскаля), «Промова про Бергсона»; в царині політики та історії — «Криза духу», «Нотатки про велич і занепад Європи», «Промова про історію», «Америка, проекція європейського духу», «Думки про прогрес»; в галузі естетики — «Вступ до методу Леонардо да Вінчі»⁴, «Промова про естетику», «Питання поезії», «Поезія та абстрактна думка», «Необхідність поезії», «Філософія танцю», «Загальне визначення мистецтва», «Леонардо і філософи»; в царині історії літератури і літературознавства — «Війон і Верлен», «Духовні пісні», «З приводу «Адоніса», «Передмова до «Перських листів», «Вольтер», «Промова на честь Гете», «Стендаль», «Віктор Гюго, майстер форми», «Ситуація Бодлера», «Спокуса (святого) Флобера», «Проходження Верлена», «Існування символізму», «Стефан Малларме», «Лист про Малларме», «Промова про Еміля Верхарна», «Вшанування Марселя Пруста», «Літературні спогади» та багато інших; у царині мистецтвознавства — «Фрески Паоло Веронезе», «Навколо Коро», «Тріумф Мане», «Берта Морізо», «Дега, танець, малюнок», «Проблема музеїв», «Естетична безконечність», «Мої театри» та ін. Тематично різноманітна та інтелектуально вкрай насичена есеїстика Поля Валері постійно перебувала в центрі уваги європейських читачів 1920-х рр., та й наступних десятиліть. Такі його книжки, як «Погляд на сучасний світ», «Лихі думки та інше», «Таке, як є», «Суміш» тощо несуть на собі печать не лише заглиблення у світ точних наук, особливо математики і фізики, знайомства з працями Лапласа, Келвіна, Максвелла, Рімана, Кантора, Пуанкаре, а й безпосереднього спілкування і з представниками мистецького світу (Малларме, Дебюссі, Дега, Моне, Ренуар, Равель, Піранделло, Тагор, Конрад, Метерлінк, Рільке, Сен-Жон Перс), і з найвидатнішими науковцями свого часу (Марі Кюрі, Ф. Жоліо-Кюрі, Айнштайн, Перрен, Луї де Бройль, Ланжевєн, Тейяр де Шарден, Нільс Бор та ін.).

⁴ Український переклад — див.: Всесвіт. — 1972. — № 4. — С. 163–175.

Слід сказати, що весь масив есеїстики Валері, спадкоємця французьких мислителів XVI—XVIII століть (передусім, звичайно, Монтеня), що друкувався за його життя, був лише вершиною айсберга його праць. Справа в тому, що починаючи з 1894 р. і до кінця свого життя, протягом наступних 51 року Валері вів свої щоденні (3—4-годинні) передранкові записи, що склали 257 зошитів. Саме ці «Зошити», видані посмертно в 29 томах⁵, становлять його *opus magnum*, інтелектуальну «суму» — велику сукупність нотаток, начерків, міркувань, гіпотез та умовиводів. Саме «Зошити» Валері розглядав як найголовніший твір свого життя, до речі, немов певну противагу своїм друкованим текстам, як правило, писаним з різних нагод, на замовлення. Можливо, намагаючись протягом півстоліття створити певну єдину Систему універсального інтелектуального пошуку, Валері по-своєму уподібнювався до свого вчителя Стефана Малларме, який задумав створити Книгу, покликану відповідати його прагненню до Абсолюту. (Ця єдина Книга, — писав С. Малларме П. Верлену в листі від 16 листопада 1885 р., «на яку, сам того не відаючи, заміряється кожен, хто пише... — орфічне тлумачення Землі», в якому «полягає єдиний обов'язок поета»)⁶.

Певна річ, ця аналогія з задумом Книги Стефана Малларме не повинна заводити надто далеко. Між учителем і учнем існували і принципові розбіжності. У Валері акценти були виразно зміщені, перенесені з ідей світової, космічної єдності, якщо не виражених, то таких, що передбачалися в Книзі Малларме, з «орфічної гри» його поезії — на «математику» інтелектуальних побудов, методів та умовиводів, тобто на саморефлексивні вправи з майстерності (мислительної, але також і поетичної; втім, у Валері ці поняття інколи досить важко розрізнати).

Як послідовник і носій французьких раціоналістичних традицій, від Декарта до енциклопедистів, Валері по-своєму намагався протистояти ірраціоналістичним віянням, а в чомусь — і глибинним зсувам новоєвропейської історії. Проникливий аналітик кризової культури кінця XIX — початку XX століття (сам бувши плоть од плоті цієї культури), Валері разом з тим став предтечею деяких новітніх напрямів та ідей у мовознавстві, есте-

⁵ Valéry P. Cahiers. En 29 volumes. — Paris: CNRS, 1957—1961; Valéry P. Cahiers. En 2 volumes. — Paris: Gallimard, 1973—1974. («Bibliothèque de la Pléiade»).

⁶ Цит. за: Наливайко Д. Загадка Малларме. — У кн.: Малларме С. Вірші та проза. — К.: Юніверс, 2001. — С. 12—13.

тиці, теорії інформації, психології творчості та ін. До того ж, на відміну від Стефана Малларме, він, здається, не сприймав суцього як «занепалого»; в його віршах, прозі, діалогах, есе не відчувається маллармеанської «туги за ідеалом» («ідеал — це спосіб нудити світом», — жартував він). Найімовірніше, це пов'язано з фактичною, нехай і не радикальною відмовою Валері від пізньоромантичної і символістської спадщини — задля «інженерії від культури», яка передбачає відповідну методологію. Засвоївши творчу етику Стефана Малларме, Валері, проте, зайняв позицію радше стоїчного переживання, помноженого на постійне вольове зусилля витонченого інтелекту.

Це, зокрема, означає, що як мислитель Поль Валері зосереджувався не так на досягненні конкретного результату своїх зусиль, як на самій можливості універсальної творчості — і в галузі точних наук, і в літературно-мистецькій царині. «Бути поетом — ні. Могти бути ним»⁷. Ці слова Поля Валері можна трактувати як метафоричне окреслення його прагнень. Отже, пошук універсального творчого й дослідницького методу набув для нього ледве чи не самодостатньої ваги, разом з тим мало не поставивши під знак запитання творчі результати. В першу чергу це стосується, звичайно, поезії Валері, що перебувала, якщо вдатися до вислову польського поета, перекладача і дослідника літератури Мечислава Яструна, «поміж словом і мовчанням».

У процесі розробки «математики інтелекту», тобто універсального інтелектуального методу, першочерговим для Валері став аналіз функцій мови. Так, на його думку, «низка філософських проблем повинна бути зведена до проблем лексикологічних або лінгвістичних»⁸. Небезпеку мови він вбачав у тому, що вона нав'язує людині, незалежно від її волі, чужу думку; мова являє собою могутню зброю Іншого, що перебуває в нас самих. Адже коли людина прагне висловити своє глибинне і неповторне, вона змушена виражати його за допомогою готових понять і формул, створених іншими. Як показав російський дослідник і перекладач В. М. Козовой, «Валері бачить головну ваду мови в тому, що вона встановлює штучний бар'єр між розумом і речами, а тому ми сприймаємо все суще лише *через* слова і лише як їхні функції. Звідси два наслідки: 1) якщо слово існує, воно обов'язково повинне щось означати; 2) мова змушує нас не знати всього того, що не

⁷ Valéry P. *Lettres à quelques-uns*. — Paris: Gallimard, 1952. — P. 95.

⁸ Авторська передмова до першого російського видання. — У кн.: Валері Поль. *Избранное*. — М.: ГИХЛ, 1936. — С. 37.

має ім'я (назви). Тому чиста даність сприймання (особливо для митця) перебуває для нас на грані небуття»⁹.

Поль Валері на прикладі генія Відродження — Леонардо да Вінчі розглядає два типи мислення і свідомості (науково-об'єктивістський і «романтично»-суб'єктивістський) як породження *єдиної* системи культури. Леонардо да Вінчі як «геній універсальності» для Валері цікавий передусім тим, що самим своїм існуванням втілює *систему*, що про неї можна скласти уявлення за відношеннями та зв'язками її *можливостей*, які становлять її першооснову, — систему, структурно однорідну у своїй універсальності. В цій системі єдині всі науки і мистецтва, всі сфери їхнього прояву і самі операції. Шукаючи ту центральну вихідну точку, де мова науки та мистецтва єдина, Валері прийшов до думки, що «всякий смисл ґрунтується на ефективності уподібнення»¹⁰, а якщо так, то систему образних уподібнень можна розглядати як систему єдиної мови всередині цілісної розумової структури. За Валері, можливість образного уявлення речі лежить в основі її осягнення. На цьому Валері засновує мислимість безконечного ряду уподібнень, а відтак безконечних зв'язків предметів, невіддільних від універсального розуму. Ці ідеї уподібнення Валері, частково запозичені у Едгара По («Філософія композиції»), а ще більшою мірою — у Стефана Малларме з його асоціативною поетикою, хотів він того чи не хотів (імовірніше, мабуть, друге), зберігають безсумнівний присмак пізньоромантичної і символістської поетики та проблематики.

* * *

Поль Валері — автор поеми, що вийшла окремим виданням, і двох книжок поезій, невеликих за обсягом, що свідчить про ретельний добір віршів, які до них входять. Історія їх створення така. Вище говорилося, що ранній період поетичної праці Валері, позначений впливами Малларме, але також і парнасців (Леконта де Лїля, Ередія), закінчився з кризою осені 1892 р. Частина поезій молодого Валері була на цей час надрукована в часописах, частина лежала в його шухлядах. У 1911—1912 рр. за наполяганням друзів (передусім А. Жіда та Г. Галлімара) Валері замислюється про укладання збірки своїх поезій двадцятирічної давності; згодом, узяв-

⁹ Козовой В. М. Поль Валері в поісках інтелектуального універсализма. — Вопросы философии. — 1972. — № 2. — С. 107. Див. також примітки В. М. Козового до кн.: Валері Поль. Об искусстве. — М.: Искусство, 1976. (Перевидання 1993 р.).

¹⁰ Valéry P. Cahiers. Vol. 5. — P. 30.

шися до справи, злегка редагує відібрані твори. Як епілог до книжки, він вирішив створити певний віршований аналог музичної композиції на кшталт «оперного речитатива в дусі Глюка: майже нерозривну довгу фразу для контральто»¹¹. Проте праця над «епілогом» (а насправді, як виявилось, над поемою) затяглася більш як на чотири роки. Навесні 1917 року «Юна Парка», — така остаточна назва поеми, — побачила світ.

Зміст поеми «Юна Парка», що складається з понад п'ятисот бездоганих олександрійських віршів, які змушують згадати найвищі класичні взірці — найдовершеніші сторінки великих французьких поетів-трагіків Корнеля і Расіна, — драма «свідомості, що усвідомлює себе», позначена тематично-сисловою двоїстістю тривожного діалогу розуму і чуттєвості, який утворює єдину напівпрозору тканину на грані сновидіння і пробудження, небуття і існування. Поема «Юна Парка», диво музикальності та класичної прозодії, стада мало не хрестоматійним взірцем «інтелектуальної поезії»; її «переушільненість» нерідко сприймалася як «темнота», і сам автор жартував з цього приводу: «Її темність вивела мене на світло; ні першого, ні другого я не прагнув»¹².

Деякі особливості «Юної Парки», що їх відзначив французький історик літератури Анрі Леметр, заслуговують того, щоб на них зупинитися. «Коли в 1917 році, — пише дослідник, — Поль Валері опублікував «Юну Парку», він присвятив свою поему Андре Жіду в таких висловах: «Вже багато років тому я покинув мистецтво віршування; спробувавши ще раз до нього повернутися, я вдався до цієї вправи пера, що її присвячую тобі». Так от, ця вправа — шедевр... поезія визначається як *вправа*, вправа з чистоти і з подвійного пізнання — себе і мови; крізь драму свідомості, що її до глибин заторкнув укус Змія, — вагання, плоть, смерть, тиша, — поезія стає доступом до самоопанування завдяки мовній вправі... Отож для Валері існує лише чиста, або абсолютна поезія, і з цього принципу випливає вся його теорія «вишуканих труднощів», — за його ж словами, теорія, що віддає перевагу «технічним» мовним операціям, сягаючи навіть того, що знаходить у «технічному» процесі справжнє джерело поетичного символізму. Але мета Валері в цьому пункті — завоювання (осягнення) поетичного буття: завдяки теорії «вишуканих труднощів» натхнення не скасовується, а дістає своє втілення. І ми бачимо, можливо, найбільше диво поезії Валері: вірші цього інтелектуала, цього маллармеанця — то по-

¹¹ Introduction biographique. — In: Valéry P. Oeuvres. Vol. 1 — P. 36.

¹² Ibidem. — P. 39.

езія втілення; звичайно, не в тому сенсі, в якому це слово може бути вжите стосовно Пегі або Клоделя; але йдеться якраз про реконструкцію (відтворення) — за допомогою мови — Всесвіту, в якому людському духові належить повноправне місце»¹³.

Сам Валері не раз повертався до проблеми «темноти» або «труднощів», з якими зустрічається читач «Юної Парки», і один із його автокоментарів (інтерв'ю Фредерікові Лефевру), можливо, краще, ніж тлумачення «збоку», допоможе увійти в атмосферу уславленої, попри свою «напівпрозорість», поеми:

«Я хотів написати чотири десятки рядків. Щоб примусити себе працювати, я вирішив накинути їм якнайстрогіші правила поетики, яку називають класичною. Але між 1892 роком і часом, про який я кажу (1913 р. — *М. М.*), у мені відбулися глибокі зміни. Постала потреба, щоб я, всупереч собі самому, надав місце цьому новому духові (досить-таки віддаленому від поезії, такої, як її звичайно розглядають) у творі, що його мені рокувала моя воля. Поема стала в десять разів довшою, ніж я збирався писати, і, як відомо кожному, у сто разів важчою для читання, ніж це мислилося. Оскільки ж я мовлю про «темноту», дозвольте мені не захищати її, що було б безглуздя, а (що набагато цікавіше, ніж нападати чи обороняти) спробувати з'ясувати її причини. Не можна сказати, щоб я їх зовсім не знав!

На мою думку, «темнота», коли вона не свідомо задана, походить від трьох типів причин. Перший полягає в самій складності сюжетів, які постають перед письменником. У цьому випадку буває так, що чим більше він прагне точності, тим важче стає його читати. Візьміть якусь добре знайому річ: стілець, ключ... Уявіть, що її назва загубилася, і що треба описати цю річ, *відтворити* її за допомогою інших слів, які є в словнику. Що точніший буде ваш опис, то складніше і невдячніше завдання поставите ви перед читачем. Так от, предмети думки або складні стани живої істоти — це речі, зле названі. Їх не можна визначити інакше, ніж збираючи *взаємозв'язки* і комбінації.

На друге місце, що по суті є так само першорядним, я поставлю безліч незалежних умов, що їх накладає на себе поет. Якщо він хоче досягти гармонії, тривалості цієї гармонії, неперервності пластичних ефектів, як і неперервного плину самої думки, вишуканості і гнучкості синтаксису, якщо він хоче, щоб цілість твору містилася в каркасі класичної просодії, то трапляється, мусить

¹³ Lemaître H. La poésie depuis Baudelaire. — Paris: Librairie Armand Colin, 1966. — P. 55 — 56.

траплятися так, що складність його зусиль і незалежність умов, які він собі поставив, вимагають від нього перевантажувати свій стиль, робити надто густою матерію твору, вдаватися до ракурсів і еліпсів, здатних збентежити уми читачів. Отже, багатьом з-поміж цих останніх трапляється виснажитися у дорозі. Напруга, необхідна для прочитання твору, буває непропорційною до тієї кількості енергії, яку велять їм витратити їхня літературна зацікавленість і смак до поезії. Не забуваймо ще й того, що «темнота» тексту — це похідне двох факторів: речі, яку читають, і суб'єкта, який читає. Останній рідко звинувачує себе самого.

Третя причина «темноти» — не що інше, як наслідок поєднання двох перших: вона полягає в акумуляції надто тривалої праці над одним поетичним текстом. (Я сказав «поетичним», тому що зосереджена праця над прозою завжди повинна вести до спрощення вислову. Межа прози — це алгебраїчна формула. Але зусилля в рамках ритмічного, розрахованого, римованого, алітерованого мовлення входять у суперечність з умовами, чужими розумисловій схемі).

Те, що я вам про це кажу, аж ніяк не поглиблений аналіз питання про «темноту» в письменстві. Слід було б розробити теорію розуміння понять, але ми, взявшись за це, вийшли б за всі мислимі межі. Справді, ця проблема перевершує царину літератури. Причиною цього є сам механізм дії розуму, а також те, що можна було б назвати функціонуванням мови.

Зупиніть перехожого на вулиці. Дайте йому прочитати яку-небудь сторінку Декарта, яку-небудь фразу Боссьє, який-небудь період Расіна, який-небудь пасаж Монтеस्क'є, — і він подумає, що це Малларме, що про нього він чув від газетярів, вкупі з відповідними цитатами. «Темнота» «Юної Парки» зумовлена різними причинами, про які я щойно сказав.

Уявіть, що правдивий сюжет поеми — це картина послідовності психологічних змін, і в цілому — зміна свідомості протягом ночі. Я доклав неймовірних зусиль, щоб виразити цю модуляцію певного життя. Втім, наша психологічна мова вкрай бідна. Треба було її додатково збіднити, тому що більшість слів, які її складають, несумісні з поетичним тоном. Особливо я дбав про словник «Юної Парки»¹⁴.

Я так широко процитував автокоментар Валері до «Юної Парки», виходячи з того, що його власні тексти на цю тему, а їх відомо чимало, як правило, виглядають переконливіше, аніж відпо-

¹⁴ Valéry P. Oeuvres. Vol. 1. — P. 1621–1622.

відні висловлювання критиків. Тому наведу ще уривок з листа Валері до Еме Лафона, датованого вереснем 1922 р.: «Ця поема — дитя суперечності. Це сновидіння, яке може мати всі ознаки перервності, повторення і несподіванки снів. Але це сновидіння, персонаж якого, водночас із самим його предметом, являє собою *свідомість, що себе усвідомлює*. Уявіть, що ви прокидаєтеся посеред ночі, і що все життя оживає і промовляє, звертаючись до себе самого... Чуттєвість, спогади, краєвиди, емоції, відчуття власного тіла, глибина пам'яті, світло або небеса, бачені колись, і таке інше. Це нитка, що не має ні початку, ні кінця, тільки вузли, і з них я зробив монолог, на який попередньо наклав формальні обмеження... Я хотів, щоб рядки поеми були не просто класично правильні, а й мали цезури, і, навпаки, щоб не було ані анжамбеманів, ані слабких рим. Я хотів спробувати писати трохи абстрактніше, ніж це дозволяють сучасні узвичаєння»¹⁵.

«Юна Парка» (1917) звітувала появу «нового» Валері-поета. Проте 1920 р. вийшов у світ його «Альбом давніх віршів», складений переважно з трох підновлених віршів початку 1890-х рр., написаних у дусі «кінця століття». Втім, строго кажучи, дещо в цій книжці несе на собі відбиток пізніших років. Наприклад, і сонет «Образ» (безсумнівне наслідування пізнього Малларме, де відтворено навіть деякі деталі поезики вчителя), написано не раніше 1896 р., і «Вальвен», датований 1896 — 1897 роками, прямо присвячений Малларме, і «Літо», створене більш-менш одночасно з «Образом», — усе це вірші «післякризового» періоду, що являють собою ніби хисткий місток до поетичного піднесення Валері 1910-х років. Це саме можна сказати і про «покинуту поему» «Щедротність вечора» (близько 1899 р.), і про «Арію Семіраміди», імовірно, створену ще пізніше: вона навіть згодом включалася автором до деяких видань збірки «Чари». Поезія в прозі «Шанувальник віршів», якою завершується «Альбом давніх віршів», взагалі була написана близько 1906 р. Про те, наскільки строго відбирав Валері твори для «Альбому давніх віршів» (в остаточному вигляді в книжку увійшла 21 поезія), свідчить той факт, що за його межами лишилися кілька десятків ранніх віршів. Усі вони, як правило, друкуються нині в примітках до зібрань творів Валері, як такі, що не ввійшли до авторського канону. Що ж, це добрий приклад вимогливості до своєї творчості: адже й сам Валері казав, що кожен поет буде врешті-решт оцінюватися за тим, чого він був вартий як критик (свій власний).

¹⁵ Ibidem. — P. 1636.

Вихід друком «Альбому давніх віршів», другої книжки автора «Юної Парки», не міг пройти непоміченим. Проте вірші 1890-х рр., що у книжковому вигляді з'явилися друком 1920 р. — після жаків Першої світової війни, яка поклала початок вже «не календарному — справжньому» (А. Ахматова), катастрофічному ХХ століттю, після суспільних потрясінь, революцій, нарешті, після тріумфів авангардистських течій у літературі та мистецтві, — сприймалися принципово інакше, ніж це було в час їх написання або ранніх, журнальних публікацій. (Можливо, щось подібне, — зрозуміло, з поправкою на відмінність суспільного контексту, — могли відчувати на початку 1920-х років нечисленні читачі таких сонетів Миколи Зерова, як «Тесей», «Діва», «Олександрія» або «Класики»). Думаю, не в останню чергу «Альбом давніх віршів» дав підстави Д. С. Наливайкові трактувати поезію Поля Валері в контексті європейського неокласицизму: «Як і інші неокласицисти... він (П. Валері. — М. М.) розглядав літературу в цілому й поезію зокрема як структуру, здатну протидіяти хаосу, процесам духовного розпаду, вносити впорядкованість у безлад»¹⁶. Певна річ, зовсім не випадково у своїй есеїстиці Валері повністю зігнорував деякі найголосніші і найпомітніші постаті та явища перших десятиліть ХХ ст.: нема нічого красномовнішого, ніж його мовчання з приводу, наприклад, Аполлінера і Пікассо, дадаїзму і сюрреалізму, інших авангардистських течій. Відоме і його скептичне ставлення до модного тоді фрейдівського психоаналізу (див. хоча б «Короткий лист про міфи»¹⁷). «Нове, — зауважив він якось, — це за самим своїм визначенням минулий бік речей».

1922 р. датується третя і остання книжка поезій Валері — «*Charmes*» (в її складі стільки ж віршів та поем, що й в «Альбомі давніх віршів» — 21 твір). Переклад назви — «Чари» — не віддає всього розмаїття її значень. Справа в тому, що перше видання книжки мало назву «*Charmes ou Poèmes de Paul Valéry*» — «Чари, або Поезії Поля Валері». А латинський епіграф до книжки («*Deus est carmen*») відсилає до латинського слова «*carmen*» (від якого етимологічно походить французьке «*charme*»), що означає «пісня», «наспів», «вірш», «поема», «рапсодія», «пророцтво», «заклинання», «магічна формула». Ця багатозначність, підкріплена латинським епіграфом, без сумніву, відповідала авторському задуму.

¹⁶ Наливайко Д. Горизонти і міражі французької поезії кінця ХІХ — ХХ століть. — Всесвіт. — 1999. — № 3. — С. 96 — 97.

¹⁷ Valéry P. Oeuvres. Vol. 1. — P. 961.

Після виходу в світ «Чарів» до Валері блискавично прийшло визнання, як французького поета-класика. 1923 р. він став кавалером ордена Почесного Легіону, 1924 р. — президентом Пен-клубу. 1925 р. його було обрано до грона «сорока безсмертних» — членом Французької Академії, на місце померлого 1924 р. Анатолія Франса.

Перші з поезій «Чарів», за свідченням автора, він написав дуже швидко, через декілька тижнів після закінчення «Юної Парки»: це були «Аврора» і «Пальма». Поет відчував «важкою працею здобуту свободу» в мистецтві складання віршів.

«Чари» стали продовженням «Юної Парки» також і в тому сенсі, що серцевиною цих його «пізніх» віршів та поем виявилася все та ж поетична драма різних станів «свідомості, що себе усвідомлює»¹⁸. «Каталогізувати» ці стани спробував, наприклад, російський дослідник С. Великовський. За його словами, «нарцисична гра» свідомості, що себе усвідомлює, зумовлює у Валері переущільненість його «Чарів»: «Свідомість, яка очутилася від солодкої дрімоти дитинної бездумності, злякана і ваблена долею, що прозирається в майбутньому, і все ж після вагань її приймає («Юна Парка»); свідомість перед таємницею круговороту життя і смерті («Надморський цвинтар»); свідомість у заціпенінні опівнічного сновиддя («Кроки»), яка поволі пробуджується назустріч ранковому чуванню («Аврора»); свідомість, що змагає від потреби себе висловити в передчутті плодів прихованої праці несвідомого натхнення, яке помалу вводиться в береги розуму («Пальма»), — Валері поглинутий метаморфозами свого витонченого самовідчування. У свою чергу, воно нерідко ще й двоїться, облямоване й надбудоване пильним самоспогляданням. Розмотування цього клубка, щоправда, кожного разу подається не як голі розумування, а як своєрідне «життємислення» — невпинна переробка вражень-відчуттів, що надходять і зсередини, з підсвідомих сховів особистості, і ззовні, від уважного споглядання природи в усій її видовишній, терпкій, звучній повноті»¹⁹.

Вірші та поеми «Чарів» вражають своїм великим строфічним і взагалі версифікаційним розмаїттям: тут і сонети, і олек-

¹⁸ Серед численних досліджень поезії Валері вирізняються класичні коментарі Алена: *Charmes, poèmes de Paul Valéry, commentés par Alain*. — Paris: Gallimard, 1928 (перевидання 1952 р.); *Alain. La Jeune Parque, poème de Paul Valéry, commenté par Alain*. — Paris: Gallimard, 1936 (перевидання 1953 р.).

¹⁹ Великовський С. В скрещенні лучей. — М.: Сов. писатель, 1987. — С. 134—141. Див. його ж: *Paul Valéry. — У кн.: Poètes français. XIX—XX siècles. Anthologie*. — М.: Éditions du Progrès, 1982. — P. 380—381.

сандрійські вірші, і секстини, і, здавалося б, напівзабуті децими. Останні, відомі в Україні передусім за творами І. Котляревського (ямбічна десятирядкова строфа «Енеїди» і хореїчна — «Пісні князю Куракіну»), П. Білецького-Носенка, Я. Кухаренка, П. Писаревського та ін., а з російської літератури — за одами М. Ломоносова, Г. Державина, О. Радищева, — свого часу були досить поширені в західноєвропейському письменстві. У Франції XIX ст. до цієї форми не раз повертався В. Гюго. У нас до децим вдавався П. Куліш: див. його поему «Куліш у пеклі» (1890). В українській поезії XX ст. цю строфу використовував Юрій Клен: у його монументальній поемі «Попіл імперій» бачимо близько сотні децим, стилізованих у дусі І. Котляревського. Децимами написаний і вірш Миколи Зерова «Ріг Вернигори». Поль Валері написав чотири-стопними децимами чотири поетичні твори — «Аврору», «Пальму», а також «Піфію» і «Начерк про Змія», причому в останній із названих поем застосував у частині строф різні схеми римування, що й відтворено у перекладі. Ці, здавалося б, «старомодні» форми, разом із расінівськими за фактурою олександрійськими віршами «Юної Парка» та «Фрагментів про Нарциса», а також із рідкісними секстинами «Надморського цвинтаря», надають усьому масивові інтелектуальної поезії Поля Валері особливого шарму. Складається враження, що «Чари», як, втім, і «Юна Парка», по своєму протистоять (щоб не сказати — суперечать) «математиці інтелекту» або «інженерії від культури» Валері. «У вас серйозна вада — ви все хочете зрозуміти», — казав йому колись Дега. Так от, у листі до А. Жіда (початок серпня 1922 р.) Валері писав: «Я повернувся до «Чарів». Ці вірші мене дратують, тому що я не знаю, як я міг їх написати»²⁰. Знаменне визнання!

Витонченість поетичного письма, підкреслене дотримання найстрогіших форм побудови вірша, постійне «нашарування» і взаємодія абстрактного та конкретного, чистота і наочність чуттєвого образу, гранична увага до просодичних та семантичних елементів, грайливість у серйозному та новизна в «архаїчному», емоційна насиченість та інтелектуальна врівноваженість у їхній принциповій і вивірній нероздільності, те, що він називав «розтягнутим коливанням поміж звуком і смислом», — усі ці риси поезії Валері 1910-х — початку 1920-х років забезпечили авторові «Юної Парки» і «Чарів» унікальне місце в панорамі новочасної французької поезії.

Михайло МОСКАЛЕНКО

²⁰ Valéry P. Oeuvres. Vol. 1. — P. 1687.

ALBUM DE VERS ANCIENS

АЛБМ ДАВНІХ ВІРШІВ

LA FILEUSE

Lilia..., neque nent

Assise, la fileuse au bleu de la croisée
Où le jardin mélodieux se dodeline;
Le rouet ancien qui ronfle l'a grisée.

Lasse, ayant bu l'azur, de filer la câline
Chevelure, à ses doigts si faibles évasive,
Elle songe, et sa tête petite s'incline.

Un arbuste et l'air pur font une source vive
Qui, suspendue au jour, délicieuse arrose
De ses pertes de fleurs le jardin de l'oisive.

Une tige, où le vent vagabond se repose,
Courbe le salut vain de sa grâce étoilée,
Dédiant magnifique, au vieux rouet, sa rose.

Mais la dormeuse file une laine isolée;
Mystérieusement l'ombre frêle se tresse
Au fil de ses doigts longs et qui dorment, filée.

Le songe se dévide avec une paresse
Angélique, et sans cesse, au doux fuseau crédule,
La chevelure ondule au gré de la caresse...

Derrière tant de fleurs, l'azur se dissimule,
Fileuse de feuillage et de lumière ceinte:
Tout le ciel vert se meurt. Le dernier arbre brûle.

ПРЯЛЯ

*Lilia... neque nent**

Біля вікна вона, й за нею — сутінь синя:
Там мелодійний сад себе ледь-ледь колише;
Дзиччання прядки їй несе сп'яніння й сніння.

Стомившись, вона не може, як раніше,
Снувати прядиво, бо напилась блакиті.
Поникла голова, і сон здолав. Тихіше!

Живлющий плин, вітрець незайманий у вітті,
Утратами квіток нависнувши на днину,
В цю мить дозвілля сад зволожує щомиті.

Бродячий вітер сів спочити на стеблину,
Що, марно схилена у зорному вітанні,
До прядки простягла троянду. Без упину

Прядеться вовна все ж, хоч видава рахманні
І тіні боязкі тендітно і томливо
Сплелися з пальцями її у грі незнаній.

Мов янголина лінь, розмотується сниво,
Коли, довірлива, при звиннім веретені
Хвилюється кужіль дрімотно й пестливо.

Блакить ховається за квіти незліченні,
Де пряля вбрана в лист і сяйво. Сад палає.
Вмирають небеса, до бѣзкраю зелені.

Ta sœur, la grande rose où sourit une sainte,
Parfume ton front vague au vent de son haleine
Innocente, et tu crois languir... Tu es éteinte

Au bleu de la croisée où tu filais la laine.

Троянда з усміхом святої овіває
Бліде твоє чоло, немов посестра дбала,
Невинним подихом, і в тебе сил немає...

Ти згасла в синяві вікна, де вовну пряла.

* Лілеї... не прядуть (*лат.*). Див. Євангеліє від Св. Матвія, 6:28:
«Гляньте на польові лілеї, як ростуть вони: не працюють і не прядуть».
(Прим. перекл.).

HÉLÈNE

Azur! c'est moi... Je viens des grottes de la mort
Entendre l'onde se rompre aux degrés sonores,
Et je revois les galères dans les aurores
Ressusciter de l'ombre au fil des rames d'or.

Mes solitaires mains appellent les monarques
Dont la barbe de sel amusait mes doigts purs;
Je pleurais. Ils chantaient leurs triomphes obscurs
Et les golfes enfuis aux poupes de leurs barques.

J'entends les conques profondes et les clairons
Militaires rythmer le vol des avirons;
Le chant clair des rameurs enchaîne le tumulte,

Et les Dieux, à la proue héroïque exaltés
Dans leur sourire antique et que l'écume insulte,
Tendent vers moi leurs bras indulgents et sculptés.

ГЕЛЕНА

Блакить! Це я... З печер погуби я прийшла
На сходах слухати прибою рокотання;
Галери впізнаю серед вогнів світання,
Що зблисли золотом з-під кожного весла.

Самотня, я царів до себе прикликаю:
Борід монарших сіль — жага моїх перстів.
Я плакала. Лунав звитяжний їхній спів
Про подвиги й дива покинутого краю.

Я чую мушель шум і сурм вояцьких грім,
Що сповнює гребців завзяттям бойовим:
Збігає з піснею збентеженість хвилинна.

До мене простягли скульптурні руки знов
З античним усміхом, — нехай лютує піна, —
Богове радісні із героїчних пров.

ORPHÉE

... Je compose en esprit, sous les myrtes, Orphée
L'Admirable!.. Le feu, des cirques purs descend;
Il change le mont chauve en auguste trophée
D'où s'exhale d'un dieu l'acte retentissant.

Si le dieu chante, il rompt le site tout-puissant ;
Le soleil voit l'horreur du mouvement des pierres;
Une plainte inouïe appelle éblouissants
Les hauts murs d'or harmonieux d'un sanctuaire.

Il chante, assis au bord du ciel splendide, Orphée!
Le roc marche, et trébuche; et chaque pierre fée
Se sent un poids nouveau qui vers l'azur délire!

D'un Temple à demi nu le soir baigne l'essor,
Et soi-même il s'assemble et s'ordonne dans l'or
A l'âme immense du grand hymne sur la lyre!

ОРФЕЙ

... Я подумки рядки під миртами складаю,
Орфей!.. Із кратерів огненний рине плин,
Що мінить пустку гір на торжество безкрас:
Співочий бог вершить свій урочистий чин.

Розколює він твердь скелястих верховин,
І сонце бачить рух — жахітних брил нестяму;
З нечуваним плачем одчайно кличе він
Сліпучо-золоті високі мури храму.

Співає він, Орфей, на грані небокраю.
Бескеття кроками непевними ступає,
Чудовних каменів бринить тонка зневіра!

Вже вечір храмові омив стовпи святі:
З'єднатись прагне він в загуслім золотті
Із величчю душі, чий гімн вістує ліра.

NAISSANCE DE VÉNUS

De sa profonde mère, encor froide et fumante,
Voici qu'au seuil battu de tempêtes, la chair
Amèrement vomie au soleil par la mer,
Se délivre des diamants de la tourmente.

Son sourire se forme, et suit sur ses bras blancs
Qu'éplore l'orient d'une épaule meurtrie,
De l'humide Thétis la pure pierrerie,
Et sa tresse se fraye un frisson sur ses flancs.

Le frais gravier, qu'arrose et fuit sa course agile,
Croule, creuse rumeur de soif, et le facile
Sable a bu les baisers de ses bonds puérils;

Mais de mille regards ou perfides ou vagues,
Son œil mobile mêle aux éclairs de périls
L'eau riante, et la danse infidèle des vagues.

НАРОДЖЕННЯ ВЕНЕРИ

Із хланей матерніх, крізь зимну та оспалу
Прозорість обширу, з морських широководь
На світлі сонячним поставши, юна плоть
Звільняється, гірка, від діамантів шквалу.

Ясніє усмішка, немов перлин разки
На плечах зболених: це мерехтінням повні
Фетіди-вродниці коштовності чудовні,
І вже коса, — о млість! — лоскоче їй боки.

Мов гомін спраготи, дзвінкий і мокрий гравій
Піддатися спішить ході її тужавій,
Пісками випито вологий слід стрибків;

Одначе зір її оманливо-промінний
Ввібрав і блискавок непереможний гнів,
І радий сміх води, і зрадний танець піни.

FÉERIE

La lune mince verse une lueur sacrée,
Toute une jupe d'un tissu d'argent léger,
Sur les bases de marbre où vient l'Ombre songer
Que suit d'un char de perle une gaze nacrée.

Pour les cygnes soyeux qui frôlent les roseaux
De carènes de plume à demi lumineuse,
Elle effeuille infinie une rose neigeuse
Dont les pétales font des cercles sur les eaux...

Est-ce vivre?.. O désert de volupté pâmée
Où meurt le battement faible de l'eau lamée,
Usant le seuil secret des échos de cristal...

La chair confuse des molles roses commence
A frémir, si d'un cri le diamant fatal
Fêle d'un fil de jour toute la fable immense.

ФЕЄРІЯ

Тонкого місяця священний серп іскриться;
Прозористим тканням лягла легка сріблінь
На мармурову твердь, де снить надбігла Тінь,
За нею — змерхлий флер, перлиста колісниця.

Для лебедів, які, по вістрях осоки
Черкнувши крилами, долають шир сяйнистий,
Вона троянди цвіт зриває сніжно-чистий,
І кола на воді лишають пелюстки.

Чи це — життя? Жаги пустеля, край томління,
Де тихне сплеск води, згасає мерехтіння,
Долаючи поріг кришталіної луни...

Тремтить волога плоть троянд, коли нежданий
Алмаз фатальний, крик, що лине з даліни,
Розкрає лезом дня всю широчінь омани.

MÊME FÉERIE

La lune mince verse une lueur sacrée,
Comme une jupe d'un tissu d'argent léger,
Sur les masses de marbre où marche et croit songer
Quelque vierge de perle et de gaze nacrée.

Pour les cygnes soyeux qui frôlent les roseaux
De carènes de plume à demi lumineuse,
Sa main cueille et dispense une rose neigeuse
Dont les pétales font des cercles sur les eaux.

Délicieux désert, solitude pâmée,
Quand le remous de l'eau par la lune lamée
Compte éternellement ses échos de cristal,

Quel cœur pourrait souffrir l'inexorable charme
De la nuit éclatante au firmament fatal,
Sans tirer de soi-même un cri pur comme une arme?

ТА Ж ФЕЄРІЯ

Тонкого місяця священний серп іскриться;
Мов прозірне тканиня, лягла легка сріблінь
На брили мармуру, де сповнена видінь
Незнана дівчина, вся в перлах, яснолиця.

Для лебедів, які, по вістрях осоки
Черкнувши крилами, долають шир сяйнистий,
В її долонях — цвіт троянди сніжно-чистий,
І кола на воді лишають пелюстки.

Пустеля лагідна, самотності томління,
Коли струмистий плин у місячнім промінні
Ще лічить виплески кришталльної луни,

Чи серце, зболене лихою ворожбою
Ночей, що вибухли серед височини,
Озветься скаргою, чистішою за зброю?

BAIGNÉE

Un fruit de chair se baigne en quelque jeune vasque,
(Azur dans les jardins tremblants) mais hors de l'eau,
Isolant la torsade aux puissances de casque,
Luit le chef d'or que tranche à la nuque un tombeau.

Écluse la beauté par la rose et l'épingle!
Du miroir même issue où trempent ses bijoux,
Bizarres feux brisés dont le bouquet dur cingle
L'oreille abandonnée aux mots nus des flots doux.

Un bras vague inondé dans le néant limpide
Pour une ombre de fleur à cueillir vainement
S'effile, ondule, dort par le délice vide,

Si l'autre, courbé pur sous le beau firmament,
Parmi la chevelure immense qu'il humecte,
Capture dans l'or simple un vol ivre d'insecte.

КУПАЛЬНИЦЯ

Це тіло — плід тугий в басейні прозірному
(Блакить тремких садів); видніються, проте,
Химерний звив оздоб і вперта міць шолому,
Ясніє голови окружжя золоте.

Постала в дзеркалі краса! Шпичастий квіте
Троянди пишної! Коштовний блиск суціль —
Рясний букет вогнів, що прагне долетіти
До вух, наповнених шептанням ніжних хвиль.

Її рука ввійшла у небуття прозоре,
Аби квіткову тіль зірвати крадькома,
І марно в напівсні легеньку хвилю оре;

А друга зачіску до синяви здійма,
Щоб мокрі кучері негадано вловили,
Мов золотиста сіть, комахи літ сп'янілий.

AU BOIS DORMANT

La princesse, dans un palais de rose pure,
Sous les murmures, sous la mobile ombre dort,
Et de corail ébauche une parole obscure
Quand les oiseaux perdus mordent ses bagues d'or.

Elle n'écoute ni les gouttes, dans leurs chutes,
Tinter d'un siècle vide au lointain le trésor,
Ni, sur la forêt vague, un vent fondu de flûtes
Déchirer la rumeur d'une phrase de cor.

Laisse, longue, l'écho rendormir la diane,
Ô toujours plus égale à la molle liane
Qui se balance et bat tes yeux ensevelis.

Si proche de ta joue et si lente la rose
Ne va pas dissiper ce délice de plis
Secrètement sensible au rayon qui s'y pose.

ЛІСОВИЙ СОН

В палаці чистих руж, де плине тінь ранкова,
Принцеса осяйна спочила в забутті,
Коралом креслячи незрозуміле слово,
А птахи дзьобають їй персні золоті.

Вона не слухає, як падають краплини,
Звістуючи про скарб у віку марноті;
Як із луною флейт над лісом вітер лине,
Рогів мисливських звук змітаючи з путі.

Хай довгий відгомін приспить стягу світання,
На мить вподібнену цій лагідній ліані,
Чий пагін над лицем заснулої завис.

Троянда, до щоки схиляючись поволі,
Не зрадить ніжності твоїх розкішних рис,
Чутких до променя, який лягає долі.

CÉSAR

César, calme César, le pied sur toute chose,
Les poings durs dans la barbe, et l'œil sombre peuplé
D'aigles et des combats du couchant contemplé,
Ton cœur s'enfle, et se sent toute-puissante Cause.

Le lac en vain palpite et lèche son lit rose;
En vain d'or précieux brille le jeune blé;
Tu durcis dans les nœuds de ton corps rassemblé
L'ordre, qui doit enfin fendre ta bouche close.

L'ample monde, au delà de l'immense horizon,
L'Empire attend l'éclair, le décret, le tison
Qui changeront le soir en furieuse aurore.

Heureux là-bas sur l'onde, et bercé du hasard,
Un pêcheur indolent qui flotte et chante, ignore
Quelle foudre s'amasse au centre de César.

ЦЕЗАР

Несхитний Цезарю, на обширі земному —
Ти пан: у бороді — кулак, але в очах
Орли і спади сонць, скривавлені в боях,
А в серці гордощі: воно — Причина всьому.

Хай плеще озеро в рожеву твердь питому,
Хай золотом блищить колосся на ланах, —
Тужавіє в тобі, у жилах та кістках,
Наказ, що з вуст твоїх злетить ударом грому.

Безмежжя світове за обрієм лежить,
І жде Імперія на рбзказ, іскру, мить,
Коли сумир смеркань на ранок спломеніє.

Наспівує в човні, уклавшись горілиць,
Рибалка радісний, не знаючи, що зріє
У грудях Цезаря громаддя громовиць.

LE BOIS AMICAL

Nous avons pensé des choses pures
Côte à côte, le long des chemins,
Nous nous sommes tenus par les mains
Sans dire... parmi les fleurs obscures;

Nous marchions comme des fiancés
Seuls, dans la nuit verte des prairies;
Nous partagions ce fruit de féeries
La lune amicale aux insensés

Et puis, nous sommes morts sur la mousse,
Très loin, tout seuls parmi l'ombre douce
De ce bois intime et murmurant;

Et là-haut, dans la lumière immense,
Nous nous sommes trouvés en pleurant
Ô mon cher compagnon de silence!

ПРИЯЗНИЙ ГАЙ

Про суть речей, і чистих, і прекрасних
В дорозі міркували ми, коли,
За руки взявшись, удвох ішли,
Німуючи... Між квітів невиразних.

Неначе наречені, ми, одні,
Проходили вночі зелені схили
І разом феєричний плід ділили —
Безумцям дружній місяць в вишині.

Відтак умерли ми на самотині,
У затишнім гаю, в тремкім затінні,
Шептання тихе бігло по листках;

Тоді вгорі, у сфері найяснішій
Знайшли ми одне одного в сльозах,
О милий мій товаришу по тиші!

LES VAINES DANSEUSES

Celles qui sont des fleurs légères sont venues,
Figurines d'or et beautés toutes menues
Où s'irise une faible lune... Les voici
Mélodieuses fuir dans le bois éclairci.
De mauves et d'iris et de nocturnes roses
Sont les grâces de nuit sous leurs danses écloses.
Que de parfums voilés dispensent leurs doigts d'or!
Mais l'azur doux s'effeuille en ce bocage mort
Et de l'eau mince luit à peine, reposée
Comme un pâle trésor d'une antique rosée
D'où le silence en fleur monte... Encor les voici
Mélodieuses fuir dans le bois éclairci.
Aux calices aimés leurs mains sont gracieuses;
Un peu de lune dort sur leurs lèvres pieuses
Et leurs bras merveilleux aux gestes endormis
Aiment à dénouer sous les myrtes amis
Leurs liens fauves et leurs caresses... Mais certaines,
Moins captives du rythme et des harpes lointaines,
S'en vont d'un pas subtil au lac enseveli
Boire des lys l'eau frêle où dort le pur oubli.

ГОРДЛИВІ ТАНЦВНИЦІ

Найлегші, між квіток посталі, невловимі
Златаві постаті, красуні ледве зримі,
Де місяць райдужно яскріє... Ось вони,
Музичні, ринули до гаю саявини.
Між темрявих троянд, і мальв, і чистих лілій
Є грації нічні, у танцях спломенілі:
Із золотих долонь — яка духмянь струмить!
Та в мертвому гаю осипалась блакить
І зі скупих водойм виблискує одвічно,
Як вимерхлі скарби, ясна роса антична,
Звідкіль здійсмається безмовність... Ось вони,
Музичні, ринули до гаю саявини.
Заблисли чашечки в руках у них несміло,
І світло місячне на цих вустах спочило;
А руки, диво з див, де порухи ще сплять,
Під миртом лагідним воліють розв'язать
Нестямну дикість пут і пестошів... Одмінні,
Ті, що не ваблять їх ні ритм, ні арф бриніння,
Спішать до озера — з лілей краплини пить,
Де чисте забуття в хисткому схові спить.

UN FEU DISTINCT..

Un feu distinct m'habite, et je vois froidement
La violente vie illuminée entière...
Je ne puis plus aimer seulement qu'en dormant
Ses actes gracieux mélangés de lumière.

Mes jours viennent la nuit me rendre des regards,
Après le premier temps de sommeil malheureux;
Quand le malheur lui-même est dans le noir épars
Ils reviennent me vivre et me donner des yeux.

Que si leur joie éclate, un écho qui m'éveille
N'a rejeté qu'un mort sur ma rive de chair,
Et mon rire étranger suspend à mon oreille,

Comme à la vide conque un murmure de mer,
Le doute, — sur le bord d'une extrême merveille,
Si je suis, si je fus, si je dors ou je veille?

ЯСНИЙ ВОГОНЬ

Мій вміст — ясний вогонь: я зимно впізнаю
Усе своє життя шалене в світлі цьому...
І віддаю лише вві сні любов свою
Його піднесенню граційно-осяйному.

До мене дні мої вертаються вночі,
У мене вдивлені, по хвилі темних снів;
Хай морок заховав нещастя та плачі —
Вони дають мені життя, щоб я прозрів.

Збудивши від сновидь, ця радість беззаконна
Лиш одного мерця несе на берег мій,
І мій чужинний сміх — для слуху перепона,

Як мушлі відгомін, потужний гул морський,
Вагання на межі, усіх чудес заслона:
Чи я живу, чи жив? Це сон — чи ніч безсонна?

NARCISSE PARLE

Narcissae placandis manibus

O frères! tristes lys, je languis de beauté
Pour m'être désiré dans votre nudité,
Et vers vous, Nymphé, Nymphé, ô Nymphé des fontaines,
Je viens au pur silence offrir mes larmes vaines.

Un grand calme m'écoute, où j'écoute l'espoir.
La voix des sources change et me parle du soir;
J'entends l'herbe d'argent grandir dans l'ombre sainte,
Et la lune perfide élève son miroir
Jusque dans les secrets de la fontaine éteinte.

Et moi! De tout mon cœur dans ces roseaux jeté,
Je languis, ô saphir, par ma triste beauté!
Je ne sais plus aimer que l'eau magicienne
Où j'oubliai le rire et la rose ancienne.

Que je déplore ton éclat fatal et pur,
Si mollement de moi fontaine environnée,
Où puisèrent mes yeux dans un mortel azur
Mon image de fleurs humides couronnée!

Hélas! L'image est vaine et les pleurs éternels!
À travers les bois bleus et les bras fraternels,
Une tendre lueur d'heure ambiguë existe,
Et d'un reste du jour me forme un fiancé
Nu, sur la place pâle où m'attire l'eau triste...
Délicieux démon, désirable et glacé!

Voici dans l'eau ma chair de lune et de rosée,
Ô forme obéissante à mes yeux opposée!

НАРЦИС МОВИТЬ

*Narcissae placandis manibus**

О сестри! Лілії! Мене краса уб'є,
Бо покохав себе, хоч бачив: постає
Вся ваша голизна. До твого, Німфо, гаю
І до джерел твоїх біжу я і ридаю.

На мене тиша жде, як сам я жду надій.
І голоси струмків до мене в час нічний
Говорять; чуть мені, як сходять срібні трави
У затінку святім, і місяць, мов крадій,
Підняв у джерелі своє свічадо тьмаве.

А я! В очерети закинутий, чомусь,
О серце, власною вродливістю томлюсь,
Сапфіре! І люблю лишень магічну воду,
Забувши цвіт троянд, і щастя, й насолоду.

Як я оплакую твій сплеск, о джерело,
Фатальне й прозірне, і ніжне до нестями,
Де зблиснув — о блакить смертельна! о сріблo! —
Мій образ, вінчаний вологими квітками!

О горе! Зблис на мить — і вічний плач лишив!
Крізь потиск братніх рук і синяву лісів
Промкнувся знадний блиск двозначної години, —
Чи з решток дня постав не наречений мій,
Нагий, серед місцин, де вабить струмиськ плинний?..
Це демон лагідний, спокусник крижаний!

Ось у воді моє, з роси і сяйва, тіло,
О форма скорена, моему зору мила!

Voici mes bras d'argent dont les gestes sont purs!..
 Mes lentes mains dans l'or adorable se lassent
 D'appeler ce captif que les feuilles enlacent,
 Et je crie aux échos les noms des dieux obscurs!..

Adieu, reflet perdu sur l'onde calme et close,
 Narcisse... ce nom même est un tendre parfum
 Au cœur suave. Effeuille aux mânes du défunt
 Sur ce vide tombeau la funérale rose.

Sois, ma lèvre, la rose effeuillant le baiser
 Qui fasse un spectre cher lentement s'apaiser,
 Car la nuit parle à demi-voix, proche et lointaine,
 Aux calices pleins d'ombre et de sommeils légers.
 Mais la lune s'amuse aux myrtes allongés.

Je t'adore, sous ces myrtes, ô l'incertaine
 Chair pour la solitude éclore tristement
 Qui se mire dans le miroir au bois dormant.
 Je me délie en vain de ta présence douce,
 L'heure menteuse est molle aux membres sur la mousse
 Et d'un sombre délice enfle le vent profond.

Adieu, Narcisse... Meurs! Voici le crépuscule.
 Au soupir de mon cœur mon apparence ondule,
 La flûte, par l'azur enseveli module
 Des regrets de troupeaux sonores qui s'en vont.
 Mais sur le froid mortel où l'étoile s'allume,
 Avant qu'un lent tombeau ne se forme de brume,
 Tiens ce baiser qui brise un calme d'eau fatal!
 L'espoir seul peut suffire à rompre ce cristal.
 La ride me ravisse au souffle qui m'exile
 Et que mon souffle anime une flûte gracie
 Dont le joueur léger me serait indulgent!..

Évanouissez-vous, divinité troublée!
 Et, toi, verse à la lune, humble flûte isolée,
 Une diversité de nos larmes d'argent.

Ось — найчистіший жест! — ці руки срібляні!..
Вони, у золотті, не здатні знак явити,
Мов поклик бранцеві, що листям оповитий,
І я кричу богів імення потайні!..

Прощай же, відбитку на гладі вечоровій,
Нарцисе... В імені твоім — п'янка духмянь.
Для манів мертвого просип останню дань,
Над марним гробівцем троянди погребові.

Зробіться ружею, уста мої: вона
Цілунок ронить... Хай зласкавиться мана,
Бо тихо мовить ніч, близька і здаленіла,
До чашечок, в яких п'їтьма й найлегші сні.
Та місяць тішиться у миртах, осяйний.

Обожнюю тебе під миртами, о мила,
Така непевна плоть: твій цвіт — для самоти,
У люстрі сонних пущ відсвічуєшся ти.
Твоєї близькості зрікаюсь я намарно;
Година ця прудка над тілом володарна,
Глибокий вітер дме поривом темних втіх.

Нарцисе, прощай... Вмирай! Бо ніч запала,
Хвилюється моя подоба досконала,
Вже флейта зниклою блакиттю зазвучала,
Звістуючи відхід і смуток стад лунких,
Докіль плавка труна не витчється в тумані,
Над смертним холодом, у вишині зірчаній, —
Цілунок мій прийми, о прозїрна скрижаль:
Лише сподіванка розбила б цей кришталь.
Ось подув, що жене мене з цього околу,
І подих мій нехай оживить флейту кволу, —
Адже легкий флейтяр усе простить мені!..

Бентежне божество, зникай у п'їтьмі нині!
Ти ж, флейто, місяцю даруй у самотині
Багатство наших сліз, рясноти срібляні.

* Мир душі Нарциси (*лат.*). Ідеться про надмогильний напис юній Нарцисі Янг, яка померла наприкінці XVIII ст. у Монпельє. Для П. Валері її ім'я асоціювалося з античним Нарцисом. (*Прим. перекл.*)

ÉPISODE

Un soir favorisé de colombes sublimes,
La pucelle doucement se peigne au soleil.
Aux nénuphars de l'onde elle donne un orteil
Ultime, et pour tiédir ses froides mains errantes
Parfois trempe au couchant leurs roses transparentes.
Tantôt, si d'une ondée innocente, sa peau
Frissonne, c'est le dire absurde d'un pipeau,
Flûte dont le coupable aux dents de pierrerie
Tire un futile vent d'ombre et de rêverie
Par l'occulte baiser qu'il risque sous les fleurs.
Mais presque indifférente aux feintes de ces pleurs,
Ni se divinisant par aucune parole
De rose, elle démêle une lourde auréole;
Et tirant de sa nuque un plaisir qui la tord,
Ses poings délicieux pressent la touffe d'or
Dont la lumière coule entre ses doigts limpides!
... Une feuille meurt sur ses épaules humides,
Une goutte tombe de la flûte sur l'eau,
Et le pied pur s'épeure comme un bel oiseau
Ivre d'ombre...

ЕПІЗОД

Під вечір, голубам високолетним любий,
На сонці дівчина дає волоссю лад;
Торкає у воді лілею, квітку знад,
Мізинчиком ноги, й долоні зігриває,
Як ружі втоплює в західнім небокраї.
Коли тремтить вона, мов од набігу хвиль,
То це — сопілки спів, це флейти чистий біль:
В музики зуби — зблиск коштовного каміння,
Він здобуває мрій і тіней вітровіння
Цілунком потайним, який лишить посмів.
Але, байдужлива до вдаваних плачів,
Не чуючи хвали троянд, аби важенний
Свій німб розплутати, в цей час благословенний
Вона розчісує куделю залюбки:
Ось пасмо золоте стискають кулачки,
І яснота його з-під пальців витікає!
... Листочок на плечі вологому вмирає,
Краплина падає із флейти, їй на страх,
І вже сполохана нога — мов гарний птах,
Сп'янілий від пітьми...

VUE

Si la plage penche, si
L'ombre sur l'oeil s'use et pleure
Si l'azur est larme, ainsi
Au sel des dents pure affleure

La vierge fumée ou l'air
Que berce en soi puis expire
Vers l'eau debout d'une mer
Assoupie en son empire

Celle qui sans les ouïr
Si la lèvre au vent remue
Se joue à évanouir
Mille mots vains où se mue

Sous l'humide éclair de dents
Le très doux feu du dedans.

ОБРАЗ

Як надмор'я суне вспак
Як над зором тіні млисті
Як блакить це плач, отак
Сіль зубів торкають чисті

Випари що певна річ
Видихає їх поволі
Хвилі всіх морів навстріч
Приспаній у цім околі

Та що не могла їх чуть
Як вуста на вітровинні
Граються аж геть спливають
Безліч марних слів а плинній

Блискавці зубів є впин
Лагідний вогонь глибин.

VALVINS

Si tu veux dénouer la forêt qui t'aère
Heureuse, tu te fonds aux feuilles, si tu es
Dans la fluide yole à jamais littéraire,
Traînant quelques soleils ardemment situés

Aux blancheurs de son flanc que la Seine caresse
Émue, ou pressentant l'après-midi chanté,
Selon que le grand bois trempe une longue tresse,
Et mélange ta voile au meilleur de l'été.

Mais toujours près de toi que le silence livre
Aux cris multipliés de tout le brut azur,
L'ombre de quelque page éparse d'aucun livre

Tremble, reflet de voile vagabonde sur
La poudreuse peau de la rivière verte
Parmi le long regard de la Seine entr'ouverte.

ВАЛЬВЕН

Як хочеш гїлля ти розплутать диким пушам,
Зникаєш з вітерцем у листі; як пливеш
Невловним яликом (в літературі сущім), —
Притягуєш сонця, сліпучість цих пожеж

На білім березі, що Сена пестить мляво,
Прочувши полудень, укладений у спів;
В її воді — лісів чуприна зеленава,
Що в парус твій женуть пишноту літніх днів.

З тобою, втім, завжди, кого безмовні збіги
Волянню віддають, — озвалася блакить! —
Сторінки тїнь, листок не явленої книги,

Неначе відбиття вітрила тріпотить,
Де порох заволік ріки покров зелений
Під довгим поглядом ледь видимої Сени.

ÉTÉ

À Francis Vielé-Griffin

Été, roche d'air pur, et toi, ardente ruche,
Ô mer! Éparpillée en mille mouches sur
Les touffes d'une chair fraîche comme une cruche,
Et jusque dans la bouche où bourdonne l'azur;

Et toi, maison brûlante, Espace, cher Espace
Tranquille, où l'arbre fume et perd quelques oiseaux,
Où crève infiniment la rumeur de la masse
De la mer, de la marche et des troupes des eaux,

Tonnes d'odeurs, grands ronds par les races heureuses
Sur le golfe qui mange et qui monte au soleil,
Nids purs, écluses d'herbe, ombres des vagues creuses,
Bercez l'enfant ravie en un poreux sommeil!

Aux cieux vainement tonne un éclat de matière,
Embrase-t-il les mers, consume-t-il les monts,
Verse-t-il à la vie un torrent de lumière
Et fait-il dans les cœurs hennir tous les démons,

Toi, sur le sable tendre où s'abandonne l'onde,
Où sa puissance en pleurs perd tous ses diamants,
Toi qu'assouplit l'ennui des merveilles du monde,
Vierge sourde aux clameurs d'éternels éléments,

Tu te fermes sur toi, serrant ta jeune gorge,
Ame toute à l'amour de sa petite nuit,
Car ces tumultes purs, cet astre fou qui forge
L'or brut d'événements bêtes comme le bruit

ЛІТО

Франсісові В'єле-Гріффену

О літо, чистого повітря брило! Море,
Вогненний вулику! Мушина ненасить
На тілі свіжому, як глек, — о первовзоре! —
І навіть на вустах, де стугонить блакить;

І, Просторіне, ти, оселе у пломінні, —
Димує дерево, і птахи геть летять,
І прориваються відлуння безупинні
Морських рухомих товщ, запінених громадь,

Духмянощі навкруг народів, повних слави,
Понад жерлом заток, що вільно в далині
Здіймають гнізда ввись, і тіні хвиль, і трави, —
Вколисуйте дитя в його бентежнім сні!

Матерія дарма у небі вибухає,
Лютуючи стократ по горах і морях,
Чи світло всім живим дарує неокрає,
Чи демонам велить іржать в людських серцях, —

Ти на тонкім піску, де хвиля шумовита
Ридає, гублячи алмазний розсип свій,
Розчулена в тужбі всіма дивами світу,
Глуха до гомонів безпам'ятних стихій,

Замкнулася в собі й стискаєш ніжну шию,
В тобі — любов ночей, прудких, як ока змиг:
Бо чисте сум'яття, безумне сонце сміє
Кувати золото подій, таких дурних, —

Te font baiser les seins de ton être éphémère,
Chérir ce peu de chair comme un jeune animal
Et victime et dédain de la splendeur amère
Choyer le doux orgueil de s'aimer comme un mal

Fille exposée aux dieux que l'Océan constelle
D'écume qu'il arrache aux miroirs du soleil,
Aux jeux universels tu préfères mortelle,
Toute d'ombre et d'amour, ton île de sommeil.

Cependant du haut ciel foudroyant l'heure humaine,
Monstre altéré du temps, immolant le futur,
Le Sacrificateur Soleil roule et ramène
Le jour après le jour sur les autels d'azur...

Dont les jambes (mais l'une est fraîche et se dénoue
De la plus rose), les épaules, le sein dur,
Le bras qui se mélange à l'écumeuse joue
Brillent abandonnés autour du vase obscur

Où filtrent les grands bruits pleins de bêtes puisées
Dans les cages de feuille et les mailles de mer
Par les moulins marins et les huttes rosées
Du jour... Toute la peau dore les treilles d'air.

Вони велять тобі любити власні груди,
Мов звірину малу, плекати ніжну плоть,
Гіркотних розкошів офіру, — й без облуди
Кохать себе, як біль, котрого не збороть,

О дівчино, богам призначена, у піні,
Що видер Океан у сонячних свічад,
Волієш смертну ти над ігри безневинні,
З любові й п'ятьми весь твій острів снів і знад.

А з висі попелить тебе, людська година,
Страхіття часу: ось рокований Едем.
Це Сонце, чільний Жрець, ізнов і знов, невпинно
До вітваря небес приводить день за днем...

І ноги, — холодок і чисте рожевіння, —
І плечі, й твердь грудей, весь обрис чарівний,
І руки при щоці, де слід від шумовиння, —
Край чаші темної поблискують вони,

Де чути гул: морські створіння непомітні,
У клітках листяних — підводний їхній бран,
Млини глибин, хатки, рожеві в час досвітній...
А піна золотить легку вітринь альтан.

PROFUSION DU SOIR

Poème abandonné

Du Soleil soutenant la puissante paresse
Qui plane et s'abandonne à l'œil contemplateur,
Regard!.. Je bois le vin céleste, et je caresse
Le grain mystérieux de l'extrême hauteur.

Je porte au sein brûlant ma lucide tendresse,
Je joue avec les feux de l'antique inventeur;
Mais le dieu par degrés qui se désintéresse
Dans la pourpre de l'air s'altère avec lenteur.

Laissant dans le champ pur battre toute l'idée,
Les travaux du couchant dans la sphère vidée
Connaissent sans oiseaux leur entière grandeur.

L'Ange frais de l'œil nu pressent dans sa pudeur,
Haute nativité d'étoile élucidée,
Un diamant agir qui berce la splendeur...

*

Ô soir, tu viens épandre un délice tranquille,
Horizon des sommeils, stupeur des cœurs pieux,
Persuasive approche, insidieux reptile,
Et rose que respire un mortel immobile
Dont l'oeil doré s'engage aux promesses des cieux.

*

Sur tes ardents autels son regard favorable
Brûle, l'âme distraite, un passé précieux.

ЩЕДРОТНІСТЬ ВЕЧОРА

Покинута поема

Це Сбнця, повного не здоланої ліні,
Що прозира згори, — довірливо-сяйне
Вдивляння!.. П'ю вино небесної яскріні
І зерня вишини плекаю потайне.

У мене в грудях пал: несучуття промінні,
Умільця давнього вогні п'янять мене;
Та звільна божество у тихім збайдужінні
Серед пурпурних товщ згасає, світляне.

Хай борються думки отут, на чистім полі:
Зусилля заходу, в порожній сфері, голій,
Без птахів, відають величчя неземне.

Змагає ангела передчуття одне, —
Різдво найвищої зорі в яснім околі, —
Вже діє діамант: сіяння хай засне...

*

Ти, вечоре, несеш сумирне раювання,
І обрії сновидь, і серць побожний стрим,
Підступність плазуна, несхибність проминання,
І ружу: смертний муж запраг її духмяні,
У небо поглядом уп'явшись золотим.

*

На вівтарях твоїх його прихильні зори
Минуле попелять, душе́, й лишають дим.

Il adore dans l'or qui se tend adorable
 Bâtit d'une vapeur un temple mémorable,
 Suspendre au sombre éther son risque et son récif,
 Et vole, ivre des feux d'un triomphe passif,
 Sur l'abîme aux ponts d'or rejoindre la Fortune;
 — Tandis qu'aux bords lointains du Théâtre pensif,
 Sous un masque léger glisse la mince lune...

*

... Ce vin bu, l'homme bâille, et brise le flacon.
 Aux merveilles du vide il garde une rancune;
 Mais le charme du soir fume sur le balcon
 Une confusion de femme et de flocon...

*

— Ô Conseil!.. Station solennelle!.. Balance
 D'un doigt doré pesant les motifs du silence!
 Ô sagesse sensible entre les dieux ardents!
 — De l'espace trop beau, préserve-moi, balustre!
 Là, m'appelle la mer!.. Là, se penche l'illustre
 Vénus Vertigineuse avec ses bras fondants!

*

Mon œil, quoiqu'il s'attache au sort souple des ondes,
 Et boive comme en songe à l'éternel verseau,
 Garde une chambre fixe et capable des mondes;
 Et ma cupidité des surprises profondes
 Voit à peine au travers du transparent berceau
 Cette femme d'écume et d'algue et d'or que roule
 Sur le sable et le sel la meule de la houle.

*

Pourtant je place aux cieus les ébats d'un esprit;
 Je vois dans leurs vapeurs des terres inconnues,
 Des déesses de fleurs feindre d'être des nues,
 Des puissances d'orage errer à demi nues,
 Et sur les roches d'air du soir qui s'assombrit,
 Telle divinité s'accoude. Un ange nage.

Він радо в золоті, — хваління! спів покори! —
 Із пари на віки мурує храм просторий,
 Він риф і ризик свій несе в тьмянкий етер,
 І, п'яний од вогнів, свій дужий лет простер
 Над золоті мости — сягнути знов Фортуни;
 На дальніх берегах Театру мудрий флер:
 Під маскою, мов серп найтонший, місяць суне...

*

... Людина келих б'є, допивши це вино.
 Як не гнівितись їй на пустку, тло безлунне?
 Та вечоровий час огорне все одно
 І жінки сум'яття, й роздерте полотно...

*

О рівновага!.. Суд!.. І золоте ряхтіння
 Перста, що зважає мотиви безгоміння!
 Чутлива мудросте між запальних богів!
 Від гарних обширів храніть мене, перила!
 Морських просторів клич! Там голову схилила
 Венера-Звабниця з божистих островів!

*

Мій зір, хоча й до хвиль мінливих прикипілий,
 І вічний струмінь п'є, достоту мов у сні, —
 Покої стереже, що тьму світів вмістили,
 Бо прагнення мої явили образ милий,
 Сягнувши крізь легкі альтани прозирні:
 Цю жінку з золота, водорослин і піни,
 Що жорна хвиль несуть її на пісковини.

*

Та ігри духу, втім, я вклав у небеса,
 Я бачу: в мареві, як у незнанім полі,
 Богині квітувань, мов хмари, йдуть поволі,
 І владарки грози блукають, напівголі.
 На скелі вітряні смеркання, що згаса,
 Обперлось божество. Ось ангел пропливає

Il restaure l'espace à chaque tour de rein.
 Moi, qui jette ici-bas l'ombre d'un personnage,
 Toutefois délié dans le plein souverain,
 Je me sens qui me trempe, et pur qui me dédaigne!
 Vivant au sein futur le souvenir marin,
 Tout le corps de mon choix dans mes regards se baigne!

*

Une crête écumeuse, énorme et colorée
 Barre, puissamment pure, et plisse le parvis.
 Roule jusqu'à mon cœur la distance dorée,
 Vague!.. Croulants soleils aux horizons ravis,
 Tu n'iras pas plus loin que la ligne ignorée
 Qui divise les dieux des ombres où je vis.

*

Une volute lente et longue d'une lieue
 Semant les charmes lourds de sa blanche torpeur
 Où se joue une joie, une soif d'être bleue,
 Tire le noir navire épuisé de vapeur...

*

Mais pesants et neigeux les monts du crépuscule,
 Les nuages trop pleins et leurs seins copieux,
 Toute la majesté de l'Olympe recule,
 Car voici le signal, voici l'or des adieux,
 Et l'espace a humé la barque minuscule...

*

Lourds frontons du sommeil toujours inachevés,
 Rideaux bizarrement d'un rubis relevés
 Pour le mauvais regard d'une sombre planète,
 Les temps sont accomplis, les désirs se sont tus,
 Et dans la bouche d'or, bâillements combattus,
 S'écartèlent les mots que charmait le poète...
 Les temps sont accomplis, les désirs se sont tus.

І з кожним змахом крил зціляє просторинь,
 У владній повноті своїй, — бо пут немає, —
 Я, відкидаючи в цім світі людську тинь,
 Себе гартуючи, себе ж і зневажаю!
 Надморський спогад там, де майбуття глибинь,
 У власнім погляді я вибір свій купаю!

*

Ось гребінь пінявий розкраяв барвний шир,
 І папєрть простору — в іскристім ряботинні.
 До серця котиться, — о золото й сапфір! —
 Прибій... Обвали сонць — у дальньому жахтінні;
 Ти не пройдеш, межі невидимій всупір:
 За нею — світ богів, а тут — знайоми тині.

*

Повільний вигин хмар, крайнебу вперестріть,
 Що білих німувань важенні сіє чари;
 Де радість виграє, обернена в блакить, —
 Проходить корабель, чорніючи, без пари...

*

Та гори снігові, близький тягар смеркань,
 Відходять геть — пливких хмарин щедротні груди
 Чи сам грізний Олімп, його скеляста грань;
 І човник обшири окрили звідусюди,
 Бо це — виразна вість, це золото прощань...

*

Важкі фронтони снів у вічній розбудові,
 Завіси, де блищать рубіни пурпурові
 Для злого погляду потьмарених планет:
 Завершені часи, замовкли всі жадання.
 На золотих вустах завмерло позіхання,
 І кришаться слова, що їх закляв поет...
 Завершені часи, замовкли всі жадання.

*

Adieu, Adieu!.. Vers vous, ô mes belles images,
Mes bras tendent toujours l'insatiable port!
Venez, effarouchés, hérissant vos plumages,
Voiliers aventureux que talonne la mort!
Hâtez-vous, hâtez-vous!.. La nuit presse!.. Tantale
Va périr! Et la joie éphémère des cieux!
Une rose naguère aux ténèbres fatale,
Une toute dernière rose occidentale
Pâlit affreusement sur le soir spacieux...

Je ne vois plus frémir au mât du belvédère
Ivre de brise un sylphe aux couleurs de drapeau,
Et ce grand port n'est qu'un noir débarcadère
Couru du vent glacé que sent venir ma peau!

Fermez-vous! Fermez-vous! Fenêtres offensées!
Grands yeux qui redoutez la véritable nuit!
Et toi, de ces hauteurs d'astres ensemençées,
Accepte, fécondé de mystère et d'ennui,
Une maternité muette de pensées...

*

Прощайте, видава прекрасні!.. Знов до вас
 Як захист, тягнуться мої долоні вперті!
 Летіть, сполохані в цей вечоровий час,
 Очочі до пригод птахи, відбігли смерті!
 Тож поспішати слід!.. Бо квапить ніч! Тантал
 Невдовзі стріне смерть!.. Небес яса зникама!
 Троянда, згубний цвіт смеркань — стрімких навал,
 Остання заходу троянда губить пал,
 Жахітно зблідла, там, де ночі паполома...
 Не видно, як тремтить, од вітерця п'яний,
 У барвах стяга сільф на шоглі бельведера,
 І цей великий порт, і твердь дебаркадера,
 Й мене самого шквал проймає крижаний!

О вікна, що зневаг дознали, зачиніться!
 Очниці, ви, кого жахає ночі міць!
 І ти від вишини, де мерехтять зірниці,
 Прийми із заплodom осмут і таємниць
 Німотний лад думок, що мають народиться...

ANNE

À André Lebey

Anne qui se mélange au drap pâle et délaisse
Des cheveux endormis sur ses yeux mal ouverts
Mire ses bras lointains tournés avec mollesse
Sur la peau sans couleur du ventre découvert.

Elle vide, elle enfle d'ombre sa gorge lente,
Et comme un souvenir pressant ses propres chairs,
Une bouche brisée et pleine d'eau brûlante
Roule le goût immense et le reflet des mers.

Enfin désemparée et libre d'être fraîche,
La dormeuse déserte aux touffes de couleur
Flotte sur son lit blême, et d'une lèvre sèche,
Tette dans la ténèbre un souffle amer de fleur.

Et sur le linge où l'aube insensible se plisse,
Tombe, d'un bras de glace effleuré de carmin,
Toute une main défaite et perdant le délice
A travers ses doigts nus dénoués de l'humain.

Au hasard! A jamais, dans le sommeil sans hommes
Pur des tristes éclairs de leurs embrassements,
Elle laisse rouler les grappes et les pommes
Puissantes, qui pendaient aux treilles d'ossements,

Qui riaient, dans leur ambre appelant les vendanges,
Et dont le nombre d'or de riches mouvements
Invoquait la vigueur et les gestes étranges
Que pour tuer l'amour inventent les amants...

АННА

Андре Лебе

Як Анна ніжитья, зібгавши простирало,
Й омкула очі їй волосся вагота, —
На руки дивиться, притулені недбало
До ледь відкритого пружкого живота,

І подих груди їй сповняє темнотою,
Мов спомин, що єство здушив і спопелив;
Знеможені уста з племінною водою
Таять безмірний смак і відблиски морів.

Така розгублена, без свіжості й наснаги,
Ще сонна, наче кіс її дрімотний рух, —
На ліжку тьмяному вона пливе, од спраги
У сутіні п'ючи гіркий квітковий дух.

На тлі постелі, де світанок зблис, нечулий,
Раменом крижаним заторкнуто багрянє;
З опалої руки розкóші геть майнули
Між пальців, що людських позбавлені бажань.

Назавше! Навмання! Без чоловіцтва, сонна,
Забувши блискавиць-обіймів їхніх бран,
Вона пускає геть і яблука, і грона,
Що важко виснули із кістяків альтан, —

Вони сміялися на буйнім винобранні
І золотим ім'ям, духмяні, знов і знов
Вимолювали міць і жест, що полум'яні
Коханці винайшли, аби стлумить любов...

*

Sur toi, quand le regard de leurs âmes s'égare,
Leur cœur bouleversé change comme leurs voix,
Car les tendres apprêts de leur festin barbare
Hâtent les chiens ardents qui tremblent dans ces rois...

À peine effleurent-ils de doigts errants ta vie,
Tout leur sang les accable aussi lourd que la mer,
Et quelque violence aux abîmes ravie
Jette ces blancs nageurs sur tes roches de chair...

Récifs délicieux, Ile toute prochaine,
Terre tendre, promise aux démons apaisés,
L'amour t'aborde, armé des regards de la haine,
Pour combattre dans l'ombre une hydre de baisers!

*

Ah, plus nue et qu'imprègne une prochaine aurore,
Si l'or triste interroge un tiède contour,
Rentre au plus pur de l'ombre où le Même s'ignore,
Et te fais un vain marbre ébauché par le jour!

Laisse au pâle rayon ta lèvre violée
Mordre dans un sourire un long germe de pleur,
Masque d'âme au sommeil à jamais immolée
Sur qui la paix soudaine a surpris la douleur!

Plus jamais redorant tes ombres satinées,
La vieille aux doigts de feu qui fendent les volets
Ne viendra t'arracher aux grasses matinées
Et rendre au doux soleil tes joyeux bracelets...

Mais suave, de l'arbre extérieur, la palme
Vaporeuse remue au delà du remords,
Et dans le feu, parmi trois feuilles, l'oiseau calme
Commence le chant seul qui réprime les morts.

*

Як погляд їхніх душ тебе проймає тьмавий,
Збентежені серця тремтять, мов голоси;
На учтах варварських од ніжної приправи
В серцях володарів гарчать вогненні пси...

Коли життя твоє вони торкнути годні
(Важка їх кров, — її, як моря, не збороть), —
Насильство діється, постале із безодні:
Хай білі б'ють плавці в твоєї скелі плоть...

Розкішні рифи, твердь Країни острівної,
Земля для демонських впокорених залять, —
Розгнівана любов хай стрінеться з тобою,
Щоб гідру цілувань у пітьмі подолать!

*

Оголена, тобі близький світанок сяє:
Як золото смутне окреслить кожну грань,
Вернись у тінь, де Сам про себе забуває,
І марним мармуром в досвітнім сяйві стань!

Промінню позостав свої вуста роздерті,
Хай зародок ридань гризуть, як усміх спить,
О машкаро душі, рокована до смерті:
Раптовий мир окрив зненацька страдну мить!

Ніколи, блиснувши твоїй єдвабній тині,
Стара, просунувши в вікно вогненну п'ясть,
Тебе не вихопить з ранкової яскріні
І сонцеві твоїх браслетів не віддасть...

Та пальми ніжна віть, розкішно-колихлива,
Із леготом пливе, і що їй чийсь докір?
І супокійний птах між трьох листків, о диво,
Веде єдиний спів, мерцям наперекір.

AIR DE SÉMIRAMIS

À Camille Mauclair

Dès l'aube, chers rayons, mon front songe à vous ceindre!
À peine il se redresse, il voit d'un œil qui dort
Sur le marbre absolu, le temps pâle se peindre,
L'heure sur moi descendre et croître jusqu'à l'or...

*

*... «Existe!.. Sois enfin toi-même! dit l'Aurore,
O grande âme, il est temps que tu formes un corps!
Hâte-toi de choisir un jour digne d'éclorre,
Parmi tant d'autres feux, tes immortels trésors!*

*Déjà, contre la nuit lutte l'âpre trompette!
Une lèvre vivante attaque l'air glacé;
L'or pur, de tour en tour, éclate et se répète,
Rappelant tout l'espace aux splendeurs du passé!*

*Remonte aux vrais regards! Tire-toi de tes ombres,
Et comme du nageur, dans le plein de la mer,
Le talon tout-puissant l'expulse des eaux sombres,
Toi, frappe au fond de l'être! Interpelle ta chair,*

*Traverse sans retard ses invincibles trames,
Épuise l'infini de l'effort impuissant,
Et débarrasse-toi d'un désordre de drames
Qu'engendrent sur ton lit les monstres de ton sang!*

*J'accours de l'Orient suffire à ton caprice!
Et je te viens offrir mes plus purs aliments;*

АРІЯ СЕМІРАМІДИ

Камілю Моклеру

Лице моє промінь ласкавих прагне зрана:
Заледве зводячись, я бачу спроквола,
Як час над мармуром кладе собі рум'яна
І золотом стає година, що зійшла...

*

*«...Існуй!.. Собою стань! — Аврорине веління, —
Душе велична, час творити плоть наспів!
Обрати поспішай достойний день цвітіння
Серед стількох вогнів, немеркнучих скарбів!*

*Уже хрипка сурма долає владу ночі!
Вуста звитяжно йдуть на повів крижаний
І чисте золото по спалахах клекоче,
Вернувши просторінь до блиску давнини!*

*Правдивим зором глянь! Прощайся із пітьмюю,
І, мов пливець, який з морських глибоководь
Виштовхується враз потужною п'ятою, —
Вдаряй у хлань буття! Запитуй власну плоть,*

*Розтяти поспішай її незборні пуга,
Вичерпуй безміри безсилих непокор,
І хаос драм покинь, що їх сплodiла люто
На ложі в тебе кров, жага її потвор!*

*Зі Сходу я гряду й корюсь твоїй гордині!
Несу тобі тягар наїдків осяйних:*

*Que d'espace et de vent ta flamme se nourrisse!
Viens te joindre à l'éclat de mes pressentiments! »*

*

— Je réponds!.. Je surgis de ma profonde absence!
Mon cœur m'arrache aux morts que frôlait mon sommeil,
Et vers mon but, grand aigle éclatant de puissance,
Il m'emporte!.. Je vole au-devant du soleil!

Je ne prends qu'une rose et fuis... La belle flèche
Au flanc!.. Ma tête enfante une foule de pas...
Ils courent vers ma tour favorite, où la fraîche
Altitude m'appelle, et je lui tends les bras!

Monte, ô Sémiramis, maîtresse d'une spire
Qui d'un cœur sans amour s'élançe au seul honneur!
Ton œil impérial a soif du grand empire
À qui ton sceptre dur fait sentir le bonheur...

Ose l'abîme!.. Passe un dernier pont de roses!
Je t'approche, péril! Orgueil plus irrité!
Ces fourmis sont à moi! Ces villes sont mes choses,
Ces chemins sont les traits de mon autorité!

C'est une vaste peau de fauve que mon royaume!
J'ai tué le lion qui portait cette peau;
Mais encor le fumet du féroce fantôme
Flotte chargé de mort, et garde mon troupeau!

Enfin, j'offre au soleil le secret de mes charmes!
Jamais il n'a doré de seuil si gracieux!
De ma fragilité je goûte les alarmes
Entre le double appel de la terre et des cieux.

Repas de ma puissance, intelligible orgie,
Quel parvis vaporeux de toits et de forêts
Place aux pieds de la pure et divine vigie
Ce calme éloignement d'événements secrets!

*Хай твій вогонь жере вітри і просторіні!
Проймайся спалахом передчуттів моїх!**

*

— Відповідаю!.. Я з відсутності зринаю!
І серце хай мене від мертвих захистить, —
До мет, немов орел, над обшир небокраю,
Воно мене несе!.. Мчу сонцеві навстрість!

Троянду я беру й тікаю!.. В грудях — гарна
Стріла!.. І кроків біг — о плід мого ума! —
До вежі любої... Це кличе вись владарна,
До неї я тягнуь руками обома!

Семірамідо, встань, вельможна, — денно й нічно,
Любові зрікшися, одного прагнеш ти:
Ввижається тобі імперія велична,
Під скіпетром твоїм готова рай знайти...

Не бійся прірв!.. Пройди троянд мости останні!
До тебе, згубо, крок! Роз'ятрення пихи!
Мурашки ці — мої! Міста — мої піддані!
І риси владності моєї — ці шляхи!

Ця шкура хижака — мій край і володіння!
Забила лева я, котрий цю шкуру мав;
Та досі привида шаленого пахтіння
Пильнує стад, немов смертельний гуртоправ!

Я сонцю віддаю свій дар чаклунства строгий,
Хай золотить мої пороги та шпилі! —
Своїї слабкості куштуючи тривоги
Між покликом небес і звабою землі!

Бенкет моїх потуг та оргії врочисті, —
Імлисті паперті дахів і ліс який
Громадять біля ніг оглядачці божистій
Німе віддалення не явлених подій!

L'âme enfin sur ce faite a trouvé ses demeures!
 Ô de quelle grandeur, elle tient sa grandeur
 Quand mon cœur soulevé d'ailes intérieures
 Ouvre au ciel en moi-même une autre profondeur!

Anxieuse d'azur, de gloire consumée,
 Poitrine, gouffre d'ombre aux narines de chair,
 Aspire cet encens d'âmes et de fumée
 Qui monte d'une ville analogue à la mer!

Soleil, soleil, regarde en toi rire mes ruches!
 L'intense et sans repos Babylone bruit,
 Toute rumeurs de chars, clairons, chaînes de cruches
 Et plaintes de la pierre au mortel qui construit.

Qu'ils flattent mon désir de temples implacables,
 Les sons aigus de scie et les cris des ciseaux,
 Et ces gémissements de marbres et de câbles
 Qui pleurent l'air vivant de structure et d'oiseaux!

Je vois mon temple neuf naître parmi les mondes,
 Et mon vœu prendre place au séjour des destins;
 Il semble de soi-même au ciel monter par ondes
 Sous le bouillonnement des astes indistincts.

Peuple stupide, à qui ma puissance m'enchaîne,
 Hélas! mon orgueil même a besoin de tes bras!
 Et que ferait mon cœur s'il n'aimait cette haine
 Dont l'innombrable tête est si douce à mes pas?

Plate, elle me murmure une musique telle
 Que le calme de l'onde en fait de sa fureur,
 Quand elle se rapaise aux pieds d'une mortelle
 Mais qu'elle se réserve un retour de terreur.

En vain j'entends monter contre ma face auguste
 Ce murmure de crainte et de férocité:
 À l'image des dieux la grande âme est injuste
 Tant elle s'appareille à la nécessité!

Душа на цій стрімкій вершині опочила!
 Яка ж то велич тут, безкрая височінь, —
 І серце, що його підносять дужі крила,
 У небі, що в мені, вістить нову глибіню!

Ви, груди, зморені блакиттю, жертви слави,
 Безодне темряви та ніздрі сторожі,
 Вдихайте ладан душ: зливає дим імлавий
 Над виднокруги міст і обшири морські!

Сміються вулики мої в твоїм промінні,
 О сонце, сонце, глянь! Гуркоче Вавилон,
 Грім павозів і сурм, і глеки дзвінкостінні,
 І скарги каменю — будівникам колон!

Хай коряться мені й нещадні зводять храми
 Під скрегоги різців, і пилок, і зубил
 І стогін мармурів і тросів над містами,
 В живім повітрі — тлум будов і пташих крил!

Вже постає новий для мене храм у висі,
 Тепер в оселі доль жага моя живе;
 Вона — як запал хвиль, що в небо здійнялися
 Під неясних діянь кипіння грозове.

Народе без ума, до тебе я прикута,
 Всі гордощі мої — ніщо без рук твоїх!
 Тобі моя любов, о зненавидо люта,
 Бо голова твоя — у мене біля ніг!

Вона, пласка, мені несе таку музику,
 Що спокій хвиль її з нестям своїх різьбить,
 Як перед смертною гамує пристрасть дику, —
 Та хай прибереже повернення жажіть!

Даремно до лиця мого злина зрадливо
 Цей шепіт остраху, жорстокість навісна:
 За образом богів душа несправедлива, —
 До неминучого доходить так вона!

Des douceurs de l'amour quoique parfois touchée,
Pourtant nulle tendresse et nuls renoncements
Ne me laissent captive et victime couchée
Dans les puissants liens du sommeil des amants!

Baisers, baves d'amour, basses béatitudes,
Ô mouvements marins des amants confondus,
Mon cœur m'a conseillé de telles solitudes,
Et j'ai placé si haut mes jardins suspendus

Que mes suprêmes fleurs n'attendent que la foudre
Et qu'en dépit des pleurs des amants les plus beaux,
À mes roses, la main qui touche tombe en poudre:
Mes plus doux souvenirs bâtissent des tombeaux!

Qu'ils sont doux à mon cœur les temples qu'il enfante
Quand tiré lentement du songe de mes seins,
Je vois un monument de masse triomphante
Joindre dans mes regards l'ombre de mes desseins!

Battez, cymbales d'or, mamelles cadencées,
Et roses palpitant sur ma pure paroi!
Que je m'évanouisse en mes vastes pensées,
Sage Sémiramis, enchanteresse et roi!

Хоч інколи і я любов приймала ширу,
Та жодне зречення і ласка не змогли б
Із мене витворить ні бранку, ні офіру,
Що знаджує її жагучих марень глиб!

Низотні пестоші і розкошів вільготність,
Коханців рух морський, нестриманість жади, —
Ти, серце, прирекло мені таку самотність,
Що в висях я свої завісила сади:

Чекають блискавиць мої найвищі квіти,
Рука, що до троянд тяглась, упала в пил,
Нехай судилося коханцям сльози лити,
Солодкий спомин мій мурує твердь могил!

До чого ж храми ці моему серцю милі,
Що звільна з мрій моїх постали й сновидінь;
Я бачу: монумент, — о юрб щасливі хвилі! —
От-от уже торкне моїх накреслень тінь!

Цимбали золоті, бринить, — і грудь несміла,
Й троянди трепетні, — над чистий мій вівтар!
Щоб серед повняви думок своїх зомліла
Семіраміда — я, чаклунка мудра й цар!

L'AMATEUR DE POÈMES

Si je regarde tout à coup ma véritable pensée, je ne me console pas de devoir subir cette parole intérieure sans personne et sans origine; ces figures éphémères ; et cette infinité d'entreprises interrompues par leur propre facilité, qui se transforment l'une dans l'autre, sans que rien ne change avec elles. Incohérente sans le paraître, nulle instantanément comme elle est spontanée, la pensée, par sa nature, manque de style.

Mais je n'ai pas tous les jours la puissance de proposer à mon attention quelques êtres nécessaires, ni de feindre les obstacles spirituels qui formeraient une apparence de commencement, de plénitude et de fin, au lieu de mon insupportable fuite.

Un poème est une durée, pendant laquelle, lecteur, je respire une loi qui fut préparée; je donne mon souffle et les machines de ma voix; ou seulement leur pouvoir, qui se concilie avec le silence.

Je m'abandonne à l'adorable allure: lire, vivre où mènent les mots. Leur apparition est écrite. Leurs sonorités concertées. Leur ébranlement se compose, d'après une méditation antérieure, et ils se précipiteront en groupes magnifiques ou purs, dans la résonance. Même mes étonnements sont assurés: ils sont cachés d'avance, et font partie du nombre.

Mu par l'écriture fatale, et si le mètre toujours futur enchaîne sans retour ma mémoire, je ressens chaque parole dans toute sa

ШАНУВАЛЬНИК ВІРШІВ

Коли я раптом починаю розглядати свою справжню думку, мене не тішить те, що мушу брати на спит оце глибинне слово без першопричин та без чиєїсь присутності, ці перебіжні образи й цю нескінченність починань, що їх перепинила власна легкість, — вони тим часом перетворюються одна на одну так, щоб нічого з ними не змінилось. Думка, непослідовна, хоч зовні на таку й не схожа, в першу мить ніяка, адже виникла стихійно, — вона у повній згоді з власною природою відчуває відсутність стилю.

Проте я не щодня маю силу пропонувати власній увазі якісь необхідні реальності або вдавати духовні перепони, які створили б видимість початку, повняли й завершення — замість моєї нестерпної втечі.

Вірш — це тривалість, під час якої я, читач, вдихаю заздалегідь підготовлений закон; я віддаю свій подих і механізм власного голосу, — або саму лише їхню владу, що мириться з тишею.

Я віддаюся найчудовнішому ритмові; читати і жити там, куди ведуть слова. Їхня поява відбита на письмі. Їхні звучання добре узгоджені. Найбільше враження витворюється згідно з попереднім ходом міркувань: слова, у суголоссі, плинуть чудовими й чистими сукупностями. Навіть моє здивування наділене певністю: воно заздалегідь заховане й становить частину множини.

Проваджений фатальним стилем, а також тому, що віршований розмір, який завжди в майбутньому, безповоротно

force, pour l'avoir indéfiniment attendue. Cette mesure qui me transporte et que je colore, me garde du vrai et du faux. Ni le doute ne me divise, ni la raison ne me travaille. Nul hasard, mais une chance extraordinaire se fortifie. Je trouve sans effort le langage de ce bonheur; et je pense par artifice, une pensée toute certaine, merveilleusement prévoyante, — aux lacunes calculées, sans ténèbres involontaires, dont le mouvement me commande et la quantité me comble: une pensée singulièrement achevée.

сковує мою пам'ять, я відчуваю кожне слово в усій його потужності, оскільки без кінця його очікував. Ця міра, що мене захоплює, — я ж надаю їй барв, — оберігає мене від правди, так само як і від омани. Сумнів мене не терзає, розум не мучить. Жодного збігу, а проте щаслива випадковість стає щораз помітніша й міцніша. Я без зусилля віднаходжу мову цього щастя; і, вдавшись до мистецтва, сную думку і визначену, і чудесно прозірливу, — про наперед завбачені лакуни, без мимовільних темних місць, — їхній рух наді мною панує, їхня кількість мене переповнює: сную дивовижно завершену думку.

LA JEUNE PARQUE

ЮНА ПАРКА

À André Gide

*Depuis bien des années
j'avais laissé l'art des vers:
essayant de m'y astreindre encore,
j'ai fait cet exercice
que je te dédie.*

1917

Le Ciel a-t-il formé cet amas de merveilles
Pour la demeure d'un serpent?

Pierre Corneille

Qui pleure là, sinon le vent simple, à cette heure
Seule, avec diamants extrêmes?.. Mais qui pleure,
Si proche de moi-même au moment de pleurer?

Cette main, sur mes traits qu'elle rêve effleurer,
Distraitement docile à quelque fin profonde,
Attend de ma faiblesse une larme qui fonde,
Et que de mes destins lentement divisé,
Le plus pur en silence éclaire un cœur brisé.
La houle me murmure une ombre de reproche,
Ou retire ici-bas, dans ses gorges de roche,
Comme chose déçue et bue amèrement,
Une rumeur de plainte et de resserrement...
Que fais-tu, hérissée, et cette main glacée,
Et quel frémissement d'une feuille effacée
Persiste parmi vous, îles de mon sein nu?..
Je scintille, liée à ce ciel inconnu...
L'immense grappe brille à ma soif de désastres.

Tout-puissants étrangers, inévitables astres
Qui daignez faire luire au lointain temporel

Андре Жідові

*Вже багато років тому
я покинув мистецтво віршування;
спробувавши ще раз до нього повернутися,
я вдався до цієї вправи пера,
що її присвячую тобі.*

1917 р.

Чи небо лиш на те всі чудеса створило,
Щоб змієві було кубло?

П'єр Корнель

Чи то не вітровій ридає в цю хвилину,
Єдину, з полиском алмазів? Без упину
Ридає хто, близький і до моїх ридань?

У мене на лиці рука, не без вагань
Приставши на якесь довершення глибинне,
Моєї слабості — сльозини жде, що сплине:
Її, що відійшла від доль моїх, звідсіль
Так чисто осіяв безмовний серця біль.
Шепоче сплеск мені свій докір позосталий,
Або веде у світ, на береги і скали,
Мов найгіркотніших розчарувань напій,
І гомін нарікань, і скутий порух свій...
Що дієш, — положка, з руками крижаними?
Ховаєте яке пелюстя невловиме,
Моїх ясних грудей ви, голі острови?..
Заполонив мене цей небосхил новий...
Мені, запраглій лих, величне гроно сяє.

Чужинні владарі, світил рої безкраї,
Запалюєте ви в дочасній далині

Je ne sais quoi de pur et de surnaturel;
 Vous qui dans les mortels plongez jusques aux larmes
 Ces souverains éclats, ces invincibles armes,
 Et les élancements de votre éternité,
 Je suis seule avec vous, tremblante, ayant quitté
 Ma couche; et sur l'écueil mordu par la merveille,
 J'interroge mon cœur quelle douleur l'éveille,
 Quel crime par moi-même ou sur moi consommé?..
 ... Ou si le mal me suit d'un songe refermé,
 Quand (au velours du souffle envolé l'or des lampes)
 J'ai de mes bras épais environné mes tempes,
 Et longtemps de mon âme attendu les éclairs?
 Toute? Mais toute à moi, maîtresse de mes chairs,
 Durcissant d'un frisson leur étrange étendue,
 Et dans mes doux liens, à mon sang suspendue,
 Je me voyais me voir, sinueuse, et dorais
 De regards en regards, mes profondes forêts.

J'y suivais un serpent qui venait de me mordre.

Quel repli de désirs, sa traîne!.. Quel désordre
 De trésors s'arrachant à mon avidité,
 Et quelle sombre soif de la limpidité!

Ô ruse!.. A la lueur de la douleur laissée
 Je me sentis connue encor plus que blessée...
 Au plus traître de l'âme, une pointe me naît;
 Le poison, mon poison, m'éclaire et se connaît:
 Il colore une vierge à soi-même enlacée,
 Jalouse... Mais de qui, jalouse et menacée?
 Et quel silence parle à mon seul possesseur?

Dieux! Dans ma lourde plaie une secrète sœur
 Brûle, qui se préfère à l'extrême attentive.

«Va! je n'ai plus besoin de ta race naïve,
 Cher Serpent... Je m'enlace, être vertigineux!
 Cesse de me prêter ce mélange de nœuds

Пломіння всіх чудес, яких не знать мені;
 Ви радо смертному вкладаєте у рану
 Ці горді спалахи, цю зброю бездоганну,
 Своєї вічності незайманий порив;
 Я з вами в самоті, і дроз мене повив, —
 На рифі в морі див я, занедбавши ложе,
 Питаю: біль який будити серце може,
 Чи злочин, — байдуже, чи жертва я, чи тать?..
 ... А може, темних снів жалі мене гнітять,
 Коли (при злоті ламп — ці повіви безсонні)
 Чекаю, голову схиливши у долоні,
 Від безгомін'я душі — ненатлих блискавиць?
 Я, тілу власному явивши владну міць,
 Тремтінням ствердила печать його онови,
 І, вчувши кров свою, крізь лагідні окуви
 Вбачала, як себе вбачаю, звинна тінь,
 І золотила знов лісів своїх глибінь, —

За Змієм, що вкусив мене, я йшла у хащі.

Зникомий звій бажань, і шлейф!.. Які пропаші
 Скарби, роковані від мене утекти,
 І темряве яке жадання чистоти!

Од болю збіглого, — о підступи! омана!
 Я радше чулася не зранена, а знана...
 В душі зрадливій шип дає життя мені,
 Отрута світло лле — знання свої сьайні:
 Вона вділяє барв самозабутній діві.
 Ревнивий? Так, але до кого й як ревнивий?
 Грізьба? Яке з мовчань передчував мій пан?

Богове! То сестра в моїй найтяжчій з ран
 Палає, потайна, у виборі незмінна.

«Геть, Змію! Щоб тепер мені твоя родина...
 Гарячий власний стиск — о млість! — мене обплів,
 Ти, любий, не неси мені своїх вузлів,

Ni ta fidélité qui me fuit et devine...
Mon âme y peut suffire, ornement de ruine!
Elle sait, sur mon ombre égarant ses tourments,
De mon sein, dans les nuits, mordre les rocs charmants;
Elle y suce longtemps le lait des rêveries...
Laisse donc défaillir ce bras de pierreries
Qui menace d'amour mon sort spirituel...
Tu ne peux rien sur moi qui ne soit moins cruel,
Moins désirable... Apaise alors, calme ces ondes,
Rappelle ces remous, ces promesses immondes...
Ma surprise s'abrège, et mes yeux sont ouverts.
Je n'attendais pas moins de mes riches déserts
Qu'un tel enfantement de fureur et de tresse:
Leurs fonds passionnés brillent de sécheresse
Si loin que je m'avance et m'altère pour voir
De mes enfers pensifs les confins sans espoir...
Je sais... Ma lassitude est parfois un théâtre.
L'esprit n'est pas si pur que jamais idolâtre
Sa fougue solitaire aux élans de flambeau
Ne fasse fuir les murs de son morne tombeau.
Tout peut naître ici-bas d'une attente infinie.
L'ombre même le cède à certaine agonie,
L'âme avare s'entr'ouvre, et du monstre s'émeut
Qui se tord sur le pas d'une porte de feu...
Mais, pour capricieux et prompt que tu paraisses,
Reptile, ô vifs détours tout courus de caresses,
Si proche impatience et si lourde langueur,
Qu'es-tu, près de ma nuit d'éternelle longueur?
Tu regardais dormir ma belle négligence...
Mais avec mes périls, je suis d'intelligence,
Plus versatile, ô Thyrese, et plus perfide qu'eux.
Fuis-moi! du noir retour reprends le fil visqueux!
Va chercher des yeux clos pour tes danses massives.
Coule vers d'autres lits tes robes successives,
Couve sur d'autres cœurs les germes de leur mal,
Et que dans les anneaux de ton rêve animal
Halète jusqu'au jour l'innocence anxieuse!..
Moi, je veille. Je sors, pâle et prodigieuse,

Ні вірності, яка біжить, мене спізнавши...
Задосить того є душі моїй назавше,
Красо руїн! Вона, боління женучи,
У скелі перс моїх вгризається вночі
І смочче молоко примарного видіння...
Хай падає рука, де виблисло каміння:
Така любов моїй погрожує судьбі, —
Лихішої з покар не винайти тобі...
Гамуй нещадний шал, утихомирюй хвилі,
Згадай низотний вир, обітници немилі...
Видющий подив мій спустився на шабель.
Я меншого не жду з рясних моїх пустель,
Як те, що виплодять завій із люттю в парі:
Блищать од сухості глибини їхні ярі,
Допоки далі йду й сягає погляд мій
Самого пекла брам, що не дає надій...
Я знаю: інколи моя знемога — сцена.
Чи досить чистий дух, аби його скажена
Самотня пристрасність, при палахких огнях,
З могили хмурої могла відкрити шлях?..
Все родиться на світ з великого чекання;
Котромусь із конань скоряється смеркання,
Ошадлива душа в тривозі: лютий Змій
Уже клубочиться при брамі вогняній.
Хоч би яким ти був, і спритним, і примхливим,
Рептильний виплоде із любострасним звивом,
Серед жаских жадань, томління й тяготи
Що супроти ночей моїх являєш ти?
Ти бачив, як моя недбалість мирно спала...
Із небезпеками угоду я уклала,
Підступніша, о Тирс, мінливіша від них.
Тікай! Чорніє путь, щоб ти вернутись міг!
Тягни до інших лож тугі свої одіння,
Новим очам являй своє танечне вміння,
В нових серцях плекай і зболеність, і гнів:
Хай важко в закутках твоїх тваринних снів
Невинність дихає до вранішнього світла!..
Та я з відсутності виходжу, пильна... Зблідла,

Toute humide des pleurs que je n'ai point versés,
 D'une absence aux contours de mortelle bercés
 Par soi seule... Et brisant une tombe sereine,
 Je m'accoude inquiète et pourtant souveraine,
 Tant de mes visions parmi la nuit et l'œil,
 Les moindres mouvements consultent mon orgueil».

Mais je tremblais de perdre une douleur divine!
 Je baisais sur ma main cette morsure fine,
 Et je ne savais plus de mon antique corps
 Insensible, qu'un feu qui brûlait sur mes bords:

Adieu, pensai-je, MOI, mortelle sœur, mensonge...

Harmonieuse MOI, différente d'un songe,
 Femme flexible et ferme aux silences suivis
 D'actes purs!.. Front limpide, et par ondes ravis,
 Si loin que le vent vague et velu les achève,
 Longs brins légers qu'au large un vol mêle et soulève,
 Dites!.. J'étais l'égale et l'épouse du jour,
 Seul support souriant que je formais d'amour
 A la toute-puissante altitude adorée...

Quel éclat sur mes cils aveuglément dorée,
 Ô paupières qu'opprime une nuit de trésor,
 Je priais à tâtons dans vos ténèbres d'or!
 Poreuse à l'éternel qui me semblait m'enclorre,
 Je m'offrais dans mon fruit de velours qu'il dévore;
 Rien ne me murmurait qu'un désir de mourir
 Dans cette blonde pulpe au soleil pût mûrir:
 Mon amère saveur ne m'était point venue.
 Je ne sacrifiais que mon épaule nue
 À la lumière; et sur cette gorge de miel,
 Dont la tendre naissance accomplissait le ciel,
 Se venait assoupir la figure du monde.
 Puis dans le dieu brillant, captive vagabonde,
 Je m'ébranlais brûlante et foulais le sol plein,
 Liant et déliant mes ombres sous le lin.

З вологою плачів, що їх не пролила,
 На рисах смертної, яка одна змогла
 Заколисати їх... Розбивши блість могили,
 Я, замкнена в собі, спираюся без сили:
 Між ніччю й сяйвом віч — похід хистких прояв,
 Аби найлегший рух з гординь моїх черпав».

Я болю позбулась божистого й тремтіла!
 Цілюючи тонкий укус, про власне тіло
 Одне я винесла з одвічних цих безсонь —
 На берегах моїх розжеврений вогонь:

Смертельна сестро, Я, прощай, моя облудо...

О гармонійне Я, не плинних марень чудо,
 А жінка з обрисом незрушним і гнучким,
 Прозора в діянні, з обличчям світляним!..
 Над обширами хвиль пушинки й волоконця,
 З надмор'я звіяні вітрами проти сонця,
 Скажіть!.. Я рівнею була й жоною дня,
 З любові праведну опору навмання
 Муруючи вгорі, в обожнюваній висі...

Які ж то спалахи, о злото вій! — лилися;
 Повіки, чий тягар — нічних скарбівень хлань,
 Між ваших золотих молилась я смеркань!
 І, повна вічністю, котра мене окрила,
 Я залягала в плід, який вона б і з'їла;
 І тільки чулася умерти зла жага —
 У м'якоті, яка під сонцем знемага.
 Тікав гіркотний смак од мене повсякденно.
 Явила сяйву я оголене рамено;
 До цих медових перс, чий лагідний прихід
 Крайнебо вивершив, схилив обличчя світ
 І тихо засинав. Я, спалахнувши п'янку
 У світлім божестві, мандрівна полонянка,
 Здригалась, радісна, й земну топтала твердь,
 Сплітаючи своїх двох тіней круговерть

Heureuse! A la hauteur de tant de gerbes belles,
 Qui laissait à ma robe obéir les ombelles,
 Dans les abaissements de leur frêle fierté;
 Et si, contre le fil de cette liberté,
 Si la robe s'arrache à la rebelle ronce,
 L'arc de mon brusque corps s'accuse et me prononce,
 Nu sous le voile enflé de vivantes couleurs
 Que dispute ma race aux longs liens de fleurs!

Je regrette à demi cette vaine puissance...
 Une avec le désir, je fus l'obéissance
 Imminente, attachée à ces genoux polis;
 De mouvements si prompts mes vœux étaient remplis
 Que je sentais ma cause à peine plus agile!
 Vers mes sens lumineux nageait ma blonde argile,
 Et dans l'ardente paix des songes naturels,
 Tous ces pas infinis me semblaient éternels.
 Si ce n'est, ô Splendeur, qu'à mes pieds l'ennemie,
 Mon ombre! la mobile et la souple momie,
 De mon absence peinte effleurait sans effort
 La terre où je fuyais cette légère mort.
 Entre la rose et moi, je la vois qui s'abrite;
 Sur la poudre qui danse, elle glisse et n'irrite
 Nul feuillage, mais passe, et se brise partout...
 Glisse! Barque funèbre...

Et moi vive, debout,
 Dure, et de mon néant secrètement armée,
 Mais, comme par l'amour une joue enflammée,
 Et la narine jointe au vent de l'oranger,
 Je ne rends plus au jour qu'un regard étranger...
 Oh! combien peut grandir dans ma nuit curieuse
 De mon cœur séparé la part mystérieuse,
 Et de sombres essais s'approfondir mon art!..
 Loin des purs environs, je suis captive, et par
 L'évanouissement d'arômes abattue,
 Je sens sous les rayons, frissonner ma statue,
 Des caprices de l'or, son marbre parcouru.

Під льоном убрання, — і кожен сніп кошлатий
Чудесним колосом розмаював ці шати
І, гордий, опадав, щоб гостру ость зломить,
Коли, зневаживши цієї волі мить,
Мій покрив видерся із терня бунтівного,
І тіла голизна майнула раптом з нього
Під вищим із вітрил яскравих кольорів,
Що рід мій, квітами повитий, їх затьмив!

Примарна міць, — на жаль, хистка моя опора.
Віч-на-віч з прагненням, я вже сама покора,
Невідворотна... Бран лискучих цих колін!
Мої жадання мчав порив навальних змін,
І чулось: міць моя — заледве чи первинна!
Це до моїх чуттів моя ж біляста глина
Пливла, і в огнянім сумирі — чистім сні
Ці кроки вічними здавалися мені.
Лиш біля ніг моїх, о Розкіш! ворогиня,
Мінливість мумії чи тінь моя: мигтіння
Відсутностей моїх нечутно обійма
Країну, звідки я тікала тайкома
Від смерті-легкоти. Між ружею і мною
Танок її швидкий не вразить, певно, грою
Пилинку чи листок; розбита, вплива, —
Пливе! Погребна лодь...

І я стою, жива,
Підступно небуттям озброювана власним;
Любов'ю, мов огнем обпалено дочасним
Шоку; цитринами повіяв вітровий;
Світанню я віддам чужинний подих свій...
О! Скільки ще рости в ночі моїй недремній
Моєї сутності частині потаємній,
І скільки мусить мій довершуватись хист!..
В полоні, віддалік од надокружжя міст,
Прибита млосністю пахтінь, що нині зайві, —
Я чую: статуя моя тремтить у сяйві,
Мінливість зблота, над мармур і порфір.

Mais je sais ce que voit mon regard disparu;
 Mon oeil noir est le seuil d'infemales demeures!
 Je pense, abandonnant à la brise les heures
 Et l'âme sans retour des arbustes amers,
 Je pense, sur le bord doré de l'univers,
 À ce goût de périr qui prend la Pythonisse
 En qui mugit l'espoir que le monde finisse.
 Je renouvelle en moi mes énigmes, mes dieux,
 Mes pas interrompus de paroles aux cieux,
 Mes pauses, sur le pied portant la rêverie,
 Qui suit au miroir d'aile un oiseau qui varie,
 Cent fois sur le soleil joue avec le néant,
 Et brûle, au sombre but de mon marbre béant.

O dangereusement de son regard la proie!

Car l'œil spirituel sur ses plages de soie
 Avait déjà vu luire et pâlir trop de jours
 Dont je m'étais prédit les couleurs et le cours.
 L'ennui, le clair ennui de mirer leur nuance,
 Me donnait sur ma vie une funeste avance:
 L'aube me dévoilait tout le jour ennemi.
 J'étais à demi morte; et peut-être, à demi
 Immortelle, rêvant que le futur lui-même
 Ne fût qu'un diamant fermant le diadème
 Où s'échange le froid des malheurs qui naîtront
 Parmi tant d'autres feux absolus de mon front.

Osera-t-il, le Temps, de mes diverses tombes,
 Ressusciter un soir favori des colombes,
 Un soir qui traîne au fil d'un lambeau voyageur
 De ma docile enfance un reflet de rougeur,
 Et trempe à l'émeraude un long rose de honte?

Souvenir, ô bûcher, dont le vent d'or m'affronte,
 Souffle au masque la pourpre imprégnant le refus
 D'être en moi-même en flamme une autre que je fus.
 Viens, mon sang, viens rougir la pâle circonstance

Я знаю те, що мій пильнує зниклий зір;
 Поріг пекельних брам — мої зіниці чорні!
 Я мислю, і вітрам лишаю необорні
 Години, й душу теж, без чагарів гірких,
 Я мислю на краю безмір'їв золотих
 Про смак загибелі, що Вісницю діймає —
 Надія вис в ній, що світ доходить краю.
 Я таїну богів оновлюю в собі,
 Ходу, що в пристрасній урвалася мольбі,
 І павзи повного замріяності кроку,
 Що стежить в небесах пташину путь високу,
 Палає, з небуттям награвшись осяйним,
 І темну бачить ціль у мрамурі моім.

О навісна грозьба, цей погляд на офіру!

Адже духовний зір у шовковінні ширу
 Вбачав, як зблиснуло і зблідло стільки днин,
 Що їм я прорекла і кольори, і плин.
 Нудотність їхніх барв, напівтонів і цяток
 Внесла в моє життя небажаний завдаток:
 Мені світанок день недобрий провістив.
 Я напівмертвою була, або й напів-
 Безсмертною, майбутть уздрівши, як емблему, —
 Алмаз, покликаний вінчати діадему,
 І віють холодом уже близькі жалі
 Між інших спалахів у мене на чолі.

А чи з могил моїх посміє Час неситий
 Мій голубиний смерк, нарешті, воскресити,
 Той смерк, що аж сюди послав рум'яний зблиск
 Дитинства мирного, податного, як віск,
 Зануривши в смарагд хистку рожевість встиду?

Бо спомин, злотний шквал, на ясність мого виду
 Кладе багрян, щоб я, згоряючи дотла,
 Не вийшла іншою з пломіння, ніж була...
 Приплинь же, кров моя, забарвлюй шоки білі,

Qu'ennoblissait l'azur de la sainte distance,
 Et l'insensible iris du temps que j'adorai!
 Viens consumer sur moi ce don décoloré;
 Viens! que je reconnaisse et que je les hâisse,
 Cette ombrageuse enfant, ce silence complice,
 Ce trouble transparent qui baigne dans les bois...
 Et de mon sein glacé rejaillisse la voix
 Que j'ignorais si rauque et d'amour si voilée...
 Le col charmant cherchant la chasseresse ailée.

Mon cœur fut-il si près d'un cœur qui va faiblir?

Fut-ce bien moi, grands cils, qui crus m'ensevelir
 Dans l'arrière douceur riant à vos menaces...
 Ô pampres sur ma joue errant en fils tenaces,
 Ou toi... de cils tissée et de fluides fûts,
 Tendre lueur d'un soir brisé de bras confus?

QUE DANS LE CIEL PLACÉS, MES YEUX TRACENT MON TEMPLE!
 ET QUE SUR MOI REPOSE UN AUTEL SANS EXEMPLE!

Criaient de tout mon corps la pierre et la pâleur...
 La terre ne m'est plus qu'un bandeau de couleur
 Qui coule et se refuse au front blanc de vertige...
 Tout l'univers chancelle et tremble sur ma tige,
 La pensive couronne échappe à mes esprits,
 La Mort veut respirer cette rose sans prix
 Dont la douceur importe à sa fin ténébreuse!

Que si ma tendre odeur grise ta tête creuse,
 Ô Mort, respire enfin cette esclave de roi:
 Appelle-moi, délie!.. Et désespère-moi,
 De moi-même si lasse, image condamnée!
 Écoute... N'attends plus... La renaissante année
 A tout mon sang prédit de secrets mouvements:
 Le gel cède à regret ses derniers diamants...
 Demain, sur un soupir des Bontés constellées,
 Le printemps vient briser les fontaines scellées:

Які вшляхетнила блакить святої хвилі,
І райдугу часів — божисті кольори!
Приплинь і спопели побляклі ці дари;
Приплинь! Щоб я могла впізнати найположкішу
Дитину лагідну, оцю підступну тишу,
Прозорий, скупаний в лісах несупокій...
Хай голос вирине з грудей моїх, хрипкий, —
Не знала я: любов його пильнує свято...
Чудовний перевал, мисливиця крилата.

Чи серце тут моє, де інші тратять міць?

Чи снилась я собі, між ласк, простерта ниць,
Із ваших сміючись погроз, о довгі вії?..
Лозо, чий пагінець моїй шоці радіє,
Чи ти... Крізь плетиво галуззя та суцвіть —
Смеркання ніжний блиск, потьмарений за мить...

МІЙ ЗІР НАКРЕСЛИТЬ ХРАМ, ДЕ СИНЯВА ЗАХМАРНА!
І НАДІ МНОЮ ТВЕРДЬ ХАЙ ВИСОЧИТЬ ОЛТАРНА! —

Водала плоть моя, камінна і бліда...
Земля барвистою віднині вигляда
Завісою, що млість таїть у власнім плині...
Це всесвіт на моїй хитнувся стебелині,
Задумливий вінець уник моїх вагань,
Вдихнути прагне Смерть безцінних руж духмянь,
Що лагідно вістить фатальний їхній жереб!

Коли ж мій дух п'янить твій порожнявий череп,
О Смерте, владаря невірлицю вдихни...
Бо я зневірилась!.. Поклич мене, звільни, —
Приречена, без сил, я з розпачу й біди вся!
Послухай... Поспішай... Бо рік, що відродився,
Крові моїй вістить її таємну путь;
Останній діамант спішить земля вернуть...
Із подихом Щедрот, із віянням зірчаним
Весна життя несе джерелам і фонтанам:

L'étonnant printemps rit, viole... On ne sait d'où
 Venu? Mais la candeur ruisselle à mots si doux
 Qu'une tendresse prend la terre à ses entrailles...
 Les arbres regonflés et recouverts d'écailles
 Chargés de tant de bras et de trop d'horizons,
 Meuvent sur le soleil leurs tonnantes toisons,
 Montent dans l'air amer avec toutes leurs ailes
 De feuilles par milliers qu'ils se sentent nouvelles...
 N'entends-tu pas frémir ces noms aériens,
 Ô Sourde!.. Et dans l'espace accablé de liens,
 Vibrant de bois vivace infléchi par la cime,
 Pour et contre les dieux ramer l'arbre unanime,
 La flottante forêt de qui les rudes troncs
 Portent pieusement à leurs fantasques fronts,
 Aux déchirants départs des archipels superbes,
 Un fleuve tendre, ô Mort, et caché sous les herbes?

Quelle résisterait, mortelle, à ces remous?
 Quelle mortelle?

Moi si pure, mes genoux
 Pressentent les terreurs de genoux sans défense...
 L'air me brise. L'oiseau perce de cris d'enfance
 Inouïs... l'ombre même où se serre mon cœur,
 Et, roses! mon soupir vous soulève, vainqueur
 Hélas! des bras si doux qui ferment la corbeille...
 Oh! parmi mes cheveux pèse d'un poids d'abeille,
 Plongeant toujours plus ivre au baiser plus aigu,
 Le point délicieux de mon jour ambigu...
 Lumière!.. Ou toi, la Mort! Mais le plus prompt me prenne!..
 Mon cœur bat! mon cœur bat! Mon sein brûle et m'entraîne!
 Ah! qu'il s'enfle, se gonfle et se tende, ce dur
 Très doux témoin captif de mes réseaux d'azur...
 Dur en moi... mais si doux à la bouche infinie!..

Chers fantômes naissants dont la soif m'est unie,
 Désirs! Visages clairs!.. Et vous, beaux fruits d'amour,
 Les dieux m'ont-ils formé ce maternel contour

Хто знає, звідки ти, о весно гвалтівна,
 З'явилась? Мова, втім, твоя така ясна,
 Що ласка землю знов бере до свого чрева...
 Набухлі, у луску одягнені дерева,
 Що стільки обрїїв і стільки рук у них,
 До сонця безліч рун підносять громових,
 І в леготі гіркім б'ють крилами своїми
 Листки, які себе відчули знов новими...
 Як ці повітряні здригнулись імена,
 Глуха, ти чуєш?.. Як, о скута далина,
 Тремтінням стовбурів озвалась ти миттєвим,
 Щоб за чи супроти богів єдиним деревом
 Повстав пливучий ліс, — дуби, що звіддалі
 Побожно понесли б на грубому чолі,
 З бентежним відплиттям архіпелагів тьмавих,
 О Смерте, — лагідну ріку, невидну в травах?

Яка, між смертними, зречеться цих бистрин?
 Яка, між смертними?

Гладінь моїх колін

Вчуває жах колін, не здатних захиститись...
 Повітря вб'є мене. Кричить одчайоно птиця —
 Дитинства зойк... І тїнь на серце налягла;
 Мій подих вас підвів, троянди! Спроквола́
 Здолавши ласку рук над кошиком... Відколи
 В волосся заплелись мені важенні бджоли,
 П'яні цілунками, щоб увійти лишень
 В найсокровенніше — у мій двозначний день...
 О світло! Й ти, о Смерть! Беріть мене, неситі!
 Як серце б'ється! Як, жагучіше щомиті,
 Здіймаються мої тужаві груди, все ж
 Долаючи полон лазурних цих мереж...
 Тверді... Та безліч вуст горять до них жагою!..

Привиддя, спрагою поєднані зі мною!
 Ясні обличчя! Шал!.. Кохань сянїні плоди!
 Чи прирекли мені богове назавжди

Et ces bords sinueux, ces plis et ces calices,
 Pour que la vie embrasse un autel de délices,
 Où mêlant l'âme étrange aux éternels retours,
 La semence, le lait, le sang coulent toujours?
 Non! L'horreur m'illumine, exécration harmonie!
 Chaque baiser présage une neuve agonie...
 Je vois, je vois flotter, fuyant l'honneur des chairs
 Des mânes impuissants les millions amers...
 Non, souffles! Non, regards, tendresses... mes convives,
 Peuple altéré de moi suppliant que tu vives,
 Non, vous ne tiendrez pas de moi la vie!.. Allez,
 Spectres, soupirs la nuit vainement exhalés,
 Allez joindre des morts les impalpables nombres!
 Je n'accorderai pas la lumière à des ombres,
 Je garde loin de vous, l'esprit sinistre et clair...
 Non! Vous ne tiendrez pas de mes lèvres l'éclair!..
 Et puis... mon cœur aussi vous refuse sa foudre.
 J'ai pitié de nous tous, ô tourbillons de poudre!

Grands Dieux! Je perds en vous mes pas déconcertés!

Je n'implorerai plus que tes faibles clartés,
 Longtemps sur mon visage envieuse de fondre,
 Très imminente larme, et seule à me répondre,
 Larme qui fais trembler à mes regards humains
 Une variété de funèbres chemins;
 Tu procèdes de l'âme, orgueil du labyrinthe.
 Tu me portes du cœur cette goutte contrainte,
 Cette distraction de mon suc précieux
 Qui vient sacrifier mes ombres sur mes yeux,
 Tendre libation de l'arrière-pensée!
 D'une grotte de crainte au fond de moi creusée
 Le sel mystérieux suinte muette l'eau.
 D'où nais-tu? Quel travail toujours triste et nouveau
 Te tire avec retard, larme, de l'ombre amère?
 Tu gravis mes degrés de mortelle et de mère,
 Et déchirant ta route, opiniâtre fais,
 Dans le temps que je vis, les lenteurs que tu fais

Цей обрис матерній, і береги, й цвітіння,
Щоб пойняло життя оцей олтар радіння,
Де, в вічне вороття химерний вклавши дух,
Насіння, й молоко, і кров вершать свій рух?
Ні! Жах ізблис мені, ненатліша з гармоній!
Новий цілунок — вість нових моїх агоній...
Безплотний плин примар ввижається мені —
Це душі прадідів, безсилі та смутні...
Ні, гості-приходні, хисткі, ясновидючі,
Благанням сповнені, і лагідні, й прагнуші,
Я не дарую вам життя! Щезайте знов,
Привиддя, подихи, марнотність перемов,
Вертайтесь до мерців із їхнім безгомінням,
Я сяєва не дам несосвітеним тіням, —
Не з вами розум мій, ясний провісник лих...
Ні! Блискавка для вас не злине з вуст моїх!..
Я в серці бережу її разючу силу.
Усіх нас жаль мені, стовпи земного пилу!

Богове! Губиться між вас мій крок хибкий!

Я заклинатиму лиш відблиск твій слабкий,
Готова потекти сльозо невідворотна,
Що дорівнятися мені єдина годна,
Чий дрозж моїм очам заволокти не міг
Багатозначності жалобної доріг;
Походиш ти з душі, о лабіринту славо!
Краплину з серця ти несеш мені лукаво,
Живлющого питва коштовну гарячінь,
Чисю жертвою є рій моїх видінь,
О потайних думок ласкаве uzливання!
В яскинях остраху, на дні мого вагання
З німотної води незнана зблисла сіль.
Звідкіль приходиш ти, сльозо? Яке з зусиль
Видобува тебе з темнот? Без перешкоди
Всі материнські ти, усі жіночі сходи
Мої долатимеш: клясти цей шлях дарма.
Забарливість твою терпіти сил нема...

M'étouffent... Je me tais, buvant ta marche sûre...
 — Qui t'appelle au secours de ma jeune blessure?

Mais blessures, sanglots, sombres essais, pourquoi?
 Pour qui, bijoux cruels, marquez-vous ce corps froid,
 Aveugle aux doigts ouverts évitant l'espérance!
 Où va-t-il, sans répondre à sa propre ignorance,
 Ce corps dans la nuit noire étonné de sa foi?
 Terre trouble... et mêlée à l'algue, porte-moi,
 Porte doucement moi... Ma faiblesse de neige
 Marchera-t-elle tant qu'elle trouve son piège?
 Où traîne-t-il, mon cygne, où cherche-t-il son vol?
 ... Dureté précieuse... O sentiment du sol,
 Mon pas fondait sur toi l'assurance sacrée!
 Mais sous le pied vivant qui tâte et qui la crée
 Et touche avec horreur à son pacte natal,
 Cette terre si ferme atteint mon piédestal.
 Non loin, parmi ces pas, rêve mon précipice...
 L'insensible rocher, glissant d'algues, propice
 À fuir (comme en soi-même ineffablement seul),
 Commence... Et le vent semble au travers d'un linceul
 Ourdir de bruits marins une confuse trame,
 Mélange de la lame en ruine, et de rame...
 Tant de hoquets longtemps, et de râles heurtés,
 Brisés, repris au large... et tous les sorts jetés
 Éperdument divers roulant l'oubli vorace...

Hélas! de mes pieds nus qui trouvera la trace
 Cessera-t-il longtemps de ne songer qu'à soi?

Terre trouble, et mêlée à l'algue, porte-moi!

Mystérieuse MOI, pourtant, tu vis encore!
 Tu vas te reconnaître au lever de l'aurore
 Amèrement la même...

Un miroir de la mer
 Se lève... Et sur la lèvre, un sourire d'hier
 Qu'annonce avec ennui l'effacement des signes,

Я мовкну, твій близький прихід п'ючи зарані...
— Хто кликав допомогти моїй ще свіжій рані?

Так, рани, стогони, зусилля, — а відтак
На тілі зимному чого їм класти знак, —
Осліплому, в чіх руках надія гасне?
Йому, що незнання споневажає власне,
Куди податися крізь займище нічне?
Ти, земле з повстю трав морських, неси мене, —
Ласкавіше... Моя знемога сніжно-біла
Чи пастку обмине в путі, осамотіла?
Чи лебідь мій знайде надійне опертя?
Неоціненна мить... О ґрунту відчуття,
Священну впевненість аж тут мій крок знаходив!
Та під теплом ноги моєї, що, на подив,
Торкалась рідних пут, начала всіх начал,
Уже тривка земля мій зводить п'єдестал.
Між кроків цих, ось тут моя безодня мріє...
Слизький від заросту водорослин, німіє
Бескет, осла на втеч, — у вічній самоті, —
Розпочинає... Шквал, над береги круті,
Надморський будить гул, відлуння по відлунні,
Як весла повстають на стовписька бурунні,
І серед обширів хрипить лихий одчай,
І чутен кожен крик, і знаний кожен пай,
І забуття гряде, без міток та леліток...

Хто, леле! босих ніг моїх знайде відбиток, —
Чи навісні думки про себе віджене?

Ти, земле з повстю трав морських, неси мене!

О таємниче Я, ти й досі ще триваєш!
Невдовзі ти себе при сході дня спізнаєш,
Незмінне у собі...

Свічадо вод морських
Зринає... На вустах — той самий давній сміх,
Що зникнення знаків його вістує вдруге,

Glace dans l'orient déjà les pâles lignes
 De lumière et de pierre, et la pleine prison
 Où flottera l'anneau de l'unique horizon...
 Regarde: un bras très pur est vu, qui se dénude.
 Je te revois, mon bras... Tu portes l'aube...

O rude

Réveil d'une victime inachevée... et seuil
 Si doux... si clair, que flatte, affleurement d'écueil,
 L'onde basse, et que lave une houle amortie!..
 L'ombre qui m'abandonne, impérissable hostie,
 Me découvre vermeille à de nouveaux désirs,
 Sur le terrible autel de tous mes souvenirs.

Là, l'écume s'efforce à se faire visible;
 Et là, titubera sur la barque sensible
 A chaque épaule d'onde, un pêcheur éternel.
 Tout va donc accomplir son acte solennel
 De toujours reparaître incomparable et chaste,
 Et de restituer la tombe enthousiaste
 Au gracieux état du rire universel.

Salut! Divinités par la rose et le sel,
 Et les premiers jouets de la jeune lumière,
 Iles!.. Ruches bientôt, quand la flamme première
 Fera que votre roche, îles que je prédis,
 Ressente en rougissant de puissants paradis;
 Cimes qu'un feu féconde à peine intimidées,
 Bois qui bourdonnez de bêtes et d'idées,
 D'hymnes d'hommes comblés des dons du juste éther,
 Iles! dans la rumeur des ceintures de mer,
 Mères vierges toujours, même portant ces marques,
 Vous m'êtes à genoux de merveilleuses Parques:
 Rien n'égale dans l'air les fleurs que vous placez,
 Mais, dans la profondeur, que vos pieds sont glacés!

De l'âme les apprêts sous la tempe calmée,
 Ma mort, enfant secrète et déjà si formée,
 Et vous, divins dégoûts qui me donniez l'essor,

Зі смутком студячи на сході зблідлі смуги,
 Камінні й світляні... Темниця світова,
 Що вічний виднокіл до неї відплива...
 Поглянь... Чистішої руки не зріло око.
 Тебе я бачу знов... Світанок...

О жорстоко
 Пробуджених офір страждання... І такий
 Поріг цей лагідний... Омила риф шорсткий
 Уся ласкавість хвиль, притишена й незрадн!..
 Немеркна жертва — тінь, мене покинуть ладна,
 Явила мій багрець перед лицем жадань,
 На вівтарі моїх страхітних спогадань.

Там навіч зримою зробитись хоче піна;
 Там на чуткім човні хитнеться самотинно
 Одвічний риболов; під ним — рамена хвиль.
 Отож усе вершить свою високу ціль —
 Вернутися на путь, ясну й непроминальну,
 І віродити знов могилу тріумфальну —
 Всесвітній радості вернуть її права.

Вітання вам! З троянд і солі божества,
 І перші іграшки у скреслому промінні,
 Чудесні острови!.. Ось-ось, рої бджолині,
 Первісне полум'я, на славу островам,
 Сотворить рай земний, що я вістила вам;
 Запліднені вогнем вершини гір гріховні,
 Ліси, людських думок і реву звірів повні,
 І гімнів, що плекав їх праведний етер, —
 Чудесні острови! Під гул морських печер
 Ви, діви-матері, втаїли перебіжні
 Познаки на собі, мов Парки дивовижні:
 Де квіти, рівні тим, що ви садили їх?
 Та віє холодом від зимних ваших ніг!

Лаштується душа, й від скронь тривога збігла;
 Дитина потайна чи смерть моя достигла,
 І джерело натхнень моїх — божиста лють,

Chastes éloignements des lustres de mon sort,
 Ne fûtes-vous, ferveur, qu'une noble durée?
 Nulle jamais des dieux plus près aventurée
 N'osa peindre à son front leur souffle ravisseur,
 Et de la nuit parfaite implorant l'épaisseur,
 Prétendre par la lèvre au suprême murmure...

Je soutenais l'éclat de la mort toute pure
 Telle j'avais jadis le soleil soutenu...
 Mon corps désespéré tendait le torse nu
 Où l'âme, ivre de soi, de silence et de gloire,
 Prête à s'évanouir de sa propre mémoire,
 Écoute, avec espoir, frapper au mur pieux
 Ce cœur, — qui se ruine à coups mystérieux,
 Jusqu'à ne plus tenir que de sa complaisance
 Un frémissement fin de feuille, ma présence...

Attente vaine, et vaine... Elle ne peut mourir
 Qui devant son miroir pleure pour s'attendrir.

O n'aurait-il fallu, folle, que j'accomplisse
 Ma merveilleuse fin de choisir pour supplice
 Ce lucide dédain des nuances du sort?
 Trouveras-tu jamais plus transparente mort
 Ni de pente plus pure où je rampe à ma perte
 Que sur ce long regard de victime entr'ouverte,
 Pâle, qui se résigne et saigne sans regret?
 Que lui fait tout le sang qui n'est plus son secret?
 Dans quelle blanche paix cette pourpre la laisse,
 A l'extrême de l'être, et belle de faiblesse!
 Elle calme le temps qui la vient abolir,
 Le moment souverain ne la peut plus pâlir,
 Tant la chair vide baise une sombre fontaine!..
 Elle se fait toujours plus seule et plus lointaine...
 Et moi, d'un tel destin, le cœur toujours plus près,
 Mon cortège, en esprit, se berçait de cyprès...
 Vers un aromatique avenir de fumée,
 Je me sentais conduite, offerte et consumée,

І сполохи судьби, що вічне сяйво ллють, —
 Хіба тривалістю шляхетною не стали?
 Ще жодна, важачись на ризик небувалий,
 Не йшла навстріч богам, щоб на чолі своїм
 Дихання їхнє вчуть, і в загусті нічним
 Найвищого сягнуть вустами шепотіння...

Я смерті чистої роздмухала племіння,
 Як спалах сонячний роз'ятрила колись...
 Мої зневірені долоні простяглись
 Туди, де сп'янена безсонням, гонорова
 Душа від споминів своїх зомліть готова
 І, повна сподівань, вслухається, як б'є
 Це серце в тривкість стін, руйновище своє,
 Щоб тільки зберегти, — о марна непозбутність! —
 Найтоншу трепетність листка, мою присутність...

Даремність пождань... Розчулена, вона
 У люстро дивиться, і смерть їй не страшна.

Чи не достойніше, як чую безум ярий,
 Здійснити намір свій, обравши для покари
 Всі примхи фатуму, що з них смієшся ти?
 Чи прозірнішу смерть зумієш ти знайти
 Або чистішу грань погуби та зневіри,
 Аніж у погляді простертої офіри,
 Кровоточивої, без каяття й надій?
 Ця кров без таїни — що нині важить їй?
 Багрянець білому її залишив дневі —
 Прекрасну в слабкості, на висоті буттєвій!
 Вона гамує час, що згубу їй вістить,
 Верховна мить її не змусить сплотніть, —
 Так п'є примарна плоть із джерела печалі!..
 Самотня, повсякчас вона все далі й далі...
 Цей фатум і мені, замислений, ізблис, —
 Колише вітами над нами кипарис...
 Відчула я: ведуть мене у запахуше
 І димне майбуття, у полум'я жеруше, —

Toute, toute promise aux nuages heureux!
 Même, je m'apparus cet arbre vaporeux,
 De qui la majesté légèrement perdue
 S'abandonne à l'amour de toute l'étendue.
 L'être immense me gagne, et de mon cœur divin
 L'encens qui brûle expire une forme sans fin...
 Tous les corps radieux tremblent dans mon essence!..

Non, non!.. N'irrite plus cette réminiscence!
 Sombre lys! Ténébreuse allusion des cieux,
 Ta vigueur n'a pu rompre un vaisseau précieux...
 Parmi tous les instants tu touchais au suprême...
 — Mais qui l'emporterait sur la puissance même,
 Avide par tes yeux de contempler le jour
 Qui s'est choisi ton front pour lumineuse tour?

Cherche, du moins, dis-toi, par quelle sourde suite
 La nuit, d'entre les morts, au jour t'a reconduite?
 Souviens-toi de toi-même, et retire à l'instinct:
 Ce fil (ton doigt doré le dispute au matin),
 Ce fil dont la finesse aveuglément suivie
 Jusque sur cette rive a ramené ta vie...
 Sois subtile... cruelle... ou plus subtile!.. Mens
 Mais sache!.. Enseigne-moi par quels enchantements,
 Lâche que n'a su fuir sa tiède fumée,
 Ni le souci d'un sein d'argile parfumée,
 Par quel retour sur toi, reptile, as-tu repris
 Tes parfums de caverne et tes tristes esprits?

Hier la chair profonde, hier, la chair maîtresse
 M'a trahie... Oh! sans rêve, et sans une caresse!..
 Nul démon, nul parfum ne m'offrit le péril
 D'imaginaires bras mourant au col viril;
 Ni, par le Cygne-Dieu, de plumes offensée
 Sa brûlante blancheur n'effleura ma pensée...

Il eût connu pourtant le plus tendre des nids!
 Car toute à la faveur de mes membres unis,

Полинути, де хмар щаслива течія!
Імлистим деревом себе вбачала я,
Чиє так лагідно утрачене величчя
З любов'ю в світове прямує безграниччя.
Із мого серця все ж, — я пойнята буттям! —
Усю безмежність форм розносить фіміам...
Тремтить в естві моїм численних тіл сіяння!..

Ні, ні! Не смій тепер будити спогадання!
Лілеє темна! Знак важких небесних стель,
Ти не змогла розбити коштовний корабель...
Проте у вищу мить ти осягала сутність...
— Та хто спроможеться здолать саму могутність,
Жадаючи твоїм сприймати зором день,
Що мав чоло твоє за шпиль ясних знамень?

Скажи, яку хистку відзначивши приміту,
З-поміж умерлих, ніч вела тебе до світу?
Згадай себе саму, і забери мершій, —
Бо твій же перст її оскаржить золотий, —
Цю нитку, що веде наосліп з позамежжя
Твоє життя назад, на наші узбережжя...
Будь спритна... Не зрїкайся жорстокості й крутійств.
Але скажи, молю, котрим із чародійств
Ти, від якої дим не відлітає, плинний,
Ані бентежний дух грудей з пахкої глини,
Змогла, рептиліє, і віднайти, й відчуть
Печерний запах свій і сумовиту суть?

Учора плоть, моїх глибіней господиня,
Раптово зрадила мене... Без ласки й сніння!..
Ніхто не появляв мені страховини
Уявних рук, що мруть, обнявши карк міцний;
Та, — Богом-Лебедем оскаржувана милість, —
Не досягла думок моїх палюча білість...

Спізнав, одначе, він найлагідніше з гнізд!
У марний захист свій увесь уклавши хист,

Vierge, je fus dans l'ombre une adorable offrande..
 Mais le sommeil s'éprit d'une douceur si grande,
 Et nouée à moi-même au creux de mes cheveux,
 J'ai mollement perdu mon empire nerveux.
 Au milieu de mes bras, je me suis faite une autre...
 Qui s'aliène?.. Qui s'envole?.. Qui se vautre?..
 À quel détour caché, mon cœur s'est-il fondu?
 Quelle conque a redit le nom que j'ai perdu?
 Le sais-je, quel reflux traître m'a retirée
 De mon extrémité pure et prématurée,
 Et m'a repris le sens de mon vaste soupir?
 Comme l'oiseau se pose, il fallut m'assoupir.

Ce fut l'heure, peut-être, où la devineresse
 Intérieure s'use et se désintéresse:
 Elle n'est plus la même... Une profonde enfant
 Des degrés inconnus vainement se défend,
 Et redemande au loin ses mains abandonnées.
 Il faut céder aux vœux des mortes couronnées
 Et prendre pour visage un souffle...

Doucement,

Me voici: mon front touche à ce consentement...
 Ce corps, je lui pardonne, et je goûte à la cendre.
 Je me remets entière au bonheur de descendre,
 Ouverte aux noirs témoins, les bras suppliciés,
 Entre des mots sans fin, sans moi, balbutiés...
 Dors, ma sagesse, dors. Forme-toi cette absence;
 Retourne dans le germe et la sombre innocence.
 Abandonne-toi vive aux serpents, aux trésors...
 Dors toujours! Descends, dors toujours! Descends, dors, dors!
*(La porte basse c'est une bague... où la gaze
 Passe... Tout meurt, tout rit dans la gorge qui jase...
 L'oiseau boit sur ta bouche et tu ne peux le voir...
 Viens plus bas, parle bas... Le noir n'est pas si noir...)*

Délicieux linceuls, mon désordre tiède,
 Couche où je me répands, m'interroge et me cède,
 Où j'allai de mon cœur noyer les battements,

Невинна, в п'їтмі я була чудесним даром...
 Та сон повитий був неподоланим чаром,
 І, міцно зв'язана з собою, поготів
 Утратить мусила я свій колишній вплив:
 Я зовсім іншою в обіймах власних стала...
 Хто відтручає?.. Геть летить?.. Звідкіль потала?..
 Серед яких стежок згубила серце я?
 З якої мушлі чуть утрачене ім'я?
 Який відплив мене зрадливо пориває
 Від передчасного кінця, близького краю,
 Ховаючи мій жаль до власних оболон?
 Воліла б, наче птах, поринути я в сон.

Прийшла пора, коли, впадаючи у млявість,
 Пророчиця свою притлумлює цікавість:
 Вона — вже не вона... Це потайне дитя
 Намарне захисту жадає й вороття,
 Щоб руки, в далині покинуті, шукати.
 Небіжчиць вінчаних пристало шанувати:
 Чи в подуві лице я вгледіть не змогла?
 О ніжність,
 що мого торкнулася чола...
 На тіло зглянувшись, я попів цей куштуую;
 І, сходячи униз, химерне щастя чую, —
 З руками збитими, між свідків цих хмурних, —
 І всю немовчність слів, що тихо мимрять їх...
 Спи, мудросте. Близька відсутність — то немало.
 Вернись у зародок, у джерело, в начало.
 Зостав себе скарбам і зміям... Промайни...
 Засни! Спускайся, спи! Спускайся, спи, засни!
*(Ось двері, ось кільце... Серпанок білий в'ється...
 Спливає... В горлі все вмирає, все сміється...
 Тихіше... З вуст твоїх н'є пташка, а сама —
 Незрима... Йди тихіш... П'їтьма — вже не п'їтьма...)*

Добірність вбрань моїх та безлад величавий
 На ложі марення, і з'яви, і обави
 (Серцебиття своє тамую тут стократ), —

Presque tombeau vivant dans mes appartements,
 Qui respire, et sur qui l'éternité s'écoute,
 Place pleine de moi qui m'avez prise toute,
 O forme de ma forme et la creuse chaleur
 Que mes retours sur moi reconnaissent la leur,
 Voici que tant d'orgueil qui dans vos plis se plonge
 A la fin se mélange aux bassesses du songe!
 Dans vos nappes, où lisse elle imitait sa mort
 L'idole malgré soi se dispose et s'endort,
 Lasse femme absolue, et les yeux dans ses larmes,
 Quand, de ses secrets nus les antres et les charmes,
 Et ce reste d'amour qui se gardait le corps
 Corrompirent sa perte et ses mortels accords.

Arche toute secrète, et pourtant si prochaine,
 Mes transports, cette nuit, pensaient briser ta chaîne;
 Je n'ai fait que bercer de lamentations
 Tes flancs chargés de jour et de créations!
 Quoi! mes yeux froidement que tant d'azur égare
 Regardent là périr l'étoile fine et rare,
 Et ce jeune soleil de mes étonnements
 Me paraît d'une aïeule éclairer les tourments,
 Tant sa flamme aux remords ravit leur existence,
 Et compose d'aurore une chère substance
 Qui se formait déjà substance d'un tombeau!..
 O, sur toute la mer, sur mes pieds, qu'il est beau!
 Tu viens!.. Je suis toujours celle que tu respirez,
 Mon voile évaporé me fuit vers tes empires...

... Alors, n'ai-je formé, vains adieux si je vis,
 Que songes?.. Si je viens, en vêtements ravis,
 Sur ce bord, sans horreur, humer la haute écume,
 Boire des yeux l'immense et riante amertume,
 L'être contre le vent, dans le plus vif de l'air,
 Recevant au visage un appel de la mer;
 Si l'âme intense souffle, et renfle furibonde
 L'onde abrupte sur l'onde abattue, et si l'onde
 Au cap tonne, immolant un monstre de candeur,

Могили взір живий у глибині кімнат:
 Над нею слухати себе воліє вічність,
 Ви ж лагідно взяли мене в свою циклічність,
 О формо форм моїх і теплість порожнеч,
 Законна власносте моїх повернень-втеч,
 Бо стільки вже погорд, пірнувши вам в одиння,
 Вливалися відтак у нице сновидіння!
 Між ваших запинал, де смерть вдає вона
 І всупереч собі, божиста, засина:
 Знеможена, в сльозах, ця жінка неспростовна, —
 І влада, й міць її причасно-чудовна,
 І все, що лишено любов'ю, мов клейнод,
 Здолали тугу втрат і перебіжність згод.

Ковчегу потайний, і все ж близький! Урочий
 Мій захват мав розбити твій ретязь сеї ночі;
 Я прагнула лишень заколисать плачем
 Вантаж творинь твоїх із білосяйним днем!
 Як! Холодно мій зір вбачає у блакиті,
 Що зірка рідкісна тьмянішає щомиті,
 А сонце молоде моїх зачудувань,
 Здається, звернуте до прадідних страждань:
 Пломіння полонить колишні існування,
 Дорогоцінну твердь добувши зі світання,
 Що мало б витворить натомість твердь могил!..
 Щонайчудовніші — і море, й суходіл!
 Приходь!.. Я в подиху твоїм, як вість онови. —
 До володінь твоїх летять мої покрови...

...Чи, може, витвір мій — прозріння неясні?..
 Коли приходжу я в магічному вбранні
 На береги — вдихнуть і піну цю високу,
 Й гіркіту всміхнену, що лиш доступна оку,
 І, всім еством своїм вітри зустрівши ці,
 Морський потужний ключ відчути на лиці, —
 Напружена душа здіймає, спломеніла,
 На хвилю безліч хвиль, що рушаються безсило
 Чи, в мис б'ючі, несуть жажіття чистоти —

Et vient des hautes mers vomir la profondeur
Sur ce roc, d'où jaillit jusque vers mes pensées
Un éblouissement d'étincelles glacées,
Et sur toute ma peau que morde l'âpre éveil,
Alors, malgré moi-même, il le faut, ô Soleil,
Que j'adore mon cœur où tu te viens connaître,
Doux et puissant retour du délice de naître,

Feu vers qui se soulève une vierge de sang
Sous les espèces d'or d'un sein reconnaissant!

Офіру обширів, щоб хланню налягти
На скелища, звідкіль думок моїх сягає
Засліплення жарин, льодистих бризок згряя,
Котрі вгризаються у плоть навперебій;
Мені, о Сонце, слід, всупір собі самій,
Обожествить свій дух, де й ти себе спізнало, —
Народин розкоші, могутні, як бувало,

Коли незайманка спокушена вогнем
Під золотом вдячних перс, коштовним тягарем!

CHARMES

Deducere carmen

ЧАРИ

*Deducere carmen**

* Складати вірші (*лат.*).

AUORE

À Paul Poujaud

La confusion morose
Qui me servait de sommeil,
Se dissipe dès la rose
Apparence du soleil.
Dans mon âme je m'avance,
Tout ailé de confiance:
C'est la première oraison!
À peine sorti des sables,
Je fais des pas admirables
Dans les pas de ma raison.

Salut! encore endormies
À vos sourires jumeaux,
Similitudes amies
Qui brillez parmi les mots!
Au vacarme des abeilles
Je vous aurai par corbeilles,
Et sur l'échelon tremblant
De mon échelle dorée,
Ma prudence évaporée
Déjà pose son pied blanc.

Quelle aurore sur ces croupes
Qui commencent de frémir!
Déjà s'étirent par groupes
Telles qui semblaient dormir:
L'une brille, l'autre bâille;
Et sur un peigne d'écaille

АВРОРА

Полеві Пужо

Здавшися на ласку дневі,
Видива недобрих снінь
Ладні зникнути в рожевій
Хвилі сонячних промінь.
Подумки я путь верстаю
Крізь пустелю неокраю
І, — найперша з молитов! —
Знов, піднесено-крилатий,
Намагаюся ступати
Там, де розум мій пройшов.

Вам вітання, напівсонні
Подобизни, — день наспів!
Зовсім схожі й різнотонні,
Зблискуєте ви між слів!
Де бджола квіток пантрує,
Вас у кошики зберу я;
Ось на сходи́ну хитку
Золоченої драбини
Мій непослух безневинний
Ставить ногу боязку.

Сяють верхогір'я голі —
Вдосвіта вони тремтять!
Потягаються поволі
Ті, що, бачилося, сплять:
З позіхом чи яснотою
Гребені ряхтять лускою, —

Égarant ses vagues doigts,
Du songe encore prochaine,
La paresseuse l'enchaîne
Aux prémisses de sa voix.

Quoi! c'est vous, mal déridées!
Que faites-vous, cette nuit,
Maîtresses de l'âme, Idées,
Courtisanes par ennui?
— Toujours sages, disent-elles,
Nos présences immortelles
Jamais n'ont trahi ton toit!
Nous étions non éloignées,
Mais secrètes araignées
Dans les ténèbres de toi!

Ne seras-tu pas de joie
Ivre! à voir de l'ombre issus
Cent mille soleils de soie
Sur tes énigmes tissus?
Regarde ce que nous fîmes:
Nous avons sur tes abîmes
Tendu nos fils primitifs,
Et pris la nature nue
Dans une trame ténue
De tremblants préparatifs...

Leur toile spirituelle,
Je la brise, et vais cherchant
Dans ma forêt sensuelle
Les oracles de mon chant.
Être! Universelle oreille!
Toute l'âme s'appareille
À l'extrême du désir...
Elle s'écoute qui tremble
Et parfois ma lèvre semble
Son frémissement saisir.

Заблукавши серед скал,
 Ледащиця, ще оспала,
 Власні мрії поєднала
 З голосом своїх начал.

Як! Це ви, невловні феї, —
 Що робили ви вночі,
 Владарки душі, Ідеї,
 Втіх оманливих ждучи?
 — Вічна й мудра, — мовить кожна, —
 Наша явина вельможна;
 Зрадити — найбільше з лих!
 Ми — не просто почет тихий,
 А таємні павучихи
 Серед сутінок твоїх!

Чи зрадієш ти сп'яніло,
 Як спливуть у сяйво дня
 Шовком вишиті світила,
 Таємниць твоїх вбрання?
 Хочеш знати, ким були ми?
 Над безоднями твоїми
 Прозірну снували тканьь,
 Ми й природу без вагання
 Узяли в тонке піткання
 Мерехтких приготувань...

Запинала вічно суцці,
 Ваш переборовши бран,
 Чи знайду в чуттєвій пущі
 Свого співу талісман?
 Існування! Вуха світу!
 Душу пойняла відкрити
 Пожадання повнота...
 І себе ж душа тремтлива
 Слухає: цей дрозд ревниво
 Вловлюють мої вуста.

Voici mes vignes ombreuses,
Les berceaux de mes hasards!
Les images sont nombreuses
À l'égal de mes regards...
Toute feuille me présente
Une source complaisante
Où je bois ce frêle bruit...
Tout m'est pulpe, tout amande,
Tout calice me demande
Que j'attende pour son fruit.

Je ne crains pas les épines!
L'éveil est bon, même dur!
Ces idéales rapines
Ne veulent pas qu'on soit sûr:
Il n'est pour ravir un monde
De blessure si profonde
Qui ne soit au ravisseur
Une féconde blessure,
Et son propre sang l'assure
D'être le vrai possesseur.

J'approche la transparence
De l'invisible bassin
Où nage mon Espérance
Que l'eau porte par le sein.
Son col coupe le temps vague
Et soulève cette vague
Que fait un col sans pareil...
Elle sent sous l'onde unie
La profondeur infinie,
Et frémit depuis l'orteil.

Виноградники зелені,
 Шансів чисті врожаї!
 Видива мої численні,
 Як і погляди мої...
 Кожен лист лози для мене —
 Ніжне джерело студене,
 З нього п'ю тонку луну...
 Тут і смакота, й снага є,
 Кожна чашечка благає
 Ждать на плоду таїну.

Що мені терни колючі!
 Прокидань чудовна суть!
 Ці грабунки неминучі
 Впевненості не дають:
 Помічна для викрадання
 Рана, дістана зарання,
 Для викрадача вона —
 Плодоносна і прекрасна;
 Кров йому говорить власна,
 Що владарить він сповна́.

Я прозору гладь волюю,
 Невидимий водозбір,
 Бачу там свою надію,
 Що пливе крізь ясний шир.
 Її шийка, час розтявши,
 Хвилю радісну здійнявши,
 Вища вже від порівнянь...
 І вона вчуває в плині:
 Дарували їй глибині
 Відгук власних трепетань.

AU PLATANE

À André Fontainas

Tu penches, grand Platane, et te proposes nu,
Blanc comme un jeune Scythe,
Mais ta candeur est prise, et ton pied retenu
Par la force du site.

Ombre retentissante en qui le même azur
Qui t'emporte, s'apaise,
La noire mère astreint ce pied natal et pur
À qui la fange pèse.

De ton front voyageur les vents ne veulent pas ;
La terre tendre et sombre,
Ô Platane, jamais ne laissera d'un pas
S'émerveiller ton ombre!

Ce front n'aura d'accès qu'aux degrés lumineux
Où la sève l'exalte;
Tu peux grandir, candeur, mais non rompre les nœuds
De l'éternelle halte!

Pressens autour de toi d'autres vivants liés
Par l'hydre vénérable;
Tes pareils sont nombreux, des pins aux peupliers,
De l'yeuse à l'érable,

Qui, par les morts saisis, les pieds échevelés
Dans la confuse cendre,
Sentent les fuir les fleurs, et leurs spermes ailés
Le cours léger descendre.

ДО ПЛАТАНА

Андре Фонтенá

Ти, наче юний скіф, схилився, щоб явить
Свою поставу голу,
Платане осяйний, та ногу полонить
Потуга суходолу.

Твоя спокусниця-блакить уже німа,
І тїнь у грі оманній,
Як мати чóрнява, цю ногу обійма.
Що, чиста, грузне в твані.

Твого чола прудкий не прагне вітровій;
Земля, чий поклик знати,
Платане, тїні вже рясній не дасть твоїй
Ці кроки подивляти!

Сягаєш ти чолом до світляних мереж,
Наллятий соків грою;
Погідний, ти ростеш, та пут не розірвеш
Тривкого супокою!

Всі інші при тобі: шановна гідра їх
Утримує в неволі, —
Від дуба скельного до кленів польових,
Від сосен до тополі;

Вхопили мертві їх за ноги в глибині
Чорнозему й підзолу,
Квітки тікають геть, крилатки ж сім'яні
Летять, легкі, додолу.

Le tremble pur, le charme, et ce hêtre formé
 De quatre jeunes femmes,
 Ne cessent point de battre un ciel toujours fermé,
 Vêtus en vain de rames.

Ils vivent séparés, ils pleurent confondus
 Dans une seule absence,
 Et leurs membres d'argent sont vainement fendus
 À leur douce naissance.

Quand l'âme lentement qu'ils expirent le soir
 Vers l'Aphrodite monte,
 La vierge doit dans l'ombre, en silence, s'asseoir,
 Toute chaude de honte.

Elle se sent surprendre, et pâle, appartenir
 A ce tendre présage
 Qu'une présente chair tourne vers l'avenir
 Par un jeune visage...

Mais toi, de bras plus purs que les bras animaux
 Toi qui dans l'or les plonges,
 Toi qui formes au jour le fantôme des maux
 Que le sommeil fait songes,

Haute profusion de feuilles, trouble fier
 Quand l'âpre tramontane
 Sonne, au comble de l'or, l'azur du jeune hiver
 Sur tes harpes, Platane,

Ose gémir!.. Il faut, ô souple chair du bois,
 Te tordre, te détordre,
 Te plaindre sans te rompre, et rendre aux vents la voix
 Qu'ils cherchent en désordre!

Flagelle-toi!.. Parais l'impatient martyr
 Qui soi-même s'écorche,
 Et dispute à la flamme impuissante à partir
 Ses retours vers la torche!

Трепета, граб та бук (життя йому дали
Чотири жінки юні) —
Б'ючи у небеса, намарно піднесли
Гілки свої кошунні.

Хоч разом сльози ллють, існують зокрема,
Не знає щастя жоден,
І срібна їхня твердь потріскалась дарма
В час лагідних народин.

Із їхнім видихом душа у забутті
Летить до Афродіти,
І мусить дівчина мовчазно в темноті
Од стиду паленіти:

Вона впокорена й заскочена, бліда,
Пророцтва тихим кличем,
І нині плоть її звертає молода
До майбуття обличчям...

Чистіший від звірят, у зблота яскрінь
Ти руки вклав голінні
І сплоджуєш удень фантоми тих болінь,
Що маряться у снінні.

Бентежна гордосте, о щедрість верховіть,
Як терпкість трамонтани
У золотті дзвенить, і синь зими стремить
До арф твоїх, Платане, —

Стогни і нарікай!.. Випростуйся — і сам
Додолу гнись, охлялий,
І, не зламавшись, віддай свій біль вітрам —
Вони його й шукали!

Шмагай себе... Немов фанатик-нешадим
У мить самопокути,
Із полум'ям змагайсь, запраглий разом з ним,
Як факел, спалахнути!

Afin que l'hymne monte aux oiseaux qui naîtront,
 Et que le pur de l'âme
 Fasse frémir d'espoir les feuillages d'un tronc
 Qui rêve de la flamme,

Je t'ai choisi, puissant personnage d'un parc,
 Ivre de ton tangage,
 Puisque le ciel t'exerce, et te presse, ô grand arc,
 De lui rendre un langage!

Ô qu'amoureusement des Dryades rival,
 Le seul poète puisse
 Flatter ton corps poli comme il fait du Cheval
 L'ambitieuse cuisse!..

— *Non, dit l'arbre. Il dit: Non! par l'étincellement
 De sa tête superbe,
 Que la tempête traite universellement
 Comme elle fait une herbe!*

Щоб линув гімн до ще не зроджених пташок,
І щоб душі світання
Стократ наснажило і стовбур, і листок,
Що марять про палання,

Тебе між паркових завзятців я обрав,
Бо ти — як лук нап'ятий,
Що небом навчений несхибно й без обав
У відповідь стріляти!

Лише поетові, супернику дріад,
Закохано й сп'яніло
Судилось пестити, мов гарний кінський зад,
Твоє лискуче тіло!..

— Ні, — *відповів Платан.* — Ні! — *зблисла голова,*
Як стовбур мерехтливий:
Отак у грізний час здригається трава
Під гуркотінням зливи.

CANTIQUE DES COLONNES

À Léon-Paul Fargue

Douces colonnes, aux
Chapeaux garnis de jour,
Ornés de vrais oiseaux
Qui marchent sur le tour,

Douces colonnes, ô
L'orchestre de fuseaux!
Chacun immole son
Silence à l'unisson.

— Que portez-vous si haut,
Égales radieuses?
— Au désir sans défaut
Nos grâces studieuses!

Nous chantons à la fois
Que nous portons les cieux!
Ô seule et sage voix
Qui chantes pour les yeux!

Vois quels hymnes candides!
Quelle sonorité
Nos éléments limpides
Tirent de la clarté!

Si froides et dorées
Nous fûmes de nos lits
Par le ciseau tirées,
Pour devenir ces lys!

ПІСНЯ КОЛОН

Леонові-Полю Фаргу

Легких колон верхи
 В оздобах сяйвини,
 Правдиві тут птахи,
 По колу йдуть вони,

Ясних колон рефрен,
 Оркестри веретен!
 Жертовне — чи не сон? —
 Мовчання в унісон.

— Що за найдальшу грань
 Ви несете, ряхтливі?
 — Для вічних пожадань
 Ці розкоші звабливі!

Співаєм навзамін,
 Що небо нам нести!
 О голосе, один
 Бриниш для зору ти!

Поглянь, які врочисті
 Ці гімни! Їхню суть
 Стихії наші чисті
 Зі світлоти беруть!

Холодні й золочені,
 Не звідавши хвали,
 Ми, різьблені в натхненні,
 Ліляями зросли!

De nos lits de cristal
Nous fûmes éveillées,
Des griffes de métal
Nous ont appareillées.

Pour affronter la lune,
La lune et le soleil,
On nous polit chacune
Comme ongle de l'orteil!

Servantes sans genoux,
Sourires sans figures,
La belle devant nous
Se sent les jambes pures.

Pieusement pareilles,
Le nez sous le bandeau
Et nos riches oreilles
Sourdes au blanc fardeau,

Un temple sur les yeux
Noirs pour l'éternité,
Nous allons sans les dieux
À la divinité!

Nos antiques jeunesses,
Chair mate et belles ombres,
Sont fières des finesses
Qui naissent par les nombres!

Filles des nombres d'or,
Fortes des lois du ciel,
Sur nous tombe et s'endort
Un dieu couleur de miel.

Il dort content, le Jour,
Que chaque jour offrons
Sur la table d'amour
Étale sur nos fronts.

О наших лож кришталь!
 Ми кинулись од сніння,
 Різців несхибна сталь
 Своє з'явила вміння.

Щоб місяць ми зустріли,
 Відтак і сонця диск,
 Шліфують нас щосили,
 І це — як нігтів блиск!

Усмішки без облич,
 Не схилені служниці,
 Красуня нам навстріч
 Прозором промениться.

Тотожні, вкрай побожні,
 Пов'язка на лиці,
 А вуха неспроможні
 Вчувати храми ці, —

У зорах бережемо
 Всю пільму вікову,
 Ми без богів ідемо
 Назустріч божеству!

І молодість, що з нами,
 І тіні, й плоть ізблисла
 Пишаються чуттями,
 Що їх зродили числа!

Рід чисел золотих,
 Ми знали неба гнів;
 Опавши нас, затих
 Бог кольору медів.

Це День дримає знов,
 Його, — о вертикаль! —
 Ми, як саму любов,
 Кладемо на скрижаль.

Incorruptibles sœurs,
Mi-brûlantes, mi-fraîches,
Nous primes pour danseurs
Brises et feuilles sèches,

Et les siècles par dix,
Et les peuples passés,
C'est un profond jadis,
Jadis jamais assez!

Sous nos mêmes amours
Plus lourdes que le monde
Nous traversons les jours
Comme une pierre l'onde!

Nous marchons dans le temps
Et nos corps éclatants
Ont des pas ineffables
Qui marquent dans les fables...

І ми обрали путь,
То зимні, то вогнисті;
В танок і з нами йдуть
Вітри й посохле листя.

Віки, що мчать кудись,
Народи пам'ятні, —
Це глибина *колись*,
Її не досить, ні!

Немов сама любов,
Тяжіння в нас незмінне,
Грядем крізь дні, немов
Крізь хвилю камінь лине!

Розкраймо час навпіл
Жахтінням наших тіл!
Лишають наші кроки
В легендах слід глибокий...

L'ABEILLE

À Francis de Miomandre

Quelle, et si fine, et si mortelle,
Que soit ta pointe, blonde abeille,
Je n'ai, sur ma tendre corbeille,
Jeté qu'un songe de dentelle.

Pique du sein la gourde belle,
Sur qui l'Amour meurt ou sommeille,
Qu'un peu de moi-même vermeille
Vienne à la chair ronde et rebelle!

J'ai grand besoin d'un prompt tourment:
Un mal vif et bien terminé
Vaut mieux qu'un supplice dormant!

Soit donc mon sens illuminé
Par cette infime alerte d'or
Sans qui l'Amour meurt ou s'endort!

БДЖОЛА

Франсісові де Міомандру

Нехай і смертне, й бездоганне
Твоє жалó, бджоло білява,
На квітті в мене сítь ласкава —
Мереживо, із марень ткане.

Це вістря, мов у диню, кане
У груди: крапелька кривава,
Мого єства частинка тьмава,
Заблисла. Спить Любов — не встане.

Нехай раптовий біль сяйне:
Лихіший довгий час страждань,
Ніж спалах, що пройняв мене!

Моїм чуттям і смислом стань,
Де б острах золотий ввійшов,
Без нього мре — чи спить — Любов!

POÉSIE

Par la surprise saisie,
Une bouche qui buvait
Au sein de la Poésie
En sépare son duvet:

— Ô ma mère Intelligence,
De qui la douceur coulait,
Quelle est cette négligence
Qui laisse tarir son lait!

À peine sur ta poitrine,
Accablé de blancs liens,
Me berçait l'onde marine
De ton cœur chargé de biens;

À peine, dans ton ciel sombre,
Abattu sur ta beauté,
Je sentais, à boire l'ombre,
M'envahir une clarté!

Dieu perdu dans son essence,
Et délicieusement
Docile à la connaissance
Du suprême apaisement,

Je touchais à la nuit pure,
Je ne savais plus mourir,
Car un fleuve sans coupure
Me semblait me parcourir...

ПОЕЗІЯ

Спрагли губи, і несмілий
Подив їх, — о блиск ідей! —
Свій пушечок відхилили
Від Поезії грудей:

— Мати, мислей Досконалість,
Ласки в тебе не стає:
Це через яку недбалість
Зникло молоко твоє?

Ледь мене заколикала
Тут, біля грудей твоїх
Ніжна хвиля, що постала
З твого серця, схову втіх,

Ледь у небі, тьмянім доти,
Скресло диво світляне, —
Я відчув, п'ючи темноти:
Сяйво полонить мене!

Наче бог, що поринає
У найглибшу власну суть,
Раб пізнань, які безкрає
Заспокоєння несуть, —

Я ввійшов у ніч невинну,
Я вмирати вже не міг,
Бо потік — можуть плину —
Марилось, крізь мене біг...

Dis, par quelle crainte vaine,
Par quelle ombre de dépit,
Cette merveilleuse veine
À mes lèvres se rompit?

Ô rigueur, tu m'es un signe
Qu'à mon âme je déplus!
Le silence au vol de cygne
Entre nous ne règne plus!

Immortelle, ta paupière
Me refuse mes trésors,
Et la chair s'est faite pierre
Qui fut tendre sous mon corps!

Des cieux même tu me sèvres,
Par quel injuste retour?
Que seras-tu sans mes lèvres?
Que serai-je sans amour?

Mais la Source suspendue
Lui répond sans dureté:
— Si fort vous m'avez mordue
Que mon cœur s'est arrêté!

Що тут: острах чи онова?
І який у тому глузд —
Раптом жилка ця чудова
Трісла в мене біля вуст?

Строгий знак! Лестив достоту
Я душі своїй дарма:
Лебединого польоту
Поміж нами вже нема!

Скарб твій, вічна й перебіжна,
Мерехкоче, як мана;
Плоть, колись для мене ніжна,
Стала нині кам'яна!

Хто, — небес моїх зникання,
Сильна власним вороттям,
Ти — без вуст моїх торкання?
Без любові — хто я сам?

Джерело, не мавши сили,
Відповідь на те дає:
— Сильно ж ви мене вкусили,
Серце змовкнуло моє!

LES PAS

Tes pas, enfants de mon silence,
Saintement, lentement placés,
Vers le lit de ma vigilance
Procèdent muets et glacés.

Personne pure, ombre divine,
Qu'ils sont doux, tes pas retenus!
Dieux!.. tous les dons que je devine
Viennent à moi sur ces pieds nus!

Si, de tes lèvres avancées,
Tu prépares pour l'apaiser,
À l'habitant de mes pensées
La nourriture d'un baiser,

Ne hâte pas cet acte tendre,
Douceur d'être et de n'être pas,
Car j'ai vécu de vous attendre,
Et mon cœur n'était que vos pas.

КРОКИ

Породження мого мовчання —
Повільних кроків ритм твоїх,
Щоб я на ложі пильнування
Чекав їх, зимних і німих,

Подобо чиста, тінь божиста,
Твій крок ласкавий над усе!
Богове!.. Всі дари врочисто
Ця пара босих ніг несе!

Якщо уста твої чуттеві
Готують повному жадань
Моїх завбачень пожилецеві
Поживу ласк і цілувань, —

Не квапся з ніжним милуванням:
У нім — буття і небуття,
Бо я вмирав і жив чеканням,
А кроки — те ж серцебиття.

LA CEINTURE

Quand le ciel couleur d'une joue
Laisse enfin les yeux le chérir
Et qu'au point doré de périr
Dans les roses le temps se joue,

Devant le muet de plaisir
Qu'enchaîne une telle peinture,
Danse une Ombre à libre ceinture
Que le soir est près de saisir.

Cette ceinture vagabonde
Fait dans le souffle aérien
Frémir le suprême lien
De mon silence avec ce monde...

Absent, présent... Je suis bien seul,
Et sombre, ô suave linceul.

ПОЯС

Як багряніють небокраї,
Що не один їх пестив зір,
І, згубі золотій всупір,
Серед троянд година грає,

Німує втішений надмір,
Хто з бачених картин чудує:
Пустивши пояс, Тінь танцює, —
Ось вечір схопить цей убір.

І пояс рухом нарочитим,
Поринувши у вітровій,
Напружує зв'язок тремкий
Мого мовчання з білим світом...

Один, у пітьмі гину й знов
Живу, — о лагідний покров!

LA DORMEUSE

À Lucien Fabre

Quels secrets dans son cœur brûle ma jeune amie,
Âme par le doux masque aspirant une fleur?
De quels vains aliments sa naïve chaleur
Fait ce rayonnement d'une femme endormie?

Souffle, songes, silence, invincible accalmie,
Tu triomphes, ô paix plus puissante qu'un pleur,
Quand de ce plein sommeil l'onde grave et l'ampleur
Conspirent sur le sein d'une telle ennemie.

Dormeuse, amas doré d'ombres et d'abandons,
Ton repos redoutable est chargé de tels dons,
O biche avec langueur longue auprès d'une grappe,

Que malgré l'âme absente, occupée aux enfers,
Ta forme au ventre pur qu'un bras fluide drape,
Veille; ta forme veille, et mes yeux sont ouverts.

ЖІНКА ВВІ СНІ

Люсьєнові Фабру

Яку ж це таїну вкидає у племіння,
Що серце попелить, посестра осяйна?
Яким ясним теплом овіяна вона,
Ця жінка молода, котру окрило сніння?

Мов подих, мріяння, всесильне безгоміння,
О любий спокою, ти переміг сповна,
У змові — хвилі сну й велика далина:
На грудях їх грізна ховає ворогиня.

Ти спиш у золотті безлюдь і тіней гри,
Адже спочинок твій несе такі дари,
О повна млості лань під ваготою грона,

Що, хоч душа твоя у відхлані в цю мить,
Крізь тебе чистота просвічує безсонна,
Чуває обрис твій, і погляд мій не спить.

FRAGMENTS DU NARCISSE

I

Cur aliquid vidi?

Que tu brilles enfin, terme pur de ma course!

Ce soir, comme d'un cerf, la fuite vers la source
Ne cesse qu'il ne tombe au milieu des roseaux,
Ma soif me vient abattre au bord même des eaux.
Mais, pour désaltérer cette amour curieuse,
Je ne troublerai pas l'onde mystérieuse:
Nymphes! si vous m'aimez, il faut toujours dormir!
La moindre âme dans l'air vous fait toutes frémir;
Même, dans sa faiblesse, aux ombres échappée,
Si la feuille éperdue effleure la napée,
Elle suffit à rompre un univers dormant...
Votre sommeil importe à mon enchantement,
Il craint jusqu'au frisson d'une plume qui plonge!
Gardez-moi longuement ce visage pour songe
Qu'une absence divine est seule à concevoir!
Sommeil des nymphes, ciel, ne cessez de me voir!

Rêvez, rêvez de moi!.. Sans vous, belles fontaines,
Ma beauté, ma douleur, me seraient incertaines.
Je chercherais en vain ce que j'ai de plus cher,
Sa tendresse confuse étonnerait ma chair,
Et mes tristes regards, ignorants de mes charmes,
À d'autres que moi-même adresseraient leurs larmes...
Vous attendiez, peut-être, un visage sans pleurs,
Vous calmes, vous toujours de feuilles et de fleurs,

ФРАГМЕНТИ ПРО НАРЦИСА

I

*Cur aliquid vidi?..**

О зблисків чистота, стремлінь моїх границя!

Мов оленя, який до водопою мчить ся
 І падає, — встає тростин стіна густа, —
 Біля води мене вбиває спрагота.
 Але, щоб гамувать любов, зірку й недремну,
 Не скаламучу я цю хвилю потаємну:
 Ви, німфи, спіть, якщо кохаєте мене!
 Душа невловна вам тремтіння неземне
 Дарує; вже без сил, що збігли від затіння,
 Як навісний листок торкається гладіні,
 Він може супокій всесвітній перервать...
 Ваш, німфи, сон мені потрібний для заклять,
 Страшне йому й перо, яке тремтить на хвилі!
 Дрімотну цю гладінь оберігайте, милі,
 Бо зачала її присутність божества!
 Мене вбачайте, німф і неба сни й дива!

Про мене мрійте!.. Ні, без вас, джерела славні,
 Мій біль, моя краса були б напівуявні:
 Нехай би любий скарб даремно я шукав,
 Щоб, ніжний, він ество моє подивував;
 Засмучений мій зір, такий наївний зовні,
 До інших міг би слать свої плачі безмовні...
 Мабуть, ви марили обличчям осяйним,
 Ви, супокійні, ви, між квітцям і тонким

Et de l'incorrupible altitude hantées,
 Ô Nymphes!.. Mais docile aux pentes enchantées
 Qui me firent vers vous d'invincibles chemins,
 Souffrez ce beau reflet des désordres humains!

Heureux vos corps fondus, Eaux planes et profondes!
 Je suis seul!.. Si les Dieux, les échos et les ondes
 Et si tant de soupirs permettent qu'on le soit!
 Seul!.. mais encor celui qui s'approche de soi
 Quand il s'approche aux bords que bénit ce feuillage...
 Des cimes, l'air déjà cesse le pur pillage;
 La voix des sources change, et me parle du soir ;
 Un grand calme m'écoute, où j'écoute l'espoir.
 J'entends l'herbe des nuits croître dans l'ombre sainte,
 Et la lune perfide élève son miroir
 Jusque dans les secrets de la fontaine éteinte...
 Jusque dans les secrets que je crains de savoir,
 Jusque dans le repli de l'amour de soi-même,
 Rien ne peut échapper au silence du soir...
 La nuit vient sur ma chair lui souffler que je l'aime.
 Sa voix fraîche à mes vœux tremble de consentir;
 À peine, dans la brise, elle semble mentir,
 Tant le frémissement de son temple tacite
 Conspire au spacieux silence d'un tel site.

Ô douceur de survivre à la force du jour,
 Quand elle se retire enfin rose d'amour,
 Encore un peu brûlante, et lasse, mais comblée,
 Et de tant de trésors tendrement accablée
 Par de tels souvenirs qu'ils empourprent sa mort,
 Et qu'ils la font heureuse agenouiller dans l'or,
 Puis s'étendre, se fondre, et perdre sa vendange,
 Et s'éteindre en un songe en qui le soir se change.
 Quelle perte en soi-même offre un si calme lieu!
 L'âme, jusqu'à périr, s'y penche pour un Dieu
 Qu'elle demande à l'onde, onde déserte, et digne
 Sur son lustre, du lisse effacement d'un cygne...
 À cette onde jamais ne burent les troupeaux!

Листов'ям, — ясністю небесних висей гнані,
 О німфи!.. Скорене, по темнім чаклуванні
 Узгір'їв, що між них до вас мій шлях проліг, —
 Терпіть це відбиття всіх неладів людських!

Незглибні Води, хвиль і хланей сплеск щасливий!
 Я в самоті!.. Якщо й Богове, і припливи,
 І луни, й шум зітхань велять таким-ось быть!
 Один!.. Одначе той, хто прагне власну суть
 Знайти, ступаючи на берег ряснолистий...
 Вже вітер зупинив вершин грабунок чистий;
 Змінився звук джерел — про вечір їх пісні;
 Почув мене сумир; надію чуть мені.
 І вже нічна трава росте в п'їтьмі священній,
 Підступний місяць звів свічадо в вишині
 До схову тасмниць, — джерела знов меженні! —
 До глибу тайнощів, які мені страшні,
 До відступу жаги до себе ж: хай без краю
 Усе скоряється темноті мовчазній...
 Цій плоті шепче ніч, що я її кохаю.
 Прихильний шепт її свіжіше долина;
 Здається, з леготом оманлива вона,
 Так трепетність її безмовної святині
 Великій німоті сприяє в цій місцині.

О розкіш — силу дня, нарешті, пережить,
 Як, рожевіючи з кохання, — світла мить! —
 Вона все далі йде, щаслива до нестями,
 Знеможена й надмір обтяжена скарбами,
 Це згадки, ладні смерть її у пурпур вбрать,
 Коліна їй схилить у золоті велять,
 Відтак розтанути, як виноградні грона,
 І згаснути вві сні: гряде нічна запона.
 Яка ж із самовтрат дає цей супокій!
 Схиляється душа: в глибинах — Бог який?
 Запитує вона у хвилі, що нерада,
 Бо саме лебідь зник, як тїнь, з її свічада...
 Із хвиль оцих стада ніколи не пили!

D'autres, ici perdus, trouveraient le repos,
 Et dans la sombre terre, un clair tombeau qui s'ouvre...
 Mais ce n'est pas le calme, hélas! que j'y découvre!
 Quand l'opaque délice où dort cette clarté
 Cède à mon corps l'horreur du feuillage écarté,
 Alors, vainqueur de l'ombre, ô mon corps tyrannique,
 Repoussant aux forêts leur épaisseur panique,
 Tu regrettes bientôt leur éternelle nuit!
 Pour l'inquiet Narcisse, il n'est ici qu'ennui!
 Tout m'appelle et m'enchaîne à la chair lumineuse
 Que m'oppose des eaux la paix vertigineuse!

Que je déplore ton éclat fatal et pur,
 Si mollement de moi, fontaine environnée,
 Où puisèrent mes yeux dans un mortel azur,
 Les yeux mêmes et noirs de leur âme étonnée!

Profondeur, profondeur, songes qui me voyez,
 Comme ils verraient une autre vie,
 Dites, ne suis-je pas celui que vous croyez,
 Votre corps vous fait-il envie?

Cessez, sombres esprits, cet ouvrage anxieux
 Qui se fait dans l'âme qui veille;
 Ne cherchez pas en vous, n'allez surprendre aux cieux
 Le malheur d'être une merveille:
 Trouvez dans la fontaine un corps délicieux...

Prenant à vos regards cette parfaite proie,
 Du monstre de s'aimer faites-vous un captif ;
 Dans les errants filets de vos longs cils de soie
 Son gracieux éclat vous retienne pensif;

Mais ne vous flattez pas de le changer d'empire.
 Ce cristal est son vrai séjour;
 Les efforts mêmes de l'amour!
 Ne le sauraient de l'onde extraire qu'il n'expire...

Лиш інші, щезлі тут, спочин би свій знайшли,
 І в чорноті землі ясна могила зяє...
 Але не спокій, ні, я, леле, помічаю!
 Як розкіш замкнена, — спочинув блиск у снах,
 Передає мені хисткого листя жаж, —
 Здолавши змрок, о ти, моє владарне тіло,
 Всю густину лісів розсунувши спізніло,
 Вже ладне жалкувать про їхню вічну ніч!
 Збентежений Нарцис зачув осмути клич!
 Все зве мене: зближайсь до плоті світляної,
 А тут — сяйна гладінь у млоснім супокої!

Я твій фатальний сплеск оплакую щомить,
 До дзеркала води припавши в безгомінні;
 Тут погляд мій черпав оманливу блакить;
 Та ж чорнота очей: душа дивує нині!

Ясна глибінь, і сни, що бачите мене,
 Немов життя далеке й щасне,
 Скажіть, чи я для вас — не втілення земне?
 Чи вас чудує тіло власне?

Свій тихий труд урвіть, о духи темні й злі,
 В душі безсонній розпочатий;
 В собі не рийтеся, у небі й на землі,
 І не жадайте дивом стати,
 Ні! Тіло лагідне вбачайте в джерелі...

Вловивши поглядом цю жертву досконалу,
 Потвори самолюбств — полон рокуйте свій;
 Задума в час її довершеного шалу
 Постає з порухом шовкових ваших вій;

Ні, царства іншого сягнути він не в силі.
 В кристалі цім — його життя,
 Адже й любовні почуття
 Не здатні витягти його живим із хвилі!..

Pire.

Pire?..

Quelqu'un redit *Pire*... Ô moqueur!
Écho lointaine est prompte à rendre son oracle
De son rire enchanté, le roc brise mon coeur,
Et le silence, par miracle,
Cesse!.. parle, renaît, sur la face des eaux...
Pire?..

Pire destin!.. Vous le dites, roseaux,
Qui reprîtes des vents ma plainte vagabonde!
Antres, qui me rendez mon âme plus profonde,
Vous renflez de votre ombre une voix qui se meurt...
Vous me le murmurez, ramures!.. ô rumeur
Déchirante, et docile aux souffles sans figure,
Votre or léger s'agite, et joue avec l'augure...
Tout se mêle de moi, brutes divinités!
Mes secrets dans les airs sonnent ébruités,
Le roc rit; l'arbre pleure; et par sa voix charmante,
Je ne puis jusqu'aux cieux que je ne me lamente
D'appartenir sans force à d'éternels attraits!
Hélas! entre les bras qui naissent des forêts,
Une tendre lueur d'heure ambiguë existe...
Là, d'un reste du jour, se forme un fiancé,
Nu, sur la place pâle où m'attire l'eau triste,
Délicieux démon désirable et glacé!

Te voici, mon doux corps de lune et de rosée,
Ô forme obéissante à mes yeux opposée!
Qu'ils sont beaux, de mes bras les dons vastes et vains!
Mes lentes mains, dans l'or adorable se lassent
D'appeler ce captif que les feuilles enlacent;
Mon cœur jette aux échos l'éclat des noms divins!..

Mais que ta bouche est belle en ce muet blasphème!

Ô semblable!.. Et pourtant plus parfait que moi-même,
Éphémère immortel, si clair devant mes yeux,
Pâles membres de perle, et ces cheveux soyeux,

Немили?..

Хто сказав?

Насмішника слова!

Луна за мить своє поверне віщування
 Чи сміх; бескет мені вже серце розбива,
 І, диво дивне, німування
 Урвалось... Гомони вже можна віднайти...
 Немилі?

Гірший пай!.. Тростино, шепчеш ти,
 Що стільки скарг моїх у вітру перебрала!
 Печери, що від них душа незглибна стала,
 Питьмою сповнили вмирущий голос... Ви
 Його розносите, — ви, листя і трави
 Бентежні гомони, із повівом врочистим,
 І ваше золото хвилюється з провістям...
 Лунає все в мені, божеств зухвала рать!
 Таємнощі мої серед вітрів бринять,
 Ридає дерево, сміється скеля... Милий
 Цей голос не дає без сліз, — небесні сили! —
 Чаклунству вічному належати сповна!
 Та леле! З рук, — гаїв посталих таїна! —
 Промкнувся знадний блиск двозначної години...
 Чи з решток дня постав не наречений мій,
 Нагий, серед місцин, де вабить струмиськ плинний?..
 Це демон лагідний, спокусник крижаний!

Ось тіло, з місяця й роси, моє стражденне!
 О формо, скорена перед очима в мене!
 Прекрасний дар — з долонь моїх, благословен!
 Знемога рук моїх: у золотті іскристім
 До полоняника тягтись, що вбраний листям,
 У моїм серці — сплеск божественних імен!..

Німа клятьба! Твої, мій двійнику, як диво, —

Вуста!.. Від мене ти прекрасніший, можливо,
 Минущий, а проте безсмертну суть несеш,
 Перлисто сяє плоть, ряхтить волосся теж, —

Faut-il qu'à peine aimés, l'ombre les obscurcisse,
 Et que la nuit déjà nous divise, ô Narcisse,
 Et glisse entre nous deux le fer qui coupe un fruit!
 Qu'as-tu?

Ma plainte même est funeste?..

Le bruit

Du souffle que j'enseigne à tes lèvres, mon double,
 Sur la limpide lame a fait courir un trouble!..
 Tu trembles!.. Mais ces mots que j'expire à genoux
 Ne sont pourtant qu'une âme hésitante entre nous,
 Entre ce front si pur et ma lourde mémoire...
 Je suis si près de toi que je pourrais te boire,
 Ô visage!.. Ma soif est un esclave nu...
 Jusqu'à ce temps charmant je m'étais inconnu,
 Et je ne savais pas me chérir et me joindre!
 Mais te voir, cher esclave, obéir à la moindre
 Des ombres dans mon cœur se fuyant à regret,
 Voir sur mon front l'orage et les feux d'un secret,
 Voir, ô merveille, voir! ma bouche nuancée
 Trahir... peindre sur l'onde une fleur de pensée,
 Et quels événements étinceler dans l'œil!
 J'y trouve un tel trésor d'impuissance et d'orgueil,
 Que nulle vierge enfant échappée au satyre,
 Nulle! aux fuites habile, aux chutes sans émoi,
 Nulle des nymphes, nulle amie, ne m'attire
 Comme tu fais sur l'onde, inépuisable Moi!..

II

Fontaine, ma fontaine, eau froidement présente,
 Douce aux purs animaux, aux humains complaisante
 Qui d'eux-mêmes tentés suivent au fond la mort,
 Tout est songe pour toi, Sœur tranquille du Sort!
 A peine en souvenir change-t-il un présage,
 Que pareille sans cesse à son fuyant visage,
 Sitôt de ton sommeil les cieus te sont ravis!
 Mais si pure tu sois des êtres que tu vis,
 Onde, sur qui les ans passent comme les nues,

Чи треба, щоб лягла важких темнот навала
 І щоб між нами ніч, Нарцисе, вмить запала,
 А з нею — гостра сталь, що розтинає плід?
 Що говориш?

Річ моя фатальна?..

Гомін віт

У подуві, що вуст сягнув твоїх, двійниче,
 На прозору гладінь — тонку тривогу кличе!..
 Тремтиш!.. Слова, що я, не встаючи з колін,
 Шепчу — сама душа, легкий повітря плин
 Між чистим цим чолом і пам'яттю важкою...
 До тебе я близький — напитися б тобою,
 Обличчя... Спрагота моя — це голий раб...
 До цього часу я не відав власних зваб,
 Не вмів себе плекать, любити й осягати!
 Та бачити тебе, й найменшій улягати
 Із тіней, що з мого зезали серця? Ні,
 У себе на чолі грозу, всіх тайн вогні,
 О диво, бачити! Вуста мої зрадливі
 Малюють на воді квіт думки, й мерехтливі
 Події міняться в очах! Такі скарби
 Я віднаходжу, блиск знемоги та хвальби,
 Що німфа ні одна, сатиром гнана, звинній
 Віддавшись грі, прудка, як бистра течія,
 Красуня жодна так мене не вабить нині,
 Як ти на люстрі хвиль, моє незглибне Я!..

II

О джерело моє, студене, чисте й вільне,
 Звірятам любе ти і до людей прихильне,
 Що споглядають смерть крізь твій ясний прозір,
 О Сестро Долі, все для тебе — сон, сумир!
 Та ледь у спомині якесь пророцтво зрине,
 Відразу тьмариться лице, невпинно змінне,
 Чудує небеса ряхтіння снінь твоїх!
 Ти чиста від істот, що споглядала їх,
 Гладіне, — хай роки пливають, мов оболони,

Que de choses pourtant doivent t'être connues,
 Astres, roses, saisons, les corps et leurs amours!
 Claire, mais si profonde, une nymphe toujours
 Effleurée, et vivant de tout ce qui l'approche,
 Nourrit quelque sagesse à l'abri de sa roche,
 À l'ombre de ce jour qu'elle peint sous les bois.
 Elle sait à jamais les choses d'une fois...
 Ô présence pensive, eau calme qui recueille
 Tout un sombre trésor de fables et de feuilles,
 L'oiseau mort, le fruit mûr, lentement descendus,
 Et les rares lueurs des clairs anneaux perdus.
 Tu consommes en toi leur perte solennelle ;
 Mais, sur la pureté de ta face éternelle,
 L'amour passe et périt...

Quand le feuillage épars
 Tremble, commence à fuir, pleure de toutes parts,
 Tu vois du sombre amour s'y mêler la tourmente,
 L'amant brûlant et dur ceindre la blanche amante,
 Vaincre l'âme... Et tu sais selon quelle douceur
 Sa main puissante passe à travers l'épaisseur
 Des tresses que répand la nuque précieuse,
 S'y repose, et se sent forte et mystérieuse ;
 Elle parle à l'épaule et règne sur la chair.
 Alors les yeux fermés à l'éternel éther
 Ne voient plus que le sang qui dore leurs paupières;
 Sa pourpre redoutable obscurcit les lumières
 D'un couple aux pieds confus qui se mêle, et se ment.
 Ils gémissent... La Terre appelle doucement
 Ces grands corps chancelants, qui luttent bouche à bouche,
 Et qui, du vierge sable osant battre la couche,
 Composeront d'amour un monstre qui se meurt...
 Leurs souffles ne font plus qu'une heureuse rumeur,
 L'âme croit respirer l'âme toute prochaine,
 Mais tu sais mieux que moi, vénérable fontaine,
 Quels fruits forment toujours ces moments enchantés!
 Car, à peine les cœurs calmes et contents
 D'une ardente alliance expirée en délices,
 Des amants détachés tu mires les malices,

Та скільки дивовиж захоче твій спокій, —
Троянди, і жага кохань, і хід зірок!
Бездонне й чисте, втім: нечутний німфи крок,
Що, полохка, живе усім, що вколо неї,
І живить мудру мисль в тіні скали своєї,
В затінні дня: йому вділяє барв вона,
Невлонна суть речей — тепер не таїна...
О тиха течіє, присутносте, — до схову
Збираєш ти скарби: і розповідь казкову,
І листя, й ваготу вже вистиглих плодів,
І перснів згублених сріблястий перелив.
Ховаєш ти в собі зникання ці величні;
Але по чистоті твоїй незрушно-вічній
Спливає і любов...

Як листя з напівтьми

Тікає з вихором, заходячись слізьми,
Безумства бачиш ти і спалахи любовні,
Коли сплітаються тіла й, жагою повні,
Вістують душ двобій... Невтримність знаєш ти
Руки, запраглої волосся розплести,
Яке чудовними потоками спадає,
І опиратись їй — воління й сил немає,
Вона — володарка над плоттю відтепер.
А очі, що чужий їм вічний став етер,
Вбачають тільки кров, що золотить повіки;
Потьмарив сяйвину цей пурпур огнеликий,
Бо двоє, що сплелись, — о стиск нестямних тіл! —
Зі стогоном... Земля волає надовкіл,
Жагучих, кличе їх, що борються вустами,
Упершися в пісок незайманий ногами,
І звіра пристрасті з'являють, що вмира...
Вже їхні подихи — відлунків щасна гра,
От-от найближчу з душ вдихне єство шалене.
Та ліпше відаєш ти, джерело, від мене,
Які плоди несе хвилина дивна ця!
Бо, ледве стишаються вгамовані серця
Підтятих розкішшю несамовитих бранців,
Ти бачиш хитрощі роз'єднаних коханців,

Tu vois poindre des jours de mensonges tissus,
 Et naître mille maux trop tendrement conçus!
 Bientôt, mon onde sage, infidèle et la même,
 Le Temps mène ces fous qui crurent que l'on aime
 Redire à tes roseaux de plus profonds soupirs!
 Vers toi, leurs tristes pas suivent leurs souvenirs...
 Sur tes bords, accablés d'ombres et de faiblesse,
 Tout éblouis d'un ciel dont la beauté les blesse
 Tant il garde l'éclat de leurs jours les plus beaux,
 Ils vont des biens perdus trouver tous les tombeaux...
 «Cette place dans l'ombre était tranquille et nôtre!»
 «L'autre aimait ce cyprès, se dit le cœur de l'autre»,
 «Et d'ici, nous goûtions le souffle de la mer!»
 Hélas! la rose même est amère dans l'air...
 Moins amers les parfums des suprêmes fumées
 Qu'abandonnent au vent les feuilles consumées!..
 Ils respirent ce vent, marchent sans le savoir,
 Foulent aux pieds le temps d'un jour de désespoir...
 Ô marche lente, prompte, et pareille aux pensées
 Qui parlent tour à tour aux têtes insensées!
 La caresse et le meurtre hésitent dans leurs mains,
 Leur cœur, qui croit se rompre au détour des chemins,
 Lutte, et retient à soi son espérance étreinte.
 Mais leurs esprits perdus courent ce labyrinthe
 Où s'égare celui qui maudit le soleil!
 Leur folle solitude, à l'égal du sommeil,
 Peuple et trompe l'absence; et leur secrète oreille
 Partout place une voix qui n'a point de pareille.
 Rien ne peut dissiper leurs songes absolus;
 Le soleil ne peut rien contre ce qui n'est plus!
 Mais s'ils traînent dans l'or leurs yeux secs et funèbres,
 Ils se sentent des pleurs défendre leurs ténèbres
 Plus chères à jamais que tous les feux du jour!
 Et dans ce corps caché tout marqué de l'amour
 Que porte amèrement l'âme qui fut heureuse,
 Brûle un secret baiser qui la rend furieuse...

Як зоставляють дні своїх обманів слід,
І скільки родиться зачатих ніжно бід!
Невдовзі, о гладінь непевна й бездоганна,
Цих навіженців Час (кохання — їх омана)
Пошле до трощ твоїх — із тягарем зітхань!
До тебе йдуть вони, сумні од спогадань...
На берегах твоїх, що пітьма й жаль окрили,
Їх сліплять, ранячи, прекрасні небосхили,
Де ліпших їхніх днів утаєно жаринь:
Вони шукають схов утрачених радинь...
«Отут, у затінку, забуте місце наше!»
«А ось і кипарис знайомий», — серце каже;
«Ми свіже віяння вдихали тут морське!»
О леле! Вже й троянд пахтіння — теж гірке...
Бо не такі терпкі дими — подібно мріям,
Їх листя спалене лишає вітровіям!..
Під леготом гірким вони поволі йдуть,
І марний їхній день — як безнадійна путь...
Повільна ця хода, й прудка, мов дум навала,
Що до палких умів розважно промовляла!
І ласка, й зло у них вагаються в руках,
А серце рветься, свій обравши раптом шлях,
Запрагле вигаслу надію врятувати.
Всі мислі їхні мчать — той лабіринт здолати,
Де заблукається, хто сонцю слав прокльон!
Нестямна самота, що їй до міри сон,
Жадає заселить ошукане розстання,
Щоб чути голосу єдиного звучання.
Запону їхніх снінь розвіювать дарма;
Не сонцю впоратись із тим, чого нема!
У злоті їхній зір блукає, сумовитий,
Ладén слізьми свої смеркання боронити,
Стократ дорожчими, аніж племіння дня!
І в тілі потайнім, яке любов сп'яня, —
Її захове душа з плачем щасливим,
Що палахкий її цілунок повнить гнівом...

Mais moi, Narcisse aimé, je ne suis curieux
Que de ma seule essence;
Tout autre n'a pour moi qu'un cœur mystérieux,
Tout autre n'est qu'absence.
Ô mon bien souverain, cher corps, je n'ai que toi!
Le plus beau des mortels ne peut chérir que soi...
Douce et dorée, est-il une idole plus sainte,
De toute une forêt qui se consume, ceinte,
Et sise dans l'azur vivant par tant d'oiseaux?
Est-il don plus divin de la faveur des eaux,
Et d'un jour qui se meurt plus adorable usage
Que de rendre à mes yeux l'honneur de mon visage?
Naisse donc entre nous que la lumière unit
De grâce et de silence un échange infini!
Je vous salue, enfant de mon âme et de l'onde,
Cher trésor d'un miroir qui partage le monde!
Ma tendresse y vient boire, et s'enivre de voir
Un désir sur soi-même essayer son pouvoir!
Ô qu'à tous mes souhaits, que vous êtes semblable!
Mais la fragilité vous fait inviolable,
Vous n'êtes que lumière, adorable moitié
D'une amour trop pareille à la faible amitié!
Hélas! la nymphe même a séparé nos charmes!
Puis-je espérer de toi que de vaines alarmes?
Qu'ils sont doux les périls que nous pourrions choisir!
Se surprendre soi-même et soi-même saisir,
Nos mains s'entremêler, nos maux s'entre-détruire,
Nos silences longtemps de leurs songes s'instruire,
La même nuit en pleurs confondre nos yeux clos,
Et nos bras refermés sur les mêmes sanglots
Étreindre un même cœur, d'amour prêt à se fondre...
Quitte enfin le silence, ose enfin me répondre,
Bel et cruel Narcisse, inaccessible enfant,
Tout orné de mes biens que la nymphe défend...

Мене, Нарциса, втім, цікавить лиш одне —
Моя кохана сутність;
Всі інші зберегли лиш серце потайне,
Всі інші — лиш відсутність.
О тіло люблене, я маю лиш тебе!
Пристало смертному плекати лиш себе...
Ласкава й золота, чи більша є святиня
У хащі лісовій, у листянім затінні
І в синяві небес, що з птаством ожила?
Чи є божистий дар над ласку джерела
Та дня вмирушого, — і честь, дорожча вдвічі,
Аніж очам моїм являть моє ж обличчя?
Отож обмінуймо — єднає нас яскрінь —
Новітню благодать на безмір безгомінь!
Душі моєї й хвиль дитя, ти краєш радо
Весь світ, о скарбе мій, прозоросте свічада!
Моя тут ніжність п'є, і чує, впавши ниць,
Бажання на собі спізнати власну міць!
Як ти нагадуєш моїх жадань обманність!
Дарує крихкість, втім, тобі недоторканність,
Бо половинка ти, божиста й світляна,
Любові-приятні, — неповна двоїна!
О горе! Німфа геть прогнала наші чари!
Чи слід од тебе ждять тривоги, мов покари?
Як нами ж обрані загрози ніжно сплять!
Заскочити себе зненацька, упіймать,
Сплестися стиском рук, угамувати болі,
Безмовно сни звістити, що точаться поволі,
Зустрітись поглядом сльозами повних віч
І обійнятися, з плачем, в ту саму ніч,
І серце пригорнуть, що від любові тане...
Відповідай мені, Нарцисе бездоганний,
Хоч і нещадний ти, — дитя в моїх рясних
Оздобах лагідних: боронить німфа їх...

III

... Ce corps si pur, sait-il qu'il me puisse séduire?
 De quelle profondeur songes-tu de m'instruire,
 Habitant de l'abîme, hôte si spécieux
 D'un ciel sombre ici-bas précipité des cieux?..
 Ô le frais ornement de ma triste tendance
 Qu'un sourire si proche, et plein de confiance,
 Et qui prête à ma lèvre une ombre de danger
 Jusqu'à me faire craindre un désir étranger!
 Quel souffle vient à l'onde offrir ta froide rose!..
J'aime... J'aime!.. Et qui donc peut aimer autre chose
 Que soi-même?..

Toi seul, ô mon corps, mon cher corps,
 Je t'aime, unique objet qui me défends des morts!

.....
 Formons, toi sur ma lèvre, et moi, dans mon silence,
 Une prière aux dieux qu'émus de tant d'amour
 Sur sa pente de pourpre ils arrêtent le jour!..
 Faites, Maîtres heureux, Pères des justes fraudes,
 Dites qu'une lueur de rose ou d'émeraudes
 Que des songes du soir votre sceptre reprit,
 Pure, et toute pareille au plus pur de l'esprit,
 Attende, au sein des cieux, que tu vives et veuilles,
 Près de moi, mon amour, choisir un lit de feuilles,
 Sortir tremblant du flanc de la nymphe au cœur froid,
 Et sans quitter mes yeux, sans cesser d'être moi,
 Tendre ta forme fraîche, et cette claire écorce...
 Oh! te saisir enfin!.. Prendre ce calme torse
 Plus pur que d'une femme et non formé de fruits...
 Mais, d'une pierre simple est le temple où je suis,
 Où je vis... Car je vis sur tes lèvres avarès!..
 Ô mon corps, mon cher corps, temple qui me sépare
 De ma divinité, je voudrais apaiser
 Votre bouche... Et bientôt, je briserais, baiser,
 Ce peu qui nous défend de l'extrême existence,
 Cette tremblante, frêle, et pieuse distance
 Entre moi-même et l'onde, et mon âme, et les dieux!..

III

... Цей обрис осяйний спокуси повен, плинний,
 Чи знає він про те? Які ж іще глибини,
 Безодні мешканцю, покажеш ти мені,
 Прибульцю, зроджений у неба темнині?..
 Моїх осмутливих жадань оздоба щира,
 Напрочуд усміх цей близький, сама довіра, —
 Він небезпеки тінь до вуст моїх несе,
 Щоб я чужих жадань стерігся над усе!
 До хвилі подих мчить твої ружові квіти!..
Люблю! Люблю! Та хто б щось інше міг любити,
 Крім себе?

Лиш тебе я покохав зумів,
 О моє тіло! Ти — мій захист від мерців!

.....
 Ти — на вустах моїх, я — в тиші: сотворімо
 Молитву божествам, щоб серед сяйвини,
 Любов'ю збуджені, спинили день вони!..
 Володарі оман, звістїть своє веління,
 Аби світлінь троянд і яхонтів яскріння,
 Що з вечорових мрій ваш скіпетр їх черпав,
 Чистіші від ума прозористих прояв,
 Чекали в небесах, і щоб отут могла ти
 Постелю листяну, моя любов, обрати,
 З'явитись з трепетом, як німфа лісова,
 А потім, власного не зрадивши єства,
 Напруги обрисам своїм надати сміло...
 Нараз тебе схопить!.. Це незворушне тіло,
 Подібне свіжістю не визрілим плодам
 І жінці... З каменю звичайного мій храм,
 Живу я біля вуст твоїх скупих... Святине,
 О тіло люблене моє! Палке й невинне,
 Від божества мого борониш ти мене...
 Я мав би вгамувать жадання це земне.
 Отож розб'ить пора, цілунку, в мить тривожну
 Коротку відстань цю, і трепетну, й побожну:
 Тут я, а там — душа моя, й богове, й хлань!..

Adieu... Sens-tu frémir mille flottants adieux?
Bientôt va frissonner le désordre des ombres!
L'arbre aveugle vers l'arbre étend ses membres sombres,
Et cherche affreusement l'arbre qui disparaît...
Mon âme ainsi se perd dans sa propre forêt,
Où la puissance échappe à ses formes suprêmes...
L'âme, l'âme aux yeux noirs, touche aux ténèbres mêmes,
Elle se fait immense et ne rencontre rien...
Entre la mort et soi, quel regard est le sien!

Dieux! de l'auguste jour, le pâle et tendre reste
Va des jours consumés joindre le sort funeste;
Il s'abîme aux enfers du profond souvenir!
Hélas! corps misérable, il est temps de s'unir...
Penche-toi... Baise-toi. Tremble de tout ton être!
L'insaisissable amour que tu me vins promettre
Passe, et dans un frisson, brise Narcisse, et fuit...

Прощай же... Чуєш ти луну стількох прощань?
 От-от у безладі нічні здригнуться тіні!
 Незрячі деревá, заплівши віти звинні,
 Шукають дерево, що зникнути спішить...
 Щезає так душа моя між буйновіть,
 Де вищих форм своїх могутність уникає...
 З очима чорними душа пітьму торкає,
 Вона все більша... Хто б їй став наперекір?
 Вона — і смерть: поглянь, який у неї зір!

Богове! Денних сяїв остача невловима
 За течією днів невдовзі рушить мимо,
 До пекла ринувши, в глибини спогадань!
 Для тіла час настав найвищого з єднань...
 Схились... Цілуй себе... Тремти ж, о плоть знайома!
 Любов, що ти її мені вістиш, зникає,
 Проходить, строшує Нарциса й геть біжить...

* Нашо завважив я те?.. (Лат.). Слова з Овідієвих «Скорботних елегій» (книга II, 103, переклад Андрія Содомори).

LA PYTHIE

À Pierre Louys

Haec effata silet; pallor simul occupat ora.

Virgile, *Æn.*, IV

La Pythie exhalant la flamme
 De naseaux durcis par l'encens,
 Haletante, ivre, hurle!.. l'âme
 Affreuse, et les flancs mugissants!
 Pâle, profondément mordue,
 Et la prunelle suspendue
 Au point le plus haut de l'horreur,
 Le regard qui manque à son masque
 S'arrache vivant à la vasque,
 À la fumée, à la fureur!

Sur le mur, son ombre démente
 Où domine un démon majeur,
 Parmi l'odorante tourmente
 Prodigue un fantôme nageur,
 De qui la transe colossale,
 Rompant les aplombs de la salle,
 Si la folle tarde à hennir,
 Mime de noirs enthousiasmes,
 Hâte les dieux, presse les spasmes
 De s'achever dans l'avenir!

Cette martyre en sueurs froides,
 Ses doigts sur ses doigts se crispant,
 Vocifère entre les ruades
 D'un trépied qu'étrangle un serpent:

ПІФІЯ

П'єрові Луї

Haec effata silet; pallor simul occupat ora.

Virgile, Aen. IV.*

Віщунка Піфія, з'яріла,
 Не подих — полум'я живе,
 Хрипить, сп'яніла й знавісніла!..
 Душа страхає, плоть реве!
 Бліда, прозрінням одержима,
 Вп'ялась нестямними очима
 У моторошну височінь,
 І виблиском живого зору
 Тікає геть од водозбору,
 Од люті, диму та племінь!

Шалена тінь її на мурі, —
 О демона несвітська гра! —
 У запахущих хвилях бурі
 Марнує привид весляра,
 Що, в розпач одмінивши звагу,
 Хистку плюндрує рівновагу,
 Коли ж безумної не чуть,
 Вдає загрозливе завзяття,
 Безсмертних кваплячи! Закляття,
 Аби промкнутись у майбутть!

Холодний піт і жар страждання,
 Судоми корчать пальці їй,
 Трясеться од її воання
 Триніжок, де заплівся змії:

— Ah! maudite!.. Quels maux je souffre!
 Toute ma nature est un gouffre!
 Hélas! Entr'ouverte aux esprits,
 J'ai perdu mon propre mystère!..
 Une Intelligence adultère
 Exerce un corps qu'elle a compris!

Don cruel! Maître immonde, cesse
 Vite, vite, ô divin ferment,
 De feindre une vaine grossesse
 Dans ce pur ventre sans amant!
 Fais finir cette horrible scène!
 Vois de tout mon corps l'arc obscène
 Tendre à se rompre pour darder,
 Comme son trait le plus infâme,
 Implacablement au ciel l'âme
 Que mon sein ne peut plus garder!

Qui me parle, à ma place même?
 Quel écho me répond: Tu mens!
 Qui m'illumine?.. Qui blasphème?
 Et qui, de ces mots écumants,
 Dont les éclats hachent ma langue,
 La fait brandir une harangue
 Brisant la bave et les cheveux
 Que mâche et trame le désordre
 D'une bouche qui veut se mordre
 Et se reprendre ses aveux?

Dieu! Je ne me connais de crime
 Que d'avoir à peine vécu!..
 Mais si tu me prends pour victime
 Et sur l'autel d'un corps vaincu
 Si tu courbes un monstre, tue
 Ce monstre, et la bête abattue,
 Le col tranché, le chef produit
 Par les crins qui tirent les tempes,
 Que cette plus pâle des lampes
 Saisisse de marbre la nuit!

«О лютий біль! Нема схорони!
 Єство моє — провал бездонний!
 Ледь явлена людським умам,
 Я таїну свою згубила!..
 Зрадлива Мудрість мучить тіло,
 Жадаючи моїх нестям!

Жорстокий дар! О первню клятий,
 Божисте сусло, перестань
 Вагітність роблену вдавати
 В цім лоні, вільнім од кохань!
 Жахїтна сцена хай урветься!
 Моя постава хтиво гнеться,
 Вона, мов лук тугий, своєю
 Стрілу пускає в емпіреї —
 У небеса душі моєї:
 Чи в грудях я її втаю?

Хто кличе? Відгуку немає.
 Яка луна гримить «Брехня!» —
 Хто з мене кпить? Хто сяйвом крає?
 Хто словом спініним спиня?
 Язик мені проймає спалах,
 Жага провіщень небувалих, —
 Хто коси розметати зміг
 У круговерті безоглядній?
 Вуста, у себе вгризтись ладні,
 Вертайтесь до визнань своїх!

Які ж мої злочинства, боже?
 Хїба що трепет цей живий!
 Стражденній жертві хто поможе?
 Потвору цю не муч, а вбий,
 Вівтар — для здоланого тіла
 Тварини, що ревла й шалїла:
 У горлі лезо, холод пліч,
 Волосся, що на скроні пада...
 Нехай вихоплює лампада
 Загуслу мармурами ніч!

Alors, par cette vagabonde
Morte, errante, et lune à jamais,
Soit l'eau des mers surprise, et l'onde
Astreinte à d'éternels sommets!
Que soient les humains faits statues,
Les cœurs figés, les âmes tues,
Et par les glaces de mon œil,
Puisse un peuple de leurs paroles
Durcir en un peuple d'idoles
Muet de sottise et d'orgueil!

Eh! Quoi!.. Devenir la vipère
Dont tout le ressort de frissons
Surprend la chair que désespère
Sa multitude de tronçons!..
Reprendre une lutte insensée!..
Tourne donc plutôt ta pensée
Vers la joie enfuie, et reviens,
Ô mémoire, à cette magie
Qui ne tirait son énergie
D'autres arcanes que des tiens!

Mon cher corps... Forme préférée,
Fraîcheur par qui ne fut jamais
Aphrodite désaltérée,
Intacte nuit, tendres sommets,
Et vos partages indicibles
D'une argile en îles sensibles,
Douce matière de mon sort,
Quelle alliance nous vécûmes,
Avant que le don des écumes
Ait fait de toi ce corps de mort!

Toi, mon épaule, où l'or se joue
D'une fontaine de noirceur,
J'aimais de te joindre ma joue
Fondue à sa même douceur!..
Ou, soulevée à mes narines,

Вона блукатиме по смерті,
 Неначе місяць в колі змін:
 Чудуйся, море! Хвилі вперті,
 Сягайте вічних верховин!
 Хай стануть статуями люди,
 Мовчать серця, німують груди,
 І хай за розказом моїм
 З громади слів моїх постане
 Громаддя ідолів захланне
 В самообожненні дурнім!

Як! Обернутися змією,
 Чия напруга, звив і згин
 Дивують плоть, із усією
 Химерністю її одмін!..
 Безглузде відновить змагання!..
 Думками линь до раювання,
 Що збігло! Пам'яте, сяйни,
 Вернись до власного начала,
 Що свій магічний дар черпало
 Лише з твоєї таїни!

Моя красо, кохане тіло...
 Це невимовно свіже тло
 Так Афродіті не жактіло;
 Невинна ніч, ясне чоло,
 І чулі острови, й невинний
 Розподіл первісної глини,
 Моєї долі ніжна твердь, —
 Були в нас згода й розуміння,
 Докіль дарунок шумовиння
 Це тіло не прирік на смерть!

Моє — із золотою грою —
 Плече під знаком чорноти,
 Торкала я тебе шокою,
 Цю ласку відчуваєш ти!..
 Або, мені війнувши в ніздрі,

Ouverte aux distances marines,
 Les mains pleines de seins vivants,
 Entre mes bras aux belles anses
 Mon abîme a bu les immenses
 Profondeurs qu'apportent les vents!

Hélas! ô roses, toute lyre
 Contient la modulation!
 Un soir, de mon triste délire
 Parut la constellation!
 Le temple se change dans l'antre,
 Et l'ouragan des songes entre
 Au même ciel qui fut si beau!
 Il faut gémir, il faut atteindre
 Je ne sais quelle extase, et ceindre
 Ma chevelure d'un lambeau!

Ils m'ont connue aux bleus stigmates
 Apparus sur ma pauvre peau;
 Ils m'assoupirent d'aromates
 Laineux et doux comme un troupeau ;
 Ils ont, pour vivant amulette,
 Touché ma gorge qui halète
 Sous les ornements vipérins;
 Étourdie, ivre d'empyreumes,
 Ils m'ont, au murmure des neumes,
 Rendu des honneurs souterrains.

Qu'ai-je donc fait qui me condamne
 Pure, à ces rites odieux?
 Une sombre carcasse d'âne
 Eût bien servi de ruche aux dieux!
 Mais une vierge consacrée,
 Une conque neuve et nacrée
 Ne doit à la divinité
 Que sacrifice et que silence,
 Et cette intime violence
 Que se fait la virginité!

Над обшир звівши руки бистрі,
Зігріті пружними грудьми,
Віддавшись владному стисканню,
Впилась моя безодня хланню,
Що в вітру переймали ми!

Троянди, леле! Кожна ліра
В цей вечір лагідно бринить!
І маячня моя, й зневіра
Жахтять сузір'ями в цю мить!
Святиня міниться в яскиню,
Вже буревій, подібний снінню,
Небесні витлумив дива!
В нестямній грі, не знаній досі,
Стогни, зітхай, і хай волосся
Хустина туго вповива!

Помітивши мої стигмати,
Мене впізнали враз вони;
П'янливі їхні аромати
Мені навіювали сни;
Вони, мов амулет, торкнули
Це горло, лагідне і чуле,
З прикрасами, як у змії,
Мені, задиханій, без сили,
Вони під звуки невм явили
Підземні почесті свої.

Чий осуд чуть, і присуд навіть?
І чим я провинилась так?
Богам за вулик міг би править
Ослячий вицвілий кістяк!
Проте незайманка жертовна,
Перлиста мушля, блиском повна,
Не завинила божеству
Нічого, лиш офірну тишу
Та, може, близькість найжахнішу,
Дівочтвом зроджену яву!

Pourquoi, Puissance Créatrice,
Auteur du mystère animal,
Dans cette vierge pour matrice,
Semer les merveilles du mal!
Sont-ce les dons que tu m'accordes?
Crois-tu, quand se brisent les cordes
Que le son jaillisse plus beau?
Ton plectre a frappé sur mon torse,
Mais tu ne lui laisses la force
Que de sonner comme un tombeau!

Sois clémente, sois sans oracles!
Et de tes merveilleuses mains,
Change en caresses les miracles,
Retiens les présents surhumains!
C'est en vain que tu communique
À nos faibles tiges, d'uniques
Commutations de ta splendeur!
L'eau tranquille est plus transparente
Que toute tempête parente
D'une confuse profondeur!

Va, la lumière la divine
N'est pas l'épouvantable éclair
Qui nous devance et nous devine
Comme un songe cruel et clair!
Il éclate!.. Il va nous instruire!..
Non!.. La solitude vient luire
Dans la plaie immense des airs
Où nulle pâle architecture,
Mais la déchirante rupture
Nous imprime de purs déserts!

N'allez donc, mains universelles,
Tirer de mon front orageux
Quelques suprêmes étincelles!
Les hasards font les mêmes jeux!
Le passé, l'avenir sont frères

Навіщо в потайнім пориві
 Ти, Творча Сило, прорекла
 У цій незайманці встидливій
 Посіять дивне зерня зла?
 Чи то твій дар, чи знак Фортуни?
 Чи, може, як порвуться струни,
 Божественних ти звуків ждеш?
 Твій плектр у мене вдарив нині!
 Скорився він меті єдиній:
 Мов гробовець, озватись теж!

Відкинь осяянь марну смілість
 І, видивам поклавши край,
 Перетвори дива на милість,
 Надлюдську ласку пам'ятай!
 Даремно стебла наші кволі
 Ти обдаровуєш: доволі
 Твоїх розкішних потреясінь!
 Озерна гладь ясніш іскриться,
 Ніж серед бурі блискавиця,
 Якій близька хистка глибинь!

Відходь же, сяєво блаженне,
 Ні, ти не блискавка жажна,
 Чи не раптовіша від мене,
 Мов лютий сон, ясна мана!
 Ні! Спалах нас навчить! Пустиня,
 Самотності жаске ряхтіння,
 Безмежжя зраних вітрів,
 Де жодної архітектури,
 Лиш обшир болісно-похмурий
 Пустельним блиском нас окрив!

Не важтесь, руки, в ці хвилини
 Над грозяним чолом моім
 Верховні вихопить жарини!
 Гра випадків миліша їм!
 Сестра минувшини — прийдешність;

Et par leurs visages contraires
 Une seule tête pâlit
 De ne voir où qu'elle regarde
 Qu'une même absence hagarde
 D'îles plus belles que l'oubli.

Noirs témoins de tant de lumières
 Ne cherchez plus... Pleurez, mes yeux!..
 Ô pleurs dont les sources premières
 Sont trop profondes dans les cieux!..
 Jamais plus amère demande!..
 Mais la prune la plus grande
 De ténèbres se doit nourrir!..
 Tenant notre race atterrée,
 La distance désespérée
 Nous laisse le temps de mourir!

Entends, mon âme, entends ces fleuves!
 Quelles cavernes sont ici?
 Est-ce mon sang?.. Sont-ce les neiges
 Rumeurs des ondes sans merci?
 Mes secrets sonnent leurs aurores!
 Tristes airs, tempes sonores,
 Que dites-vous de l'avenir!
 Frappez, frappez, dans une roche,
 Abattez l'heure la plus proche...
 Mes deux natures vont s'unir!

Ô formidablement gravie,
 Et sur d'effrayants échelons,
 Je sens dans l'arbre de ma vie
 La mort monter de mes talons!
 Le long de ma ligne frileuse,
 Le doigt mouillé de la fileuse
 Trace une atroce volonté!
 Et par sanglots grimpe la crise
 Jusque dans ma nuque où se brise
 Une cime de volupté!

Дарує їхня протилежність
 Прозірливе передчуття,
 Аби уздріть серед простору
 Відсутність островів сувору,
 Прекрасніших од забуття!

Хай плачуть очі! Невесела
 Ця пара свідків губить шлях...
 Плачів розпачливих джерела
 Одвіку глибші в небесах!
 Гірким мольбам — нема границі!..
 Але розширені зіниці
 Смеркань загуслих п'ють запас!..
 На пострах нашій расі рвійній,
 Ці просторіні безнадійні
 Лишають нам для смерті час!

Душе, вчувай річок свавілля!
 Які печери тут?.. Одмов:
 Це в береги вдаряє хвиля,
 Чи то моя у жилах кров?
 Мій голос тайний — вість світання!
 Ви, смутки міді, скронь звучання —
 Прийдешності близька луна!
 В бескеття бийте первозданне,
 Громіть найближчий час!.. Постане
 Із двох природ моїх — одна!

На твердь шаблів, каміння стерте,
 Я дерлась, змучена стократ.
 Життєвим древом чую, смерте:
 З моїх здіймаєшся ти п'ят!
 Мій обрис зимний, взір печалі,
 Обвів вологий палець прялі,
 Жорстокішої повсякдень!
 Риданням захлинувсь гірким я,
 Що докотилось аж до тім'я,
 Вершини любосних натхнень!

Ah! brise les portes vivantes!
 Fais craquer les vains scellements,
 Épais troupeau des épouvantes,
 Hérissé d'étincellements!
 Surgis des étables funèbres
 Où te nourrissaient mes ténèbres
 De leur fabuleuse foison!
 Bondis, de rêves trop repue,
 Ô horde épineuse et crépue,
 Et viens fumer dans l'or, Toison!

*

Telle, toujours plus tourmentée,
 Déraisonne, râle et rugit
 La prophétesse fomentée
 Par les souffles de l'or rougi.
 Mais enfin le ciel se déclare!
 L'oreille du pontife hilare
 S'aventure dans le futur:
 Une attente sainte la penche,
 Car une voix nouvelle et blanche
 Échappe de ce corps impur.

*

Honneur des Hommes, Saint LANGAGE,
 Discours prophétique et paré,
 Belles chaînes en qui s'engage
 Le dieu dans la chair égaré,
 Illumination, largesse!
 Voici parler une Sagesse
 Et sonner cette auguste Voix
 Qui se connaît quand elle sonne
 N'être plus la voix de personne
 Tant que des ondes et des bois!

Повстань! Живі розтрошуй брами!
 І марну розламай печать,
 Узявши гору над жахами,
 Що грізно іклами блищать!
 Мосю вситившись пільмою,
 Покинь несхибною ходою
 Похмурі стійла! Вже росте
 Твоїх марінь завзяття жваве,
 О стадо буйно-кучеряве, —
 Димуй же, Руно золоте!

*

Отак по лютих негодах
 Вішунку б'є найтяжча з кар.
 Палючий повиває подих —
 Багрянні й золота пожар.
 Та зрештою озвалось небо!
 Найстаршому жерцеві треба
 До майбуття схилити слух:
 Її ждання — святі хвилини,
 Новітній голос вільно лине
 З в'язниці тіла, наче дух.

*

Хвала і Честь, Священна МОВО,
 Найвища серед людських Слав,
 У тебе в путах загадково
 Творець у плоті заблукав,
 Прозріння, сяйво неокрає!
 Ось Голос Мудрості лунає —
 Верховний, лине він звідкіль?
 І тільки вгадується в ньому,
 Що не належить він нікому,
 Як голоси лісів і хвиль!

* Мовила так і замовкла, і блідість лице її вкрила. (Вергілій, «Енеїда», книга IV, 500, переклад Михайла Білика).

LE SYLPHE

Ni vu ni connu
Je suis le parfum
Vivant et défunt
Dans le vent venu!

Ni vu ni connu,
Hasard ou génie?
À peine venu
La tâche est finie!

Ni lu ni compris?
Aux meilleurs esprits
Que d'erreurs promises!

Ni vu ni connu,
Le temps d'un sein nu
Entre deux chemises!

СИЛЬФ

Не зримий ніким,
Я — пахкіт п'янкий,
Чи вмер, чи живий
На вітрі легкім!

Не знаний ніким
Знак? Геній, на мить
Запраглий з'явить
Довершене ним?

Хто суть уловив?
Найкращим з умів —
Іти манівцями!

Не зримий ніким,
Негаданий зблим
Грудей між шовками!

L'INSINUANT

O Courbes, méandre,
Secrets du menteur,
Est-il art plus tendre
Que cette lenteur?

Je sais où je vais,
Je t'y veux conduire,
Mon dessein mauvais
N'est pas de te nuire...

(Quoique souriante
En pleine fierté,
Tant de liberté
La désorientent!)

Ô Courbes, méandre,
Secrets du menteur,
Je veux faire attendre
Le mot le plus tendre.

КРУТІЙ

О вигини, звиви,
Секрет хитруна,
Де вміння, пестливе,
Як плінна мана?

Я знаю шляхи,
Ловімо ж нагоду,
Мій задум лихий
Тобі не на шкоду...

(Нехай і всміхнеться
В погорді своїй,
Свобода її
Бентежить, здається!)

О вигини, звиви,
Секрет хитруна,
Ждання лоскітливе
На слово пестливе!

LA FAUSSE MORTE

Humblement, tendrement, sur le tombeau charmant,
Sur l'insensible monument,
Que d'ombres, d'abandons, et d'amour prodiguée,
Forme ta grâce fatiguée,
Je meurs, je meurs sur toi, je tombe et je m'abats,

Mais à peine abattu sur le sépulcre bas,
Dont la close étendue aux cendres me convie,
Cette morte apparente, en qui revient la vie,
Frémit, rouvre les yeux, m'illumine et me mord,
Et m'arrache toujours une nouvelle mort
Plus précieuse que la vie.

ВДАВАНО ВМЕРЛА

Покірно, лагідно, на дивній твердоті,
Немов на гробовій плиті,
Яку з пільми, з прощань, із любосного дива
Різьбить краса твоя томлива,
З тобою гину я, і падаю без сил,

Та, ледве впав на цю найнижчу із могил,
Що повсякчас мене до праху прикликає,
Ця мертва на позір, котра у світ вертає,
Здригнувшись, очі знов розплюшує, жива,
І з мене смерть нову щораз видобува,
Яка дорожча від життя є.

ÉBAUCHE D'UN SERPENT

À Henri Ghéon

Parmi l'arbre, la brise berce
 La vipère que je vêtis;
 Un sourire, que la dent perce
 Et qu'elle éclaire d'appétits,
 Sur le Jardin se risque et rôde,
 Et mon triangle d'émeraude
 Tire sa langue à double fil...
 Bête je suis, mais bête aiguë,
 De qui le venin quoique vil
 Laisse loin la sage ciguë!

Suave est ce temps de plaisance!
 Tremblez, mortels! Je suis bien fort
 Quand jamais à ma suffisance,
 Je bâille à briser le ressort!
 La splendeur de l'azur aiguise
 Cette guivre qui me déguise
 D'animale simplicité;
 Venez à moi, race étourdie!
 Je suis debout et dégourdie,
 Pareille à la nécessité!

Soleil, soleil!.. Faute éclatante!
 Toi qui masques la mort, Soleil,
 Sous l'azur et l'or d'une tente
 Où les fleurs tiennent leur conseil;
 Par d'impénétrables délices,
 Toi, le plus fier de mes complices,

НАЧЕРК ПРО ЗМІЯ*Анрі Геонові*

Вітрець на дереві колише
Гадюку в убранні моїм,
Зубами зблислу: тим ясніше
Жагливий бачиться нестрим,
Над Садам — цей оскал облудний:
І мій трикутник ізумрудний
Роздвійний випустив язик...
Я не без дотепу тварина:
Що мудрої цикути сік?
Отруйніша у мене слина!

Солодкий час, чудесний світе!
Тремтять же, смертні! Міць моя
Мене не може вдовольнити:
Щосили позіхаю я!
Блакиті розкіш! Безборонно
Відкинув я вбрання дракона,
Тепер я щира звірина;
Приходь, о роде легковажний!
Я жду тебе, меткий, розважний,
Як неминучість рятівна!

О Сонце! Гандж — твоє проміння!
Твоє яскріння смерть таїть
Під синню й золотом склепіння,
Де раду радить кожна цвіт;
Нехай дари твої чудові,
Ти найгордливіше у змові,

Et de mes pièges le plus haut,
 Tu gardes les cœurs de connaître
 Que l'univers n'est qu'un défaut
 Dans la pureté du Non-être!

Grand Soleil, qui sonnes l'éveil
 À l'être, et de feux l'accompagnes,
 Toi qui l'enfermes d'un sommeil
 Trompeusement peint de campagnes,
 Fauteur des fantômes joyeux
 Qui rendent sujette des yeux
 La présence obscure de l'âme,
 Toujours le mensonge m'a plu
 Que tu répands sur l'absolu,
 Ô roi des ombres fait de flamme!

Verse-moi ta brute chaleur,
 Où vient ma paresse glacée
 Rêvasser de quelque malheur
 Selon ma nature enlacée...
 Ce lieu charmant qui vit la chair
 Choir et se joindre m'est très cher!
 Ma fureur, ici, se fait mûre;
 Je la conseille et la recuis,
 Je m'écoute, et dans mes circuits,
 Ma méditation murmure...

Ô Vanité! Cause Première!
 Celui qui règne dans les Cieux,
 D'une voix qui fut la lumière
 Ouvrit l'univers spacieux.
 Comme las de son pur spectacle,
 Dieu lui-même a rompu l'obstacle
 De sa parfaite éternité;
 Il se fit Celui qui dissipe
 En conséquences, son Principe,
 En étoiles, son Unité.

Найвища пастко на путі,
 Серцям оплот од міркування,
 Що всесвіт — вада в чистоті
 Всесильного Неіснування!

Велике Сонце, що несеш
 Пробудження земній істоті,
 І, вогнелике, з нею йдеш,
 І тінь даєш їй дрімоті,
 Призвідцю радісних привидь,
 Готових зорові явить
 Присутню душу, обрис тьмяний,
 Люблю, як сієш день по дню
 Над абсолют свою брехню,
 О царю тіней полум'яний!

Вділи ж мені свого тепла,
 Нехай льодінь моя ледача
 Про лихо марить спрокволá:
 Плитка й витка у мене вдача...
 Місцино любощів, де плоть
 Запрагла впасти — і збороть!
 Вершиться дійство тут уроче,
 Моя поволі зріє лють;
 У цих околах ледве чуть,
 Як тихо мисль моя шепоче...

Причина — одержимість Марним!
 Небесний Цар найперше з див, —
 Мов сяйвом, голосом владарним
 Всесвітню просторінь з'явив!
 Стомившись видивом природи,
 Понищив Він перегороди
 Для вічності, на всіх шляхах
 Розсіюючи досконало
 У наслідках — своє Начало,
 Своєю Єдиність — у зірках!

Cieux, son erreur! Temps, sa ruine!
 Et l'abîme animal, béant!..
 Quelle chute dans l'origine
 Etincelle au lieu de néant!..
 Mais, le premier mot de son Verbe,
 MOI!.. Des astres le plus superbe
 Qu'ait parlés le fou créateur,
 Je suis!.. Je serai!.. J'illumine
 La diminution divine
 De tous les feux du Séducteur!

Objet radieux de ma haine,
 Vous que j'aimais éperdument,
 Vous qui dûtes de la géhenne
 Donner l'empire à cet amant,
 Regardez-vous dans ma ténèbre!
 Devant votre image funèbre,
 Orgueil de mon sombre miroir,
 Si profond fut votre malaise
 Que votre souffle sur la glaise
 Fut un soupir de désespoir!

En vain, Vous avez, dans la fange,
 Pétri de faciles enfants,
 Qui de Vos actes triomphants
 Tout le jour Vous fissent louange!
 Sitôt pétris, sitôt soufflés,
 Maître Serpent les a sifflés,
 Les beaux enfants que Vous créez!
 Holà! dit-il, nouveaux venus!
 Vous êtes des hommes tout nus,
 Ô bêtes blanches et béates!

À la ressemblance exécrée,
 Vous fûtes faits, et je vous hais!
 Comme je hais le Nom qui crée
 Tant de prodiges imparfaits!
 Je suis Celui qui modifie,

Його руїни — Час! Омани —
 Це Небо! І ревуча хлань!..
 Яке падіння в первозданне
 Ряхтить взамін неіснувань!..
 Його Глагола перше слово —
 Це «Я», між зорями раптово
 Безумним з'явлене творцем:
 Я єсмь!.. Я буду!.. Я осяю
 Пломінь божистих змерхлу зграю
 Перед Спокусника лицем!

Звитяжцю клятий, враже милий,
 Тебе на свій любив я штиб,
 Усі земні й пекельні сили
 До ніг коханому лягли б,
 На себе зором глянь всечасним!
 Перед жалобним видом власним
 (Потьмарив люстро морок мій!) —
 Тривожні чуючи глибини,
 Твій подих над замісом глини,
 Здавалось, не лишав надій!

Дарма з болотяної твані
 Дітей слухняних Ти ліпив,
 Щоб линув їхній хвальний спів
 Тобі, великому в діянні!
 З'явились в падолах земних —
 І вчитель-Змій покликав їх.
 Та й гарні ж дітки, як на мене!
 — Новенькі! — він гукнув, — скажіть,
 Чи добре голими ходить,
 Поріддя чисте і блаженне?

Постали ви з благословення
 Й за образом, що я прокляв!
 Як не зненавидіти Ймення
 Творця, що стільки див являв!
 Я — майстер видозмін чудовних,

Je retouche au cœur qui s'y fie,
D'un doigt sûr et mystérieux!..
Nous changerons ces molles œuvres,
Et ces évasives couleuvres
En des reptiles furieux!

Mon Innombrable Intelligence
Touche dans l'âme des humains
Un instrument de ma vengeance
Qui fut assemblé de tes mains!
Et ta Paternité voilée,
Quoique, dans sa chambre étoilée,
Elle n'accueille que l'encens,
Toutefois l'excès de mes charmes
Pourra de lointaines alarmes
Troubler ses desseins tout-puissants!

Je vais, je viens, je glisse, plonge,
Je disparaîs dans un cœur pur!
Fut-il jamais de sein si dur
Qu'on n'y puisse loger un songe!
Qui que tu sois, ne suis-je point
Cette complaisance qui poind
Dans ton âme, lorsqu'elle s'aime?
Je suis au fond de sa faveur
Cette inimitable saveur
Que tu ne trouves qu'à toi-même!

Ève, jadis, je la surpris,
Parmi ses premières pensées,
La lèvre entr'ouverte aux esprits
Qui naissaient des roses bercées.
Cette parfaite m'apparut,
Son flanc vaste et d'or parcouru
Ne craignant le soleil ni l'homme;
Tout offerte aux regards de l'air,
L'âme encore stupide, et comme
Interdite au seuil de la chair.

І до сердець, довіри повних,
 Несхибний палець мій спішить!..
 Оцих істот, закликаєх німо,
 Вужів оспалих обернімо
 На змії, що б'є їх люта хіть!

Незглибний Розум мій по праву
 У людському єстві торка
 Моєї мсти струну тужаву,
 Що нап'яла твоя рука!
 Тобі для влади потайної,
 Нехай і в зорянім покої,
 Потрібний ладан повсякдень —
 Та, вдавшись до крутні й намови,
 Я лад порушити готовий
 Твоїх накреслень і знамень!

Я в'юсь, повзу, щезаю, дію,
 Ховаюсь в серця чистоті!
 Де неприступні груди ті,
 В які не можна вкласти мрію?
 Хоч хто б ти був, хіба не я —
 Самозакоханість твоя,
 В душі у тебе ледь постала?
 З її прихильністю, однак,
 Таюсь, як невідомий смак,
 Що бережеш для себе дбало!

Заскочив Єву я колись,
 Збагнув думок її початок,
 Коли вуста її тяглись
 До юних духів-невинняток;
 Проблиснули золотом мені
 Її принади чарівні, —
 Дивуйте, сонце і людино!
 Вдивлявся вітер тайкома,
 Душа тремтіла безпричинно
 Перед порогом знад, німа,

Ô masse de béatitude,
 Tu es si belle, juste prix
 De la toute sollicitude
 Des bons et des meilleurs esprits!
 Pour qu'à tes lèvres ils soient pris
 Il leur suffit que tu soupire!
 Les plus purs s'y penchent les pires,
 Les plus durs sont les plus meurtris...
 Jusques à moi, tu m'attendris,
 De qui relèvent les vampires!

Oui! De mon poste de feuillage
 Reptile aux extases d'oiseau,
 Cependant que mon babillage
 Tissait de ruses le réseau,
 Je te buvais, ô belle sourde!
 Calme, claire, de charmes lourde,
 Je dominais furtivement,
 L'oeil dans l'or ardent de ta laine,
 Ta nuque énigmatique et pleine
 Des secrets de ton mouvement!

J'étais présent comme une odeur,
 Comme l'arôme d'une idée
 Dont ne puisse être élucidée
 L'insidieuse profondeur!
 Et je t'inquiétais, candeur,
 Ô chair mollement décidée,
 Sans que je t'eusse intimidée,
 À chanceler dans la splendeur!
 Bientôt, je t'aurai, je parie,
 Déjà ta nuance varie!

(La superbe simplicité
 Demande d'immenses égards!
 Sa transparence de regards,
 Sottise, orgueil, félicité,
 Gardent bien la belle cité!

О найясніше раювання,
 Правдива нагорода ти
 За невимовне піклування
 Всіх духів, повних доброти!
 Тож як їм знову не прийти
 На твій несмілий поклик щирий!
 Тут чистота не знає міри,
 А злий не досягне мети;
 Розчуливсь я до сміхоти,
 Хоч коряться мені й вампіри!

Так! З прихистку свого у листі
 Я, Змій, немов натхненний птах,
 Сплітав слова свої барвисті
 У сіть підступну: пив, о жах,
 Тебе, нечула! І сп'янілий,
 Од власних чарів обважнілий,
 Я потаємно панував
 У золотім твоїм волоссі,
 Де загадка твоя ще й досі —
 Найтонший порух, знак обав!

Немов думок духмяний плин,
 Я поруч був, немов пахтіння,
 Ховалася від розуміння
 Підступна сутність цих глибин!
 О звага й плоть не без слабин, —
 Я спокушав твоє терпіння,
 Не зрадивши тонкого вміння
 Підбурювать на звабний чин!
 Одмінена незримим даром,
 Моя ти будеш незабаром!

(Відвертості чудовна суть
 Поваги жде й порозумінь!
 Її прозорість устремлінь,
 Пиха, погорда, дурість, лютъ
 Прекрасне місто стережуть!

Sachons lui créer des hasards,
 Et par ce plus rare des arts,
 Soit le cœur pur sollicité;
 C'est là mon fort, c'est là mon fin,
 À moi les moyens de ma fin!)

Or, d'une éblouissante bave,
 Filons les systèmes légers
 Où l'oisive et l'Ève suave
 S'engage en de vagues dangers!
 Que sous une charge de soie
 Tremble la peau de cette proie
 Accoutumée au seul azur!..
 Mais de gaze point de subtile,
 Ni de fil invisible et sûr,
 Plus qu'une trame de mon style!

Dore, langue! dore-lui les
 Plus doux des dits que tu connaisse!
 Allusions, fables, finesses,
 Mille silences ciselés,
 Use de tout ce qui lui nuise:
 Rien qui ne flatte et ne l'induisse
 À se perdre dans mes desseins,
 Docile à ces pentes qui rendent
 Aux profondeurs des bleus bassins
 Les ruisseaux qui des cieux descendent!

Ô quelle prose non pareille,
 Que d'esprit n'ai-je pas jeté
 Dans le dédale duveté
 De cette merveilleuse oreille!
 Là, pensais-je, rien de perdu;
 Tout profite au cœur suspendu!
 Sûr triomphe! si ma parole,
 De l'âme obsédant le trésor,
 Comme une abeille une corolle
 Ne quitte plus l'oreille d'or!

Надаймо ж їм всю широчінь,
 Нехай найтонші з цих умінь
 Знайдуть у чисте серце путь!
 Тут — підступ мій, снага завзять
 І головні з моїх знарядь!)

Отож з отруйливої слини
 Світлясту виплітаймо сіть,
 Аби раптово, в мент єдиний
 Знадливу Єву полонить!
 Нехай під шовку ваготою
 Вона тремтить передо мною,
 Бо звична їй блакить ясна!..
 Не з флеру чи фата-моргани,
 Не з прозїрного волокна
 Снується стиль мій тонкотканий!

Нехай на мовну філігрань
 Кладе язик мій позолоту!
 Від дотепу та анекдоту
 До хитромудрих умовчань:
 Усе, що в жінці слід лишає,
 Що лестить їй і спокушає,
 Ввійде у наміри мої, —
 В'ючись по горяній стежині,
 Отак небесні ручаї
 Збігають у водойми сині!

Які думки, які промови,
 Якої прози плинний лад
 Вкладав я в вухо, повне знад,
 В пухнастий лабіринт чудовий!
 Тут, — думав я, — надійний схов
 І користь: серце тьохне знов!
 Аби лиш, душу вполювавши,
 Мої слова, на взір бджоли,
 Що п'є пахкий нектар, — назавше
 У неї з вуха не втекли!

«Rien, lui soufflais-je, n'est moins sûr
 Que la parole divine, Ève!
 Une science vive crève
 L'énormité de ce fruit mûr!
 N'écoute l'Être vieil et pur
 Qui maudit la morsure brève!
 Que si ta bouche fait un rêve,
 Cette soif qui songe à la sève,
 Ce délice à demi futur,
 C'est l'éternité fondante, Ève!»

Elle buvait mes petits mots
 Qui bâtissaient une œuvre étrange;
 Son œil, parfois, perdait un ange
 Pour revenir à mes rameaux.
 Le plus rusé des animaux
 Qui te raille d'être si dure,
 Ô perfide et grosse de maux,
 N'est qu'une voix dans la verdure!
 — Mais sérieuse l'Ève était
 Qui sous la branche l'écoutait!

«Âme, disais-je, doux séjour
 De toute extase prohibée,
 Sens-tu la sinueuse amour
 Que j'ai du Père dérobée?
 Te l'ai, cette essence du Ciel,
 A des fins plus douces que miel
 Délicatement ordonnée...
 Prends de ce fruit... Dresse ton bras!
 Pour cueillir ce que tu voudras
 Ta belle main te fut donnée!»

Quel silence battu d'un cil!
 Mais quel souffle sous le sein sombre
 Que mordait l'Arbre de son ombre!
 L'autre brillait comme un pistil!
 — *Siffle, siffle!* me chantait-il!

«Хисткіших істин не знайти
 Від слів Предвічного, о Єво! —
 Шептав я. — Плід з оцього древа
 Достиг і повен смакоти!
 Повчань Творця не слухай ти,
 Його клятьба — зникоме мрево!
 Як снять вуста твої чуттево!
 Розкішні, виблислі рожево
 Майбутні, вже близькі світи —
 Це соковита вічність, Єво!»

Вона пила мої слівця,
 Що лад творили відповідний,
 І зір її, вже не погідний,
 Вертався до мене без кінця.
 Та Змій незгірш од мудреця
 На посміх брав хмурні зусилля
 Її зрадливого лица, —
 То був лиш голос серед гілля!
 Уважно Єва між куців
 До хитрих дослухала слів.

Казав я: «Ти, душе, несеш
 Ясне натхнення й славослів'я;
 Чи ти й кохання вчуєш теж,
 Яке від Батька потаїв я?
 Як мед, солодку мавши ціль,
 Цю суть Небес не без зусиль
 Розподілив я страх старанно...
 Отож баритися не слід:
 Аби зірвать жаданий плід,
 Тобі прекрасні руки дано!»

Мовчання! Бистрий порух вій!
 Із перс одне стемніло: тіло
 Їй тінню Дерево окрило,
 А друге — блискіт квітковий!
 — *Шуни, свисти!* — співалось їй,

Et je sentais frémir le nombre,
 Tout le long de mon fouet subtil,
 De ces replis dont je m'encombre:
 Ils roulaient depuis le béryl
 De ma crête, jusqu'au péril!

Génie! Ô longue impatience!
 À la fin, les temps sont venus,
 Qu'un pas vers la neuve Science
 Va donc jaillir de ces pieds nus!
 Le marbre aspire, l'or se cambre!
 Ces blondes bases d'ombre et d'ambre
 Tremblent au bord du mouvement!..
 Elle chancelle, la grande urne,
 D'où va fuir le consentement
 De l'apparente taciturne!

Du plaisir que tu te proposes
 Cède, cher corps, cède aux appâts!
 Que ta soif de métamorphoses
 Autour de l'Arbre du Trépas
 Engendre une chaîne de poses!
 Viens sans venir! forme des pas
 Vaguement comme lourds de roses...
 Danse, cher corps... Ne pense pas!
 Ici les délices sont causes
 Suffisantes au cours des choses!..

Ô follement que je m'offrais
 Cette infertile jouissance:
 Voir le long pur d'un dos si frais
 Frémir la désobéissance!..
 Déjà délivrant son essence
 De sagesse et d'illusions,
 Tout l'Arbre de la Connaissance
 Échevelé de visions,
 Agitait son grand corps qui plonge
 Au soleil, et suce le songe!

І власна плоть моя тремтіла,
Здригався весь батіг тонкий!
Від гребеня, мого берила,
Котився кожен звив і звій
Навстріч видимій згубі злій!

О дар! Тривале нетерпіння!
Нарешті слухний час надбіг!
Дійти нового Розуміння
Здолає крок цих босих ніг!
І злото, й мармур заяскрілі!
Бурштину й тьми опори білі
Схитнулись, де вершиться рух, —
Мов урна ця: без перешкоди
Майне і зникне з неї дух
Мовчазно-вдаваної згоди!

Ти, тіло, прагнеш раювання:
Склади привабам гідну дань!
Твоє невтримне змін жадання
Навколо Дерева Конань
Хай безліч рук сплете зарання!
Та, не поставши, все ж постань,
Нечутне будь, як руж буяння...
Танцюй же, тіло... Без вагань!
Причина — розкіш! Не остання,
Що гідна світу проминання!..

Безумець, я плекав ману,
Немов у маревінь узорі,
І спину бачив осяйну,
Яка тремтить у непокорі!..
Та, волі корячись суворій —
Позбутись мудрості й оман,
Вже Дерево Знання у зморі
Од видив, що вістують бран,
Схитнувшись, здіймає віття
До сонця, й спрагло п'є сновиддя!

Arbre, grand Arbre, Ombre des Cieux,
Irrésistible Arbre des arbres,
Qui dans les faiblesses des marbres,
Poursuis des suc délicieux,
Toi qui pousses tels labyrinthes
Par qui les ténèbres étreintes
S'iront perdre dans le saphir
De l'éternelle matinée,
Douce perte, arôme ou zéphir,
Ou colombe prédestinée,

Ô Chanteur, ô secret buveur
Des plus profondes pierreries,
Berceau du reptile rêveur
Qui jeta l'Ève en rêveries,
Grand Être agité de savoir,
Qui toujours, comme pour mieux voir,
Grandis à l'appel de ta cime,
Toi qui dans l'or très pur promeus
Tes bras durs, tes rameaux fumeux,
D'autre part, creusant vers l'abîme,

Tu peux repousser l'infini
Qui n'est fait que de ta croissance,
Et de la tombe jusqu'au nid
Te sentir toute Connaissance!
Mais ce vieil amateur d'échecs,
Dans l'or oisif des soleils secs,
Sur ton branchage vient se tordre;
Ses yeux font frémir ton trésor.
Il en cherra des fruits de mort,
De désespoir et de désordre!

Beau serpent, bercé dans le bleu,
Je siffle, avec délicatesse,
Offrant à la gloire de Dieu
Le triomphe de ma tristesse...
Il me suffit que dans les airs,

Найбільше з Древ, Небесна Тінь,
О Дерево над деревáми,
Крізь мармурових брил розлами
Забagle соків та пахтінь,
Муруєш посеред руїн ти
Тісні для смерку лабіринти,
І кануть сутінки в сапфір
Світання вічного: невловна
Обава втрат, п'янкий зефір,
Духмянь чи горлиця жертовна, —

Співоче, смокчеш ти з глибин
Усі скарби, незримі дневі,
Колиско Змія, — мріє він
І навіває мрію Єві, —
Творіння, збуджене знанням
Назустріч людям і вікам:
На поклик власної вершини
Ти, вибуяле в золотті,
Випростуєш гілки густі,
Вгризаючись у товщі глини, —

Безмежжя — наче тінь бліда
Твого зростання; що ж до решти —
Від домовини до гнізда
Усе Знання в собі несеш ти!
Однак вожай недобрих сил
Під золотом сухих світил
У тебе в гіллі чари діє:
Зневаживши твої скарби,
Плекає він плоди ганьби,
Хаосу, смерті, безнадії!

Я, Змій, висвистую свою
Заледве чутну пісню ніжну
І славі Божій віддаю
Печаль звитяжну й перебіжну...
Отож нехай стара як світ

L'immense espoir de fruits amers
Affole les fils de la fange...
— Cette soif qui te fit géant,
Jusqu'à l'Être exalte l'étrange
Toute-Puissance du Néant!

Надія на гіркий плід
Троюдить людські пожадання...
— Твоїх зусиль розповіття,
Жага на рівень Існування
Підносить Владу Небуття!

LES GRENADES

Dures grenades entr'ouvertes
Cédant à l'excès de vos grains,
Je crois voir des fronts souverains
Éclatés de leurs découvertes!

Si les soleils par vous subis,
Ô grenades entre-bâillées,
Vous ont fait d'orgueil travaillées
Craquer les cloisons de rubis,

Et que si l'or sec de l'écorce
À la demande d'une force
Crève en gemmes rouges de jus,

Cette lumineuse rupture
Fait rêver une âme que j'eus
De sa secrète architecture.

ГРАНАТИ

Розтріснуті тверді гранати,
Цих зерен вистиглих запас —
Як чола мудрих, здатні враз
Набутком творчим вибухати!

Якщо сонця, — племінна лють! —
Гранати, мучені й донині
Зусиллям власної гордині,
Тривкі рубіни ваші тнуть,

Якщо покров позолотілий,
Як це й велять глибинні сили,
Пробризне соком, — в мить таку

По щедрості цього нестриму
Душа наснить свою тонку
Архітектоніку незриму.

LE VIN PERDU

J'ai, quelque jour, dans l'Océan,
(Mais je ne sais plus sous quels cieux),
Jeté, comme offrande au néant,
Tout un peu de vin précieux...

Qui voulut ta perte, ô liqueur?
J'obéis peut-être au devin?
Peut-être au souci de mon cœur,
Songeant au sang, versant le vin?

Sa transparence accoutumée
Après une rose fumée
Reprit aussi pure la mer...

Perdu ce vin, ivres les ondes!..
J'ai vu bondir dans l'air amer
Les figures les plus profondes...

ЗАГУБЛЕНЕ ВИНО

Пролив'я в океанську хлань
(В якій забутій стороні?) —
Мов небуттю жертовну дань,
Вина краплини запашні...

Погуби трунку — хто хотів?
Мабуть, я слухав віщуна?
Чи, кров спогадуючи, лив
Дорогоцінний плин вина?

Його прозорість досконала
Рожевим випаром розтала
Над чистим виблиском морським...

По втраті — п'яних хвиль неспокій!..
Я вздрів: у леготі гіркім
Майнули видива глибокі...

INTÉRIEUR

Une esclave aux longs yeux chargés de molles chaînes
Change l'eau de mes fleurs, plonge aux glaces prochaines,
Au lit mystérieux prodigue ses doigts purs;
Elle met une femme au milieu de ces murs
Qui, dans ma rêverie errant avec décence,
Passe entre mes regards sans briser leur absence,
Comme passe le verre au travers du soleil,
Et de la raison pure épargne l'appareil.

ІНТЕР'ЄР

То воду для квіток рабиня волоока
Несе, і схов її — світлінь свічад глибока,
То ліжку віддає ласкавих пальців змах
І жінку врешті-решт під цей приводить дах,
І та у снах моїх розважливо блукає,
Крізь мій нечулий зір, безплотна, проходжає,
Немов крізь сонячне проміння — чисте скло,
І розуму шадить коштовне ремесло.

LE CIMETIÈRE MARIN

Μή, φιλα ψυχά, βιον αθάνατον
 σπειδε ταν δ'έμπρακτον άντλεϊ
 μαχανάν

Pindare, Pythiques, III.

Ce toit tranquille, où marchent des colombes,
 Entre les pins palpite, entre les tombes;
 Midi le juste y compose de feux
 La mer, la mer, toujours recommencée!
 Ô récompense après une pensée
 Qu'un long regard sur le calme des dieux!

Quel pur travail de fins éclairs consume
 Maint diamant d'imperceptible écume,
 Et quelle paix semble se concevoir!
 Quand sur l'abîme un soleil se repose,
 Ouvrages purs d'une éternelle cause,
 Le Temps scintille et le Songe est savoir.

Stable trésor, temple simple à Minerve,
 Masse de calme, et visible réserve,
 Eau sourcilleuse, Œil qui gardes en toi
 Tant de sommeil sous un voile de flamme,
 Ô mon silence!.. Édifice dans l'âme,
 Mais comble d'or aux mille tuiles, Toit!

Temple du Temps, qu'un seul soupir résume,
 À ce point pur je monte et m'accoutume,
 Tout entouré de mon regard marin;
 Et comme aux dieux mon offrande suprême,

НАДМОРСЬКИЙ ЦВИНТАР

Μή, φιλα ψυχά, βίον αθάνατον
σπεύδε ταν δ'εμπρακτον άντλεϊ
μαχανάν*

Піндар, III Піфійська ода

Цей мирний дах, що голуби злюбили,
Мерехкотить крізь сосни, крізь могили,
І творить Південь-праведник з вогнів
Це море, море вічно у віднові!
О нагородо за думки раптові,
Вдивляння довге в супокій богів!

Які найтонші блискавки зламали
Невловних шумовинь тривкі кристали,
Цей мир, запраглий самоспоглядань!
Коли над хланню сонце опочине,
Творіння чисті вічної причини,
Іскриться Час, а Сон — глибини знань.

Мінерви простий храме, скарбе вічний,
Безмов'я брило, схове невідключний,
Пожмура Водо, Око, що в нуртах
Ховаеш сни, полум'яниста злудо,
Моє мовчання!.. Ти — в душі споруда,
Із черепиці золотої Дах!

Цей храм Часів — єдиний подих нині:
Піднявшись, я звикаю до святині,
Окритий власним поглядом морським,
І, як богам дари мої жертovní,

La scintillation sereine sème
Sur l'altitude un dédain souverain.

Comme le fruit se fond en jouissance,
Comme en délice il change son absence
Dans une bouche où sa forme se meurt,
Je hume ici ma future fumée,
Et le ciel chante à l'âme consumée
Le changement des rives en rumeur.

Beau ciel, vrai ciel, regarde-moi qui change!
Après tant d'orgueil, après tant d'étrange
Oisiveté, mais pleine de pouvoir,
Je m'abandonne à ce brillant espace,
Sur les maisons des morts mon ombre passe
Qui m'apprivoise à son frêle mouvoir.

L'âme exposée aux torches du solstice,
Je te soutiens, admirable justice
De la lumière aux armes sans pitié!
Je te rends pure à ta place première:
Regarde-toil... Mais rendre la lumière
Suppose d'ombre une morne moitié.

Ô pour moi seul, à moi seul, en moi-même,
Après d'un cœur, aux sources du poème,
Entre le vide et l'événement pur,
J'attends l'écho de ma grandeur interne,
Amère, sombre et sonore citerne,
Sonnant dans l'âme un creux toujours futur!

Sais-tu, fausse captive des feuillages,
Golfe mangeur de ces maigres grillages,
Sur mes yeux clos, secrets éblouissants,
Quel corps me traîne à sa fin paresseuse,
Quel front l'attire à cette terre osseuse?
Une étincelle y pense à mes absents.

Світлінь жбурляє царині верховній
Погорди суверенної нестрим.

Як тане плід, вустам на осолоду,
Як розкішшю стає зникання плоду,
Готового чудесну форму збуть,
Я вже вдихаю власний дим прийдешній,
І вись виспівує душі бентежній
Про береги, що гомоном стають.

Мінюсь я, небо! Глянь, о богорівне!
І марну зверхність звідавши, і дивне
Дозвілля, сповнене життєвих сил, —
Віддаючись блискучій просторіні,
Хисткої вчусь ходи в своїй тіні,
Що ковзає поверхнею могил.

Під смолоскипами сонцестояння
Моя душа! Хвала ж тобі, палання,
О вогняного правосуддя міць!
Вдивляйсь у себе! Звідси без утрати
Ти вернешся!.. Та світло віддавати —
Лишити пітьму для своїх зіниць.

Для себе, у собі, в єстві своєму,
Із серцем, ладним виснувать поему,
Між порожнеч затримавшись на мить,
Я жду відлуння власного величчя:
Ця глибочінь, гіркотна й таємнича,
В душі близькою пустокою бринить!

Затоко, бранко листя, без упину
Ти поїдаєш вбогу смаженину
У мене на очах: чи знаєш ти,
Яке мене до скону квапить тіло,
Яке чоло кошавих товщ схотіло?
Мерців моїх — лиш іскрі осягти.

Fermé, sacré, plein d'un feu sans matière,
 Fragment terrestre offert à la lumière,
 Ce lieu me plaît, dominé de flambeaux,
 Composé d'or, de pierre et d'arbres sombres,
 Où tant de marbre est tremblant sur tant d'ombres;
 La mer fidèle y dort sur mes tombeaux!

Chienne splendide, écarte l'idolâtre!
 Quand solitaire au sourire de pâtre,
 Je pais longtemps, moutons mystérieux,
 Le blanc troupeau de mes tranquilles tombes,
 Éloignes-en les prudentes colombes,
 Les songes vains, les anges curieux!

Ici venu, l'avenir est paresse.
 L'insecte net gratte la sécheresse;
 Tout est brûlé, défait, reçu dans l'air
 À je ne sais quelle sévère essence...
 La vie est vaste, étant ivre d'absence,
 Et l'amertume est douce, et l'esprit clair.

Les morts cachés sont bien dans cette terre
 Qui les réchauffe et sèche leur mystère.
 Midi là-haut, Midi sans mouvement
 En soi se pense et convient à soi-même...
 Tête complète et parfait diadème,
 Je suis en toi le secret changement.

Tu n'as que moi pour contenir tes craintes!
 Mes repentirs, mes doutes, mes contraintes
 Sont le défaut de ton grand diamant...
 Mais dans leur nuit toute lourde de marbres,
 Un peuple vague aux racines des arbres
 A pris déjà ton parti lentement.

Ils ont fondu dans une absence épaisse,
 L'argile rouge a bu la blanche espèce,
 Le don de vivre a passé dans les fleurs!

Святий серед безплотного ряхтіння
Земний цей пруг у повені племіння
Люблю я: скелі, золото й вісон,
Над плином тіней мармур незглибимий
Тремтить, і над могилами моїми
Незрадне море западає в сон!

Сяйлива псице, геть ідолотворця!
Коли, самотній, з усміхом дозорця,
Подібно до овечих білих стад,
Я випасаю мовчазні могили,
Жени звідсіль і птаство сизокриле,
І марні сни, й цікавих янголят!

Майбутнє тут — велике царство ліні,
Комаха риє хід в сухім суглинні,
Все спалене, все зникле відліта,
Все поринає звільна у незнане...
Життя відсутністю своєю п'яне,
І дух ясний, і ніжна гіркота.

Померлих добре ця земля ховає,
І сушить їхні тайни, й зігріває.
В зеніті Полудень, і мислить він
Себе в самодостатності окремії...
О голово в чудесній діадемі,
Я — потайний рушій твоїх одмін.

Усі твої страхи лиш я долаю!
Моїх докорів, сумнівів, одчаю
Твій діамант, мов ганджу, не уник...
Та схований під мармурові брили
Незримий люд, між коренів спочилий,
На твій поволі переходить бік.

Густа відсутність прийняла їх, плинна,
Ввібрала білу плоть червона глина,
Життєвий дар в рослинну влився цвіт!

Où sont des morts les phrases familières,
L'art personnel, les âmes singulières?
La larve file où se formaient des pleurs.

Les cris aigus des filles chatouillées,
Les yeux, les dents, les paupières mouillées,
Le sein charmant qui joue avec le feu,
Le sang qui brille aux lèvres qui se rendent,
Les derniers dons, les doigts qui les défendent,
Tout va sous terre et rentre dans le jeu!

Et vous, grande âme, espérez-vous un songe
Qui n'aura plus ces couleurs de mensonge
Qu'aux yeux de chair l'onde et l'or font ici?
Chanterez-vous quand serez vaporeuse?
Allez! Tout fuit! Ma présence est poreuse,
La sainte impatience meurt aussi!

Maigre immortalité noire et dorée,
Consolatrice affreusement laurée,
Qui de la mort fais un sein maternel,
Le beau mensonge et la pieuse ruse!
Qui ne connaît, et qui ne les refuse,
Ce crâne vide et ce rire éternel!

Pères profonds, têtes inhabitées,
Qui sous le poids de tant de pelletées,
Êtes la terre et confondez nos pas,
Le vrai rongeur, le ver irréfutable
N'est point pour vous qui dormez sous la table,
Il vit de vie, il ne me quitte pas!

Amour, peut-être, ou de moi-même haine?
Sa dent secrète est de moi si prochaine
Que tous les noms lui peuvent convenir!
Qu'importe! Il voit, il veut, il songe, il touche!
Ma chair lui plaît, et jusque sur ma couche,
À ce vivant je vis d'appartenir!

Де тих, що вмерли, вміння та майстерність,
 І звичність їхніх слів, і душ химерність?
 Де плач лунав, снує личинка нить.

Лоскотаних дівчат веселі крики,
 Вологі їхні очі та повіки,
 І перса, що торкнула їх любов,
 Вуста в жагучій грі несамовитій
 І спротив їх останній — все на світі
 Під землю йде і в коло входить знов!

А ти, душе, чи ждеш на сон рахманний,
 Уже не вбраний в кольори омани, —
 Жахтіння хвиль і золотих пожеж?
 Чи, ставши парою, озвешся співом?
 Спливає все — подібно дням квапливим!
 Священне нетерпіння гине теж!

Безсмертя з чорно-золотим покровом,
 Скупа розраднице з вінком лавровим,
 Зі смерті лоно матерне для всіх
 Ти твориш, невичерпна в хитруванні:
 Хто не жахався їх, кому не знані
 Порожній череп, віковичний сміх?

О прабатьки, віддалені віками,
 Поховані важезними ґрунтами,
 Тепер ви — прах у глибині земній;
 Несхибний черв, хробак непогамовний
 Не шкодить вашій спільності безмовній:
 Він живиться життям, супутник мій!

Любов чи самовикриття нужденне?
 Таємний зуб його близький до мене:
 Собі прибравши будь-яке ім'я,
 Він прагне, мріє, сторожко слідкує!
 Я при житті, бо плоть моя смакує, —
 Йому, живому, сам належу я!

Zénon! Cruel Zénon! Zénon d'Élée!
M'as-tu percé de cette flèche ailée
Qui vibre, vole, et qui ne vole pas!
Le son m'enfante et la flèche me tue!
Ah! le soleil... Quelle ombre de tortue
Pour l'âme, Achille immobile à grands pas!

Non, non!.. Debout! Dans l'ère successive!
Brisez, mon corps, cette forme pensive!
Buvez, mon sein, la naissance du vent!
Une fraîcheur, de la mer exhalée,
Me rend mon âme... Ô puissance salée!
Courons à l'onde en rejaillir vivant!

Oui! Grande mer de délires douée,
Peau de panthère et chlamyde trouée
De mille et mille idoles du soleil,
Hydre absolue, ivre de ta chair bleue,
Qui te remords l'étincelante queue
Dans un tumulte au silence pareil,

Le vent se lève!.. Il faut tenter de vivre!
L'air immense ouvre et referme mon livre,
La vague en poudre ose jaillir des rocs!
Envolez-vous, pages tout éblouies!
Rompez, vagues! Rompez d'eaux réjouies
Ce toit tranquille où picoraient des focs!

Зеноне! Це від тебе, Елеата,
 Стріла, що в мене вдарила, крилата,
 Стрімка й незрушна в той же ока змиг!
 Звук дав мені життя, стріла — урвала!
 Ах! Сонце!.. Тінь од черепахи впала!
 Душа — Ахілл, що біжучи застиг!

Ні, ні!.. Повстань! В епоху новочасну!
 Так розбивай же, тіло, форму власну!
 Упийтесь, груди, обширом морським!
 Вже віє свіжістю! Вона, бездонна,
 Мені поверне душу... Міць солона!
 Біжим до хвиль — відбитися живим!

Так! Море в маячні, немов сновиди,
 Пантери шкуро, сонячна хламидо,
 Сяйних кумирів тлум тебе роздер, —
 Ти знову свій кусаєш хвіст іскристий,
 Сп'яніла гідро! Заколоте чистий,
 Навало хвиль, безмовна відтепер,

Здійнявся вітер!.. Намагаймось жити!
 Мою він книгу взявсь розворушити,
 Од скель одбився вал, розбитий в пил!
 Ви, сторінки засліплені, злітайте!
 Вдаряйте, хвилі! Радісно ламайте
 Цей мирний дах, що знав дзьоби вітрил!

* Душе, не прагни вічного життя, а намагайся вичерпати те, що можливе (давньогр.).

ODE SECRÈTE

Chute superbe, fin si douce,
Oubli des luttes, quel délice
Que d'étendre à même la mousse
Après la danse, le corps lisse!

Jamais une telle lueur
Que ces étincelles d'été
Sur un front semé de sueur
N'avait la victoire fêté!

Mais touché par le Crépuscule,
Ce grand corps qui fit tant de choses,
Qui dansait, qui rompit Hercule,
N'est plus qu'une masse de roses!

Dormez, sous les pas sidéraux,
Vainqueur lentement désuni,
Car l'Hydre inhérente au héros
S'est éployée à l'infini...

Ô quel Taureau, quel Chien, quelle Ourse,
Quels objets de victoire énorme,
Quand elle entre aux temps sans ressource
L'âme impose à l'espace informe!

Fin suprême, étincellement
Qui, par les monstres et les dieux,
Proclame universellement
Les grands actes qui sont aux Cieux!

ПОТАЙНА ОДА

Падіння розкіш, герць забутий,
Фінал, заблислий злагідніло —
На моховинні простягнути
По танцеві гладеньке тіло!

Ніколи сполохи землі,
Жарини літа, бачить Бог,
На потом вкритому чолі
Не вістували перемог!

Бо тіло з доторком Смеркання,
Яке й Геракла подолало,
І йшло в танок, саме змагання,
Тепер — лише троянд навала!

Спи, мужу. Зірка не одна
Сліди лишає, де не ждеш,
І Гідра, — поруч знов вона, —
Розповилася до безмеж...

Ведмедиці небесна звага,
Телець і Пес у височіні:
Ввійде в безсилий час звитяга,
Душа — владарка просторіні!

Фінал верховний, шал ряхтінь,
Потворам та богам на страх,
Вістить безмірну величїнь
Сяйних діянь у Небесах!

LE RAMEUR

À André Lebey

Penché contre un grand fleuve, infiniment mes rames
M'arrachent à regret aux rians environs;
Âme aux pesantes mains, pleines des avirons,
Il faut que le ciel cède au glas des lentes lames.

Le cœur dur, l'œil distrait des beautés que je bats,
Laisant autour de moi mûrir des cercles d'onde,
Je veux à larges coups rompre l'illustre monde
De feuilles et de feu que je chante tout bas.

Arbres sur qui je passe, ample et naïve moire,
Eau de ramages peinte, et paix de l'accompli,
Déchire-les, ma barque, impose-leur un pli
Qui coure du grand calme abolir la mémoire.

Jamais, charmes du jour, jamais vos grâces n'ont
Tant souffert d'un rebelle essayant sa défense:
Mais, comme les soleils m'ont tiré de l'enfance,
Je remonte à la source où cesse même un nom.

En vain, toute la nymphe énorme et continue
Empêche de bras purs mes membres harassés ;
Je romprai lentement mille liens glacés
Et les barbes d'argent de sa puissance nue.

Ce bruit secret des eaux, ce fleuve étrangement
Place mes jours dorés sous un bandeau de soie;
Rien plus aveuglément n'use l'antique joie
Qu'un bruit de fuite égale et de nul changement.

ВЕСЛЯР*Андре Лебе*

Мене, що похилився над повною рікою,
Відносить весел сплеск від шасних берегів;
Душе, в руках тягар ще більше обважнів,
Хай небо скориться, пройнявшись хвиль луною,

В красу, що надокруж, вдаряю без обав,
Щоб кола на воді раз по раз поставали;
Жадаю веслами розбити світ зухвалий,
Де про листки й вогонь ледь чутно я співав.

Дерева, по яких пливу, й круги широкі,
І віття в дзеркалі, й погідний небокрай,
І мир здійсненого, мій човне, розтинай,
Хай гинуть спомини про неозорий спокій.

Ніхто ще, чари дня, не мучив вас, як я,
Бунтар, що не стоїть за нього жодна сила,
Бо вирвали мене з дитинства злі світила,
І до джерел пливу, де мовкне вже й ім'я.

Даремні заміри прихильної наяди —
Перепиніть мою виправу річкову:
Я пута крижані нечутно розірву
І ниття сріберне її п'янкої влади.

Таємний відгомін, ледь чутний плюскіт хвиль
Найліпші дні кладе під пелену шовкову.
Що давню радість нам вернути може знову,
Як не втікання це, незмінне й без зусиль?

Sous les ponts annelés, l'eau profonde me porte,
Voûtes pleines de vent, de murmure et de nuit,
Ils courent sur un front qu'ils écrasent d'ennui,
Mais dont l'os orgueilleux est plus dur que leur porte.

Leur nuit passe longtemps. L'âme baisse sous eux
Ses sensibles soleils et ses prompts paupières,
Quand, par le mouvement qui me revêt de pierres,
Je m'enfonce au mépris de tant d'azur oiseux.

Вода несе мене під мостові склепіння,
І в їхніх арках — ніч, і гул, і вітровій,
На твердь чола вони нагонять смуток свій —
Тривкіший, втім, кістяк, ніж їхніх брам каміння.

Задовга їхня ніч. Душа в котрись-то мить
Повіки опуска й сонця свої чутливі:
У камінь вбраний знов, у бистрині глузливій
Втопаю, хоч яка жахтить навкруг блакить.

PALME

À Jeannie

De sa grâce redoutable
Voilant à peine l'éclat,
Un ange met sur ma table
Le pain tendre, le lait plat;
Il me fait de la paupière
Le signe d'une prière
Qui parle à ma vision:
— Calme, calme, reste calme!
Connais le poids d'une palme
Portant sa profusion!

Pour autant qu'elle se plie
A l'abondance des biens,
Sa figure est accomplie,
Ses fruits lourds sont ses liens.
Admire comme elle vibre,
Et comme une lente fibre
Qui divise le moment,
Départage sans mystère
L'attirance de la terre
Et le poids du firmament!

Ce bel arbitre mobile
Entre l'ombre et le soleil,
Simule d'une sibylle
La sagesse et le sommeil.
Autour d'une même place
L'ample palme ne se lasse

ПАЛЬМА

Присвячується Жанні

Ангел з ласкою грізною
Спалах свій ховає вглиб,
Ставлячи передо мною
Молоко і свіжий хліб;
Бачу, зір його безмовний
Знак являє молитовний,
Промовляючи мені:
— Будь спокійний, завше, завше,
Пальми ваготу спізнавши,
Чий тягар — плоди рясні!

Хоч би як її згинали
Врожаї, що зріють знов,
Обрис пальми — досконалий,
Дар плодів — безсмертя схов.
Як тремтить вона під сонцем,
Як повільним волоконцем
Мить розкраяно навпіл,
Як ця тонкість волосіні
Розняла земне тяжіння
Та важенний небосхил!

Гарна пальма, шепт у гіллі,
Поміж тінню й сяйним тлом
Уподібнена Сивіллі
Мудрістю своєю й сном.
Споконвік у цій місцині
Слухає вона невпинні

Des appels ni des adieux...
Qu'elle est noble, qu'elle est tendre!
Qu'elle est digne de s'attendre
À la seule main des dieux!

L'or léger qu'elle murmure
Sonne au simple doigt de l'air,
Et d'une soyeuse armure
Charge l'âme du désert.
Une voix impérissable
Qu'elle rend au vent de sable
Qui l'arrose de ses grains,
À soi-même sert d'oracle,
Et se flatte du miracle
Que se chantent les chagrins.

Cependant qu'elle s'ignore
Entre le sable et le ciel,
Chaque jour qui luit encore
Lui compose un peu de miel.
Sa douceur est mesurée
Par la divine durée
Qui ne compte pas les jours,
Mais bien qui les dissimule
Dans un suc où s'accumule
Tout l'arôme des amours.

Parfois si l'on désespère,
Si l'adorable rigueur
Malgré tes larmes n'opère
Que sous ombre de langueur,
N'accuse pas d'être avare
Une Sage qui prépare
Tant d'or et d'autorité:
Par la sève solennelle
Une espérance éternelle
Monte à la maturité!

Поклики, прощання, сміх...
 Благородна та погідна,
 Лагідна в чеканні, гідна
 Доторку богів ясных!

Прозолоть її — в розмові
 З тихим плином вітровінь,
 Плетива її шовкові —
 Розкіш для душі пустинь.
 Голос свій вона закланній
 Бурі віддала піщаній,
 Що на неї наліта,
 І з передчуттям правдивим
 Співом тішиться, як дивом:
 Є в провісті гіркота.

Хай вона себе не знає
 Під блакиттю, між пісків,
 Краплі меду їй складає
 Кожен із сьайливих днів.
 Ніжне пальми колихання —
 Як божественне тривання,
 Що не лічить днів і дат,
 А таїть їх у настої,
 Щоб до терпкості густої
 Вливсь любовний аромат.

А як строгість (сльози винні),
 Дивна у зневіри мить,
 Лиш у млосному затінні
 Свій тривкий закон вершить,
 Скнарою не зви ошадну
 Мудру пальму, скласти ладну
 Стільки злота й ваготи:
 Вірні сокам, силі власній,
 Сподівання повсякчасні
 Прагнуть зрілості дійти!

Ces jours qui te semblent vides
Et perdus pour l'univers
Ont des racines avides
Qui travaillent les déserts.
La substance chevelue
Par les ténèbres élue
Ne peut s'arrêter jamais,
Jusqu'aux entrailles du monde,
De poursuivre l'eau profonde
Que demandent les sommets.

Patience, patience,
Patience dans l'azur!
Chaque atome de silence
Est la chance d'un fruit mûr!
Viendra l'heureuse surprise:
Une colombe, la brise,
L'ébranlement le plus doux,
Une femme qui s'appuie,
Feront tomber cette pluie
Où l'on se jette à genoux!

Qu'un peuple à présent s'écroule,
Palme!.. irrésistiblement!
Dans la poudre qu'il se roule
Sur les fruits du firmament!
Tu n'as pas perdu ces heures
Si légère tu demeures
Après ces beaux abandons;
Pareille à celui qui pense
Et dont l'âme se dépense
À s'accroître de ses dons!

Дні, для тебе легковажні,
 Глинність світових облуд,
 Мають корені всесяжні,
 Що вершать в пустелях труд.
 Обрана смерканням чиста
 Їхня твердь, цупка й ворсиста,
 Не згадає про спочин,
 Прагнучи земного споду,
 Тільки б видобути воду
 Для жаждивих верховин.

Ще терпіння, ще терпіння —
 Сяє синій небозвід!
 Кожен атом безгоміння
 Обіцяє стиглий плід!
 Жде на тебе щасний подив:
 Горлиця, найлегший подув,
 Свіжість дня і тихість дум,
 Прихист жінці мовчазливій;
 Радий пожаданій зливі,
 На коліна стане тлум!

Пальмо! Люд по денних зморах,
 Повен ярої жади,
 Хай покотиться у порох,
 По небесні ці плоди!
 З днів, не втрачених тобою,
 Ти виходиш знов легкою,
 Бо прощалась без жури:
 Як мислитель, що натхненну
 Власну душу незбагненну
 Тратить на свої дари!

ПРИМІТКИ

Вірші та поеми Поля Валері перекладено за виданням: Paul Valéry. Oeuvres. Vol 1. Texte établi et annoté par Jean Hytier, — Paris: Éditions Gallimard 1975. («Bibliothèque de la Pléiade»).

Українською мовою поезії П. Валері перекладали О. Бургардт, С. Гординський, Н. Ливицька-Холодна, В. Державин, О. Зуєвський, М. Терещенко, Г. Кочур, М. Лукаш, В. Колтілов, М. Москаленко та ін. Наша збірка — це перше окреме видання поезій П. Валері українською. До її складу повністю увійшли всі три поетичні книжки П. Валері: «Альбом давніх віршів», «Юна Парка» і «Чари».

АЛЬБОМ ДАВНІХ ВІРШІВ

Збірка «Альбом давніх віршів. 1890-1900» побачила світ у Парижі 1920 р. у видавництві А. Моньє (серія «Зошити друзів книги»). Більшість віршів, що увійшли до її складу, друкувалися у 1890—1893 рр. У наступних виданнях (1926; 1927; у пізніших збірках поезій Валері) склад «Альбому давніх віршів» почасти змінювався; деякі поезії зазнали авторської правки.

Пряля

Перша публікація — в часописі «La Conque», № 7, 1 вересня 1891 р.

Гелена

Перша публікація (під назвою «Гелена, смутна цариця») — в часописі «Chimère», серпень 1891 р.

Орфей

Перша публікація (у складі есе «Парадокс про архітектора») — у часописі «Ermitage», березень 1891 р.

Народження Венери

Перша публікація (під назвою «Та, що виходить із хвиль») — у «Bulletin de l'Association générale des étudiants» (місто Монпельє), 1 грудня 1890 р.

Фесрія

Перша публікація (в ранній редакції) — у часописі «Ermitage», № 9, грудень 1890 р.

Та ж фесрія

Варіант попереднього вірша. Перша публікація — в «Альбомі давніх віршів» (1926).

Купальниця

Перша публікація — в часописі «Syrinx», № 8, серпень 1892 р.

Лісовий сон

Перша публікація (під назвою «Лісовий сон красуні») — у часописі «La Conque», № 9, 1 листопада 1891 р.

Цезар

Перша публікація — в «Альбомі давніх віршів» (1926).

Приязний гай

Перша публікація (з присвятою Андре Жідові) — в часописі «La Conque», № 11, 1892 р.

Гордливі танцівниці

Перша публікація — в часописі «La Conque», № 5, 1 липня 1891 р.

Ясний вогонь

Перша публікація — в «Альбомі давніх віршів» (1920).

Нарцис мовить

Перша публікація — в часописі «La Conque», № 1, 15 березня 1891 р.

Нарцис — в античній міфології син річкового бога Кефиса і наяди Ліріопи, вродливий юнак, улюбленець німф. Богиня Немезида, караючи його за пиху, призвела до того, що він побачив у джерельній воді своє віддзеркалення і так закохався в нього, що помер з любові. Міф про Нарциса опрацював Овідій у своїх «Метаморфозах».

Епізод

Перша публікація — в часописі «Syrinx», № 1, січень 1892 р.

Образ

Перша публікація — у кварталнику «Centaure», № 1, 1896 р.

Вальвен

Перша публікація — в альбомі, що його уклали, присвятили і презентували Стефанові Малларме у 1897 р. двадцять три поети, його учні та шанувальники.

Вальвен — село на березі Сени, неподалік від Парижа, У Вальвені С. Малларме оселився в 1895 р., тут він і помер 1898 р. Вірш П. Валері «Вальвен» містить низку алюзій, що змушують згадати твори С. Малларме: «невловний ялик», «блакить», «відбиття вітрила», «листок не явленої книги» та ін.

Літо

Перша публікація — у кварталнику «Сентауге», № 1, 1896 р. *В'еле-Гріффен, Франсіс* (1863–1937) — французький поет-симболіст.

Щедротність вечора

Написано близько 1899 р. Перша публікація — в «Альбомі давніх віршів» (1926).

Анна

Написано 1893 р. Перша публікація — в часописі «La Plume», № 279, 1 грудня 1900 р.

Лебе, Андре — французький поет і історик, друг П. Валері.

Арія Семіраміди

Перша публікація (під назвою: «Семіраміда. Уривок зі стародавньої поеми») — в часописі «Les Écrits Nouveaux», № 7, липень 1920 р.

Моклер, Каміль — французький поет, прозаїк, есеїст, театральний діяч.

Семіраміда (асирійськ. Шамурамат) — цариця Асирії, жила наприкінці IX ст. до н. е. З її ім'ям традиція пов'язує створення одного з семи чудес світу — «висячих садів» у Вавилоні.

Шанувальник віршів

Перша публікація — в 3-му томі «Антології сучасних французьких поетів» Г. Вальша (1906).

ЮНА ПАРКА

П. Валері почав писати поему влітку 1912 і закінчив на початку 1917 р. Книжка вперше побачила світ 30 квітня 1917 р. у паризькому видавництві «La Nouvelle Revue Française» (накладом 600 примірників). Друге видання — 1921 р., третє — 1925 р.

Парки — у давньоримській міфології богині долі, яким відповідали грецькі мойри.

Жід, Андре (1869—1951) — французький прозаїк і поет, лауреат Нобелівської премії 1947 р. Окремим томом видане значне за обсягом понад піввікове (1890—1942 рр.) листування П. Валері з А. Жідом.

Корнель, П'єр (1606—1684) — французький драматург і поет. Його трагедія «Сід» (відома у нас у перекладі Максима Рильського) стала першим взірцевим твором французького класицистського театру.

Тирс — жезл античного бога Діоніса; являв собою палицю, обвиту плющем і виноградним листям.

ЧАРИ

Книжка вийшла друком 25 червня 1922 р. у видавництві «La Nouvelle Revue Française». (Їй передував випущений цим же видавництвом 1920 р. збірник поезій П. Валері «Оди», що містив три твори: «Аврора», «Піфія», «Пальма», які згодом увійшли до складу «Чарів»). Друге і третє видання книжки «Чари» побачили світ у цьому ж видавництві («Бібліотека Галлімар») відповідно у лютому та грудні 1926 р., четверте — 1928 р. Остаточний склад збірника «Чари» був встановлений у книжці «Поезії Поля Валері» (видавництво «La Nouvelle Revue Française», «Бібліотека Галлімар», 1929 р.); до видання увійшли «Альбом давніх віршів», «Юна Парка» і «Чари». Згодом «Поезії» у цьому складі не раз перевидавалися (зокрема 1931, 1938, 1942 рр. і пізніше).

Аврора

Перша публікація — в часописі «Mercure de France», № 464, 16 жовтня 1917 р.

Пужо, Поль — французький філолог і мистецтвознавець.

До платана

Перша публікація — в часописі «Les Trois Roses», № 3—4, серпень-вересень 1918 р.

Фонтенá, Андре (1865—1948) — французький поет і критик.

Пісня колон

Перша публікація — в часописі «Littérature», № 1, березень 1919 р.

Фарг, Леон-Поль (1876—1947) — французький поет і критик, друг П. Валері.

Бджола

Перша публікація — в часописі «La Nouvelle Revue Française», № 75, 1 грудня 1919 р.

Міомандр, Франсіс де — французький письменник, автор романів та есе.

Поезія

Перша публікація — в часописі «La Nouvelle Revue Française», № 9, 15 липня 1921 р.

Кроки

Перша публікація — в часописі «Feuillets d'Art», листопад 1921 р.

Пояс

Перша публікація — в часописі «Les Écrits Nouveaux», т. 9, 3 березня 1922 р.

Жінка вві сні

Перша публікація — в часописі «L'Amour de l'Art», № 2, червень 1920 р.

Фабр, Люсьєн — французький письменник. П. Валері написав передмови до його поетичної збірки «Пізнання богині» (1920) та п'єси «Бог не винний» (опубл. 1946).

Фрагменти про Нарциса

Всі три фрагменти були вперше зібрані у другому і третьому виданнях «Чарів» (лютий і грудень 1926 р.). Перші публікації: I фрагмент — у часописі «La Revue de Paris», 15 вересня 1919 р.; II — у часописі «La Nouvelle Revue Française», № 117, 1 червня 1923 р.; III — у цьому ж часописі, № 104, 1 травня 1922 р.

Піфія

Перша публікація — в часописі «Les Écrits Nouveaux», т. 3, № 14, лютий 1919 р.

Піфія — вішунка і жриця бога Аполлона.

Луї, П'єр (1870–1925) — французький поет і прозаїк, друг П. Валері.

Вергілій Марон, Публій (70–19 до н. е.) — великий римський поет, автор героїчного епосу «Енеїда».

Невми — знаки стародавньої системи запису музики.

Сильф

Перша публікація — в часописі «Intentions», № 1, січень 1922 р.
Сильф — дух повітря в середньовічній демонології.

Крутії

Перша публікація — в часописі «Les Écrits Nouveaux», т. 2, № 8, червень 1918 р.

Вдавано вмерла

Перша публікація — в часописі «L'Oeil de Vaufray», № 8, квітень 1921 р.

Начерк про Змія

Перша публікація — в часописі «La Nouvelle Revue Française», № 94, 1 липня 1921 р.

Геон, Анрі — французький драматург, друг П. Валері.

Гранати

Перша публікація — в часописі «Rythme et Synthèse», № 7, травень 1920 р.

Загублене вино

Перша публікація — в часописі «Les Feuilles Libres», № 25, лютий 1922 р.

Интер'єр

Перша публікація — в часописі «La Vie», 1 березня 1921 р.

Надморський цвинтар

Перша публікація — в часописі «La Nouvelle Revue Française», № 81, 1 червня 1920 р.

П. Валері належить низка висловлювань з приводу поеми. Ось, наприклад, уривок із його розмови з Фредеріком Лефевром:

«Я написав кілька строф «Надморського цвинтаря» під час праці над «Юною Паркою». Поема, як і переважна більшість моїх віршів, постала з неочікуваної присутності в моєму єстві певного ритму. Якимсь уранці я здивувався, виявивши у себе в умі десяти-складові рядки. Цей різновид вірша рідко культивували французькі поети ХІХ століття. Його не застосовували ні парнасці, ні їхні наступники, а якщо і вдавалися до нього, то лише у виняткових випадках. Цей розмір важко опанувати якраз внаслідок притаманної йому легкості. Зауважу, що під назвою «ендекасілабо» він надзвичайно поширений в іспанській та італійській поезії. Що ж до змісту

поеми, то він складається зі спогадів про моє рідне місто. Це мало не єдиний з-поміж моїх віршованих творів, у який я вклав щось зі свого власного життя. Цей цвинтар справді існує. Він панує над морем, де видно голубів, тобто рибальські човни, як вони, блукаючи, «дзьобають носом»... Це останнє збентежило читачів. Моряки часом кажуть про судна, що поринають у хвилю своєю передньою частиною, що вони «дзьобають носом». У мене аналогічний образ. Він зрозумілий для тих, хто бачив це на власні очі».

У листі до Андре Жіда (початок серпня 1922 р.) Валері писав: «Надморський цвинтар» — зразок моєї справжньої поезії, особливо в найабстрактніших частинах цієї поеми. Це своєрідний «ліризм», чистий і абстрактний, але ця абстрактність радше рушійна, аніж філософська». (Цит. за: Paul Valéry. Oeuvres. Vol. 1. — P. 1687).

Поль Валері помер 20 липня 1945 р., і його похорон став, — з ініціативи генерала де Голля, — днем національної жалоби. Поема було поховано над морем у його рідному місті Сеті (французьке Середземномор'я); написом на могилі стали два останні рядки з першої строфи «Надморського цвинтаря».

Піндар (близько 518 — близько 440 до н. е.) — давньогрецький поет-лірик.

Зенон Елеат (Зенон Елейський, близько 490—430 до н. е.) — давньогрецький філософ, представник елейської школи. Відомий, зокрема, своїми парадоксами (апоріями) — «Ахілл», «Стріла» тощо, у яких обгрунтовував неможливість руху.

Потайна ода

Перша публікація — в часописі «Littérature», № 12, лютий 1920 р.

Весляр

Перша публікація — в часописі «Mercure de France», № 491, 1 грудня 1918 р.

Пальма

Перша публікація — в часописі «La Nouvelle Revue Française», № 69, 1 червня 1919 р.

Жанні — Жанні Валері (дівоче прізвище — Гобіяр), дружина П. Валері, племінниця відомої художниці Берти Морізо.

Михайло МОСКАЛЕНКО

ЗМІСТ

	5	Поезія Поля Валері. <i>Михайло МОСКАЛЕНКО</i>
ALBUM DE VERS ANCIENS		АЛЬБОМ ДАВНІХ ВІРШІВ
La fileuse	20	Пряля
Hélène	24	Гелена
Orphée	26	Орфей
Naissance de Vénus	28	Народження Венери
Féerie	30	Фесерія
Même féerie	32	Та ж фесерія
Baignée	34	Купальниця
Au bois dormant	36	Лісовий сон
César	38	Цезар
Le bois amical	40	Приязний гай
Les vaines danseuses	42	Гордливі танцівниці
Un feu distinct...	44	Ясний вогонь
Narcisse parle	46	Нарцис мовить
Épisode	50	Епізод
Vue	52	Образ
Valvins	54	Вальвен
Été	56	Літо
Profusion du soir		Щедротність вечора
Poème abandonné	60	<i>Покинута поема</i>
Anne	68	Анна
Air de Sémiramis	72	Арія Семіраміди
L'amateur de poèmes	80	Шанувальник віршів

LA JEUNE PARQUE	86	87	ЮНА ПАРКА
CHARMES			ЧАРИ
Aurore	120	121	Аврора
Au platane	126	127	До платана
Cantique des colonnes	132	133	Пісня колон
L'abeille	138	139	Бджола
Poésie	140	141	Поезія
Les pas	144	145	Кроки
La ceinture	146	147	Пояс
La dormeuse	148	149	Жінка вві сні
Fragments du Narcisse	150	151	Фрагменти про Нарциса
La Pythie	170	171	Піфія
Le sylphe	184	185	Сильф
L'insinuant	186	187	Крутій
La fausse morte	188	189	Вдавано вмерла
Ébauche d'un Serpent	190	191	Начерк про Змія
Les grenades	210	211	Гранати
Le vin perdu	212	213	Загублене вино
Intérieur	214	215	Інтер'єр
Le cimetière marin	216	217	Надморський цвинтар
Ode secrète	226	227	Потайна ода
Le rameur	228	229	Весляр
Palme	232	233	Пальма
		238	Примітки

Літературно-художнє видання

Поль ВАЛЕРІ

ПОЕЗІЇ

Упорядкував та переклав з французької

Михайло МОСКАЛЕНКО

Відповідальний за випуск *А. Савчук*
Відповідальний редактор *О. Жупанський*
Художній редактор *О. Коспа*
Оригінал-макет *В. Стрикун*

Підписано до друку 1.12.2005
Формат 84x108 1/32. Папір офсетний №1.
Друк офсетний. Наклад 2500 Вид. № 24. Зам. № 1074

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи № 644. Серія ДК.

**ТОВ «ВП «Юніверс»,
01024, Київ-24, вул. Банкова, 2, к. 12.**

Відвідайте нашу сторінку www.universe.com.ua

Віддруковано з оригінал-макету видавництва Юніверс м. Кієва
в друкарні ПП Мошіака М.І. (свідоцтво ДК № 867 від 22.03.2002 р.).
32300, м. Кам'янець-Подільський, вул. П'ятницька, 9а,
Тел. (03849) 2-72-01, 2-20-79

Валері, Поль

B15 Поезії / Упоряд., передмова та перекл. з фр. М. Москаленка – К.: Юніверс, 2005. – 248 с.

ISBN 966-8118-12-X

Видання містить усе найістотніше з поетичного доробку видатного французького поета, мислителя, есеїста, члена Французької Академії Поля Валері (1871 – 1945). Повністю друкуються всі три його поетичні книжки, які стали класикою новочасної французької поезії: «Альбом давніх віршів», «Юна Парка» і «Чари».

Окремим виданням твори Поля Валері виходять в Україні вперше.

ББК 84.4ФРА